

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน
กรณีศึกษา เพลงโคราช

STUDY AND DEVELOPMENT OF SOUVENIR PRODUCT
FOLK ART CASE STUDY PLENG KORAT

เลขหมู่..... 2564
เลขทะเบียน... 120496
วัน, เดือน, ปี... 2... 2... 2555

ที่ id
b. 1238331
i.

สารบัญนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ
คณะครุศาสตรบัณฑิต
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2554

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**STUDY AND DEVELOPMENT OF SOUVENIR PRODUCT
FOLK ART CASE STUDY PLENG KORAT**

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN INDUSTRIAL DESIGN TECHNOLOGY
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2011

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อสารนิพนธ์	การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช
นักศึกษา	นางศุคนรัตน์ ศรีมงคล
รหัสประจำตัว	49063602
ปริญญา	ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
พ.ศ.	2554
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	รองศาสตราจารย์ อุดมศักดิ์ สารินุตร

บทคัดย่อ

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านกรณีศึกษา เพลงโคราช ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช 3) เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ หมอเพลงโคราช ของสมาคมหมอเพลงโคราช สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน ช่างปั้นดินเผา หมู่บ้านด่านเกวียน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 คน และบุคลากรสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กลุ่มศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายผล การคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปว่า

1. ศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

1.1 ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช หมอเพลงโคราชได้รับการถ่ายทอดการแสดงเพลงโคราชจากบรรพบุรุษเป็นส่วนใหญ่ สถานที่แสดงเพลงโคราชประจำคือเวทีเพลงโคราช บริเวณอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี และวัดศาลาลอย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะเฉพาะของการแสดงเพลงโคราชประกอบด้วย เวทีเพลงโคราช การแต่งกาย ท่ารำ จำนวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้แสดงแบ่งเป็นชาย 2 คน หญิง 2 คน ผลัดกันแสดงทีละคู่ ใช้ภาษาโคราชเป็นภาษาหลักในการแสดงโดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการแสดง

1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกวียน ช่างทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกวียน ได้รับการถ่ายทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาจากบรรพบุรุษ ลักษณะเฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกวียน รูปแบบของที่ระลึกยุคแรกสร้างรูปนกชุกด้วยเทคนิคการฉลุและติดแปะผิวสีธรรมชาติดำหรือสีแดงตามอุณหภูมิจากเผา ปัจจุบันมีหลายรูปแบบ วัสดุใช้ดินบ้านเกวียนผสมดินชนิดอื่น เพื่อปรับคุณสมบัติของดินให้มีความเหมาะสมกับการผลิตและการนำไปใช้งานของผลิตภัณฑ์ ขึ้นรูปด้วยวิธีอิสระ วิธีขด วิธีแผ่น และวิธีปั้นหมุน ใช้การเผาไฟกลางหรือไฟสูง มีเทคนิคการตกแต่งสี แบบสีดินธรรมชาติ สีสาดใส และ สีแบบของโบราณ ไม่มีลวดลายเฉพาะ ตกแต่งลายด้วยวิธีการขีด ขูด ฉลุ และติดแปะ

2. ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช

พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก มีความเห็นว่า ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แบบที่ 3 มีความเหมาะสมในการทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมากที่สุด โดยภาพรวมความเหมาะสมด้านวัสดุ ด้านกรรมวิธีการผลิต และด้านการออกแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$)

3. ประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช มีความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว มีภาพรวมความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ด้านการออกแบบ และด้านขนาด รูปร่าง และน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thematic Paper title	Study and Development of Souvenir Product Folk Art Case Study Pleng Korat
Student	Mrs. Sukhonrat Srimongkhon
Student ID	49063602
Degree	Master Of Science In Industrial Education
Programme	Industrial Design Technology
Year	2011
Thematic Paper Advisor	Associate Professor Udomsak Saributr

ABSTRACT

According to the study and development of souvenir product folk art case study Pleng Korat, the researcher defines 3 objectives to investigate. Such objectives are 1) To study folk art and local intellect in Nakhonratchasima province, 2) To design and develop souvenir products from folk art, the case study of Pleng Korat, 3) To evaluate the opinions of experts in Pleng Korat folk art to souvenir products from folk art, the case study of Pleng Korat which is already designed and developed.

The data for this research are collected from different sources; 5 subjects are Korat-style minstrels who are attached to the Korat-style Minstrel Association of the Office of Arts and Culture in Nakhonratchasima Rajabhat University, other 5 subjects are ceramics craftsmen in Dankwian Village which is situated in Dankwian Sub-district, Dankwian District, Nakhonratchasima province. The last sampling group are 5 personals in the Office of Arts and Culture, Nakhonratchasima Rajabhat University. The instruments employed to collect data are interview and evaluation forms. Interview is used for the group of Pleng Korat folk art and the group of local intellect of ceramics craftsmen in Dankwian. In addition, one type of evaluation form is designed for the experts of souvenir product design. Moreover, another type of evaluation form is for the experts of Pleng Korat folk art to souvenir products from folk art, the case study of Pleng Korat which is already designed and developed. The analyzing statistics employed are description, means, and standard deviation.

The results reveal that;

1. Folk art and local intellect in Nakhonratchasima Province

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.1 Pleng Korat folk art – Korat-style minstrels have been transferred this kind of art from their ancestors. The places for their performance are normally on Pleng Korat states nearby the Monument of Thao Suranari and the Salaloi Temple. Such places are located in Naimuang Sub-district, Muang District, Nakhonratchasima Province. The characteristics of Pleng Korat performance compose of Pleng Korat stages, clothes, and dancing styles. The numbers of Korat-style minstrels are divided into 2 groups of 2 men and 2 women. Each couple have their turns to play. They use Korat dialect as the main language during the performance. In term of music, the show goes on without any music background.

1.2 The local intellect of producing ceramics handicrafts in Dankwian – the ceramics craftsmen have also been transferred the knowledge and the characteristics of Dankwian ceramics handicrafts from their ancestors. In the beginning period, Dankwian potteries were usually made in the shapes of owls. The craftsmen made stencil-cuts and pasted the surfaces with black and red natural colors according to the burning temperature. Nowadays there are many patterns of ceramics. They use Dankwian clay mixed with other types of clay materials. The purpose of mixing is to adjust the clay properties to be suitable for the production and usage. Such production processes are; forming shapes with free styles, coiling, flattening out, and evolving. After that the potteries are burnt at either moderate or high temperature. In addition, the craftsmen use some techniques to decorate the colors; natural, bright, and old-fashioned. There is no specific design. They also create stripes by scratching, scraping, engraving, and pasting.

2. The design and development of souvenir products from folk art, the case study of Pleng Korat

It is found that the experts of souvenir products design give their opinions on souvenir product type 3 to be the most appropriate to be produced as a souvenir. In general view, the appropriateness of materials, producing processes, and design are rated at much level ($\bar{X} = 4.43$).

3. The evaluation of the experts' opinions on Pleng Korat folk art to souvenir products from folk art, the case study of Pleng Korat which is already designed and developed

The researcher presents that the experts of Pleng Korat folk art express their opinions on souvenir products from folk art, the case study of Pleng Korat which is already designed and developed. In the whole view, the appropriateness of local identity, design, size, and weight without any barrier for transportation are rated at the most level ($\bar{X} = 4.63$).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ข้าพเจ้าจึงขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังนี้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร ที่คอยให้คำปรึกษาชี้แนะในการดำเนินงานทุกขั้นตอนให้สำเร็จสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์สถาพร ตีบุญมี ณ ชุมแพ รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร และอาจารย์ ดร.จตุรงค์ เถาหะเพ็ญแสง ที่ให้คำแนะนำ ทำให้งานสารนิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาภรณ์ สุทธิพิณพินทุ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนศกร ภิรมย์การ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศรี ผลประพุดติ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการวิลาวัลย์ วัชรเกียรติศักดิ์ คุณบุญสม สังข์สุข นายกสมาคม เพลงโคราช และบุคลากร สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ให้ความอนุเคราะห์สละเวลาในการประเมินงานและให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ต่อสารนิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมิต สมิตะสิริ อาจารย์ยอดศักดิ์ ประชาราษฎร์ อาจารย์ฉัตรชัย สายจันทร์ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ คณะศิลปกรรมและออกแบบอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในทุกๆด้าน

ขอขอบพระคุณ คุณเดช นานกลาง ที่ให้คำปรึกษาและให้ความอนุเคราะห์ผลิตของที่ระลึกเครื่องปั้นดินเผาदानเกวียน ตลอดจนผู้ประกอบการร้านเครื่องปั้นดินเผาदानเกวียน และหมอปะเลงโคราชทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกด้านข้อมูลและถ่ายภาพในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณบิดา มารดา พี่น้อง ทุกคนในครอบครัวและเพื่อนๆ ที่ให้คำปรึกษาและกำลังใจ ด้วยดีเสมอมา ทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญภาพ.....	IX
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ทฤษฎีหรือแนวคิดที่ใช้งานวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ศิลปะพื้นบ้าน.....	6
2.2 เพลงโคราช.....	30
2.3 เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน.....	41
2.4 ผลกระทบของที่ระลึก.....	56
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	85
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	87
3.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา.....	87
3.2 ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช.....	89
3.3 ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช ที่ออกแบบ และพัฒนาแล้ว.....	92

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาศิลปะพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา.....	99
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษา เพลง โคราช.....	114
4.3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้าน เพลง โคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษา เพลง โคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว.....	120
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	123
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	123
5.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	123
5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	124
5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	124
5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	125
5.6 สรุปผลการวิจัย.....	125
5.7 อภิปรายผลการวิจัย.....	126
5.8 ข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม.....	131
ภาคผนวก.....	135
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	136
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือ.....	149
ภาคผนวก ค ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	166
ประวัติผู้เขียน.....	174

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ตารางขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย	96
4.1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก	118
4.2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลง โคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จากศิลปะพื้นบ้านกรณีศึกษาเพลง โคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว	121

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 เวทีเพลงโคราชจำลองในห้องแสดงวีรกรรมท้าวสุรนารี.....	36
2.2 เวทีเพลงโคราชบริเวณลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีในปัจจุบัน.....	36
2.3 การแต่งกายของหมอเพลงโคราชในอดีตและปัจจุบัน	37
2.4 ทำรำเพลงโคราช	38
2.5 แผนที่ชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านแกวียน จ.นครราชสีมา	42
2.6 ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านแกวียน.....	44
2.7 การขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผา.....	46
2.8 การตกแต่งลวดลายด้วยวิธีใช้ไม้ขีดเป็นลายเส้น	47
2.9 การตกแต่งลวดลายด้วยวิธีใช้เครื่องมือขูดดิน	47
2.10 การตกแต่งลวดลายด้วยวิธีฉลุ.....	48
2.11 การตกแต่งลวดลายด้วยวิธีตีค้อน.....	48
2.12 เตาเผาเครื่องปั้นดินเผาบ้านแกวียน	50
2.13 เครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ในครัวเรือนและการเกษตร.....	51
2.14 เครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ในงานสถาปัตยกรรม.....	52
2.15 เครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ประดับตกแต่งร่างกาย.....	53
2.16 เครื่องปั้นดินเผาประเภทของที่ระลึก.....	54
2.17 เครื่องปั้นดินเผาประเภทเบ็ดเตล็ด.....	55
2.18 หัวโขนของไทย	58
2.19 เรือกอและจำลอง	58
2.20 ตุ๊กตาโคเคชิ.....	59
2.21 ตุ๊กตาที่ระลึกตามสมัยนิยม.....	59
2.22 ตุ๊กตาที่ระลึกตามสมัยนิยม.....	60
2.23 กล้องพระศรีตูปุก เลี่ยมทองคำ มีพระปรมาภิไธยย่อ จ.ป.ร. ลงยา ทำจากห้างเบนชัน ลอนดอน ประเทศอังกฤษ.....	60
2.24 เหรียญญาปณ์ที่ระลึกการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 24.....	61
2.25 ตุ๊กตาที่ระลึกการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 24.....	61
2.26 เหรียญที่ระลึก สงครามโลกครั้งที่สอง ปี 1941 - 1945.....	62
2.27 ของที่ระลึกเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์จำลอง	62

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.28 รูปหล่อท้าวสุรนารี สัญลักษณ์จังหวัดนครราชสีมา.....	63
2.29 ร่มหมู่บ้านหัตถกรรมบ่อสร้าง อำเภอสนักำแพง จังหวัดเชียงใหม่.....	63
2.30 รถม้าจำลอง สัญลักษณ์ของจังหวัดลำปาง.....	64
2.31 ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา จังหวัดนนทบุรี.....	64
2.32 ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา จังหวัดอุดรธานี.....	65
2.33 ของที่ระลึกจากเปลือกหอย	65
2.34 ของที่ระลึกจากกิ่งและใบไม้.....	66
2.35 ของที่ระลึกจากวัสดุเงิน.....	66
2.36 ของที่ระลึกจากวัสดุทองเหลือง.....	67
2.37 ของที่ระลึกจากวัสดุแก้ว.....	67
2.38 ของที่ระลึกจากวัสดุพลาสติก.....	68
2.39 กระเป๋าสานจากกระดาษลวดเตอริ์และกล่องเครื่องดื่ม.....	68
2.40 หมวกควบอยทำจากกระป๋องน้ำอัดลม.....	69
2.41 เข็มกลัดตราสัญลักษณ์ฉลอง 72 พรรษา.....	69
2.42 เครื่องประดับอักษรมงคลภาษาจีนและภาษาอินเดีย.....	70
2.43 นาฬิการูปทรงและลวดลายเรขาคณิต.....	70
2.44 จี้ประดับ รูปพระพิฆเนศ รูปพญานาค และรูปปี่เซี้ย.....	71
2.45 เบญจรงค์รูปช้าง	72
2.46 เทียนหอมรูปทรงจากธรรมชาติ.....	72
2.47 แจกัน ถาดทองเหลืองสาน.....	73
2.48 ชุดกาน้ำชาเบญจรงค์.....	73
2.49 เครื่องประดับรูปทรงอิสระ.....	74
2.50 ของที่ระลึกประเภทอาหาร.....	75
2.51 หมวกกุยเลี้ย หมวกกะเหรี่ยง หมวกกรมยุทธหัตถิ์ หมวกกะโล่	76
2.52 นาฬิกาไม้แบบโบราณ.....	77
2.53 ตะเกียงโบราณ.....	77
2.54 ของที่ระลึกประเภทตกแต่งสถานที่.....	78
2.55 ของที่ระลึกประเภทวัตถุทางศิลปะ.....	79

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.56 ของที่ระลึกจังหวัดนครราชสีมา ประเภทอาหาร	80
2.57 ของที่ระลึกจังหวัดนครราชสีมา ประเภทเครื่องแต่งกาย	81
2.58 ของที่ระลึกจังหวัดนครราชสีมา ประเภทของตกแต่งและของที่ระลึก	82
3.1 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษา เพลงโคราช.....	95
4.1 เวทีแสดงเพลงโคราชบริเวณลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี	100
4.2 เวทีแสดงเพลงโคราชบริเวณวัดศาลาลอย	100
4.3 การแต่งกายของหมอลำเพลงโคราช ชาย-หญิง.....	101
4.4 ทำโอ้หรือทำป้องหนู.....	102
4.5 ทำซ่างเทียมแม่.....	103
4.6 ทำจกหรือทำประจันบาน.....	103
4.7 ทำปลาไหลพันพวง.....	104
4.8 รูปแบบของที่ระลึกเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนยุคแรก.....	105
4.9 รูปแบบของที่ระลึกเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนยุคปัจจุบัน.....	106
4.10 บ่อบ่มดินที่ผ่านการผสมดินแล้ว.....	106
4.11 ดินที่ผ่านการบ่มแล้วนำไปเข้าเครื่องรีดดิน.....	107
4.12 ก้อนดินที่พร้อมนำไปใช้งาน.....	107
4.13 เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนที่ขึ้นรูปด้วยวิธีอิสระ.....	108
4.14 เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนที่ขึ้นรูปด้วยวิธีกด.....	108
4.15 เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนที่ขึ้นรูปด้วยวิธีแผ่น.....	109
4.16 เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนที่ขึ้นรูปด้วยวิธีแป้นหมุน.....	109
4.17 เตาเผาเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน.....	110
4.18 เครื่องปั้นดินเผาสี่ดินธรรมชาติ.....	111
4.19 เครื่องปั้นดินเผาแต่งสีสดไส.....	112
4.20 เครื่องปั้นดินเผาแต่งสีแบบโบราณ.....	112
4.21 ลวดลายที่ใช้ในเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน.....	113
4.22 แบบที่ 1 ตุ๊กตาดินเผา.....	115
4.23 แบบที่ 2 โคมไฟแจกัน.....	116

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.24 แบบที่ 3 ที่ทับกระดาษ	117
4.25 ผลิตรhythmic ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน เพลง โคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว.....	120
ค 1 กรอบการออกแบบผลิตรhythmic ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านเพลง โคราช.....	167
ค 2 ศึกษาศิลปะพื้นบ้านเพลง โคราช โดยการสัมภาษณ์.....	167
ค 3 ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกวียน โดยการสัมภาษณ์.....	168
ค 4 ออกแบบผลิตรhythmic ของที่ระลึก.....	168
ค 5 ผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตรhythmic ของที่ระลึกคัดเลือกแบบ.....	169
ค 6 การวิเคราะห์ลวดลายเพลง โคราชบนผลิตรhythmic.....	169
ค 7 ลวดลายเพลง โคราชบนผลิตรhythmic.....	170
ค 8 แบบร่างผลิตรhythmic ต้นแบบ.....	170
ค 9 ต้นแบบผลิตรhythmic ของที่ระลึก.....	171
ค 10 แม่พิมพ์สำหรับกดดินเพื่อผลิตรhythmic ของที่ระลึก.....	171
ค 11 ผลิตรhythmic ของที่ระลึกที่ผ่านการเผาไฟปานกลาง.....	172
ค 12 ผลิตรhythmic ของที่ระลึกที่ผ่านการตกแต่งสี.....	172
ค 13 ผลิตรhythmic ของที่ระลึกที่ผ่านการตกแต่งเรียบร้อยแล้ว.....	173
ค 14 ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลง โคราชประเมินผลผลิตรhythmic ของที่ระลึก ที่ผ่านการตกแต่งเรียบร้อยแล้ว.....	173

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปะพื้นบ้าน หมายถึง ศิลปะแขนงต่าง ๆ เช่น วรรณกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม นาฏศิลป์ หัตถกรรม ที่ชาวบ้านได้สร้างสรรค์ขึ้นจากการเรียนรู้และฝึกปรือในครอบครัว หรือในหมู่บ้าน เป็นงานสร้างสรรค์ของสังคมชาวบ้าน และได้พัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องกันมาหลายชั่วคน (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2553) ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี อันทรงคุณค่า ได้ว่าเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเพื่อสร้างหรือเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและเพื่อให้เป็นสินค้าคุณภาพที่แสดงเอกลักษณ์ของประเทศได้ คำว่าทรัพยากรทางวัฒนธรรม อาจหมายถึงสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นรูปธรรมและที่เป็นนามธรรม เช่น กระบวนการทางความคิด การให้บริการ การดูแลทำนุบำรุง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การรักษากฎมัยปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การขยายขอบเขตของกฎมัยปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการบูรณาการความรู้หลากหลายสาขาเข้าด้วยกัน เพื่อเสริมคุณภาพให้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชาติ กลายเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มีจุดเด่นเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก (เฉลิมศรี จันทสิงห์. 2549 : 87-91)

จังหวัดนครราชสีมา เปรียบเสมือนประตูภาคอีสาน อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรต่างๆที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหลากหลาย ทั้งด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม) ปราสาทหินพิมาย ภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณบ้านปราสาท อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ที่ได้รับการคัดเลือกประกาศให้เป็นมรดกโลก และพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียวซึ่งได้รับยกย่องให้เป็นพื้นที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์อันดับ 7 ของโลก เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นประตูสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปยังจังหวัดอื่นๆ ผู้ที่เดินทางผ่านไปมาในช่วงเทศกาลต่างๆย่อมแวะพัก หรือหาของฝากกลับบ้านจึงส่งผลดีต่อธุรกิจโรงแรม และร้านอาหารของที่ระลึก

(สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา. 2553 : 24)

ในอดีต จังหวัดนครราชสีมาที่มีของดีเป็นที่ขึ้นชื่อ คือ “นกเขาคารม อ้อยคันร่ม ส้มจิ้ม้า ผ้าหางกระรอก หมูโคราช แมวโคราช และเพลงโคราช” แต่ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงซบเซาไป คงมีแต่เพลงโคราชเท่านั้นที่ยังเป็นที่นิยมอยู่ในหมู่ชนบางกลุ่มบางวัย คนโคราชตั้งชื่อเพลงโคราชโดยใช้ชื่อเมื่อนั้นเป็นการสร้างความรู้สึกเป็นหมู่ เป็นพวกเดียวกัน นอกจากนี้ภาษาที่ใช้เป็นภาษาถิ่น โคราชทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ จากความเชื่อที่ว่าท้าวสุรนารี ชอบเพลงโคราชในสมัยที่ท่านมีชีวิตอยู่จึงมีผู้หาเพลงโคราชไปเล่นให้ท่านฟังเป็นการแก้บน ณ บริเวณใกล้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กับอนุสาวรีย์ในตอนกลางคืนเป็นประจำ อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักเพลงโคราช และหมอลำโคราชมีรายได้ประจำ แต่ก็มีผู้สนใจไปฟังไม่มากนัก ปัจจุบันค่านิยมของผู้ฟังเปลี่ยนแปลงไปมาก แม้แต่ผู้ฟังในจังหวัดนครราชสีมาเองก็เสื่อมความนิยมลงมาก (ถาวร สูงงกษ และคณะ. 2536)

บ้านด่านเกวียน เป็นหมู่บ้านหนึ่งของ ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย ห่างจากตัวเมืองนครราชสีมา ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 15 กิโลเมตร โดยมีทางหลวงหมายเลข 224 สายนครราชสีมา-โชคชัยผ่านกลางหมู่บ้านซึ่งมีร้านค้าเครื่องปั้นดินเผาบ้านด่านเกวียน เรียงรายอยู่สองฟากฝั่งและมีลำน้ำมูลทอดขนานอยู่ทางฝั่งทิศตะวันออกหมู่บ้าน บ้านด่านเกวียนนั้นแต่เดิมพ่อค้าจากนางรอง บุรีรัมย์ สุรินทร์ ขุนหาญ ขุนขันธ์ เรื่อยไปจนถึงเขมร จะเดินทางเข้ามาติดต่อกับพ่อค้าชาวโคราชและมักจะพักกองคาราวานเกวียนกันเป็นประจำจนได้ชื่อ หมู่บ้านว่า “บ้านด่านเกวียน” และในขณะที่พักพ่อค้าเหล่านั้นก็มักนำดินจากสองฟากฝั่งลำน้ำมูล มาทำภาชนะใช้สอยต่างๆ เช่น โถง อ่าง ไหปลา ร้า ฯลฯ โดยลอกเลียนแบบจากชนชาวข่าซึ่งเป็นกลุ่มชนที่อาศัยในพื้นที่แต่เก่าก่อน หลังจากนั้นเมื่อนำภาชนะเหล่านั้นกลับภูมิลำเนาของตน และด้วยคุณภาพพิเศษของภาชนะทั้งในด้านสีสนิมความคงทนต่อการใช้งาน จึงทำให้ภาชนะบ้านด่านเกวียนเป็นที่นิยมของผู้คน จนได้รับการเผยแพร่มากขึ้นเป็นลำดับ ปัจจุบันเครื่องปั้นดินเผาบ้านด่านเกวียนได้วิวัฒนาการจากหัตถกรรมในครัวเรือน เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกนอกท้องถิ่น ดังจะเห็นวัตถุประสงคนี้ได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่การผลิตไปจนถึง รูปแบบ กระบวนการผลิต และระบบการซื้อขาย ที่แพร่กระจายไปยังตลาดต่างประเทศ วิวัฒนาการของเครื่องปั้นดินเผาบ้านด่านเกวียนที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ มีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งต่างๆ มากมายในชุมชนบ้านด่านเกวียน นับตั้งแต่การนำวัตถุดิบขึ้นมาใช้ในการผลิต การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ ระบบการทำงานของช่าง กระบวนการซื้อขายผลิตภัณฑ์ นับวันความเปลี่ยนแปลงนี้ ก็จะเคลื่อนต่อไปเรื่อย ๆ ความเป็นมาแต่ครั้งดั้งเดิมของชุมชนที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านด่านเกวียน กำลังถูกลบเลือนไปเหมือนกับช่างรุ่นใหม่ที่กำลังเข้ามาแทนที่ช่างรุ่นเก่าที่ล้มหายตายจากหรือเปลี่ยนอาชีพไป (ศูนย์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา บ้านด่านเกวียน. 2553)

จากปัญหาการเสื่อมความนิยมของศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราชและการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านด่านเกวียนของจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช และการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านด่านเกวียน จึงมีแนวคิดที่จะส่งเสริมและอนุรักษ์โดยออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่มีจุดเด่นและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ช่วยสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และเพื่อช่วยอนุรักษ์ให้คนรุ่นหลังตระหนักและเห็นคุณค่าของศิลปะพื้นบ้านสืบต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาศิลปะพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา
- 1.2.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช
- 1.2.3 เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

1.3 ทฤษฎีหรือแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ใช้กรอบแนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่มีจุดเด่นและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังนี้

1.3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการศึกษาคุณลักษณ์ของศิลปะพื้นบ้านของ วัฒนธรรม จุฑะวิภาต (2545 : 21-26) ซึ่งกล่าวถึงการศึกษาคุณค่าศิลปะพื้นบ้าน 7 ข้อ คือ 1. ความเรียบง่าย 2. ประโยชน์ใช้สอย 3. วัสดุท้องถิ่น 4. แบบอย่างสกุลช่างท้องถิ่น 5. ไม่รู้มากในกฎเกณฑ์ 6. มีความสวยงาม 7. มีราคาถูก ผู้วิจัยได้นำมาใช้ เป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษาศิลปะพื้นบ้าน 3 ข้อ ดังนี้

1. วัสดุท้องถิ่น
2. แบบอย่างสกุลช่างท้องถิ่น
3. ความสวยงาม

1.3.2 กรอบแนวคิดในการศึกษาการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการศึกษาการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของ ชีระชัย สุขสด (2544 : 17-18) ซึ่งกล่าวถึงแนวทางการออกแบบ 4 ข้อ คือ 1. ลักษณะงาน 2. วัสดุ 3. กรรมวิธีผลิต 4. การออกแบบ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก 3 ข้อ ดังนี้

1. ด้านวัสดุ คือ ใช้วัสดุที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติจากท้องถิ่น
2. ด้านกรรมวิธีการผลิต คือ พัฒนาจากกรรมวิธีดั้งเดิมของท้องถิ่น ใช้แรงงานและเครื่องทุ่นแรง
3. ด้านการออกแบบ คือ รูปแบบทำสืบทอดกันมา คำนึงถึงประโยชน์ที่ใช้สอยโดยตรง รูปแบบมีลักษณะแสดงออกเฉพาะท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการศึกษากระบวนการออกแบบของ Koberg and Bagnall (อ้างใน นวลน้อย บุญวงษ์, 2542 : 139-140) มาใช้ในการศึกษาดังนี้

1. เตรียมรับสภาพ
2. วิเคราะห์
3. กำหนดขอบเขต
4. คิดค้นออกแบบ
5. คัดเลือก
6. พัฒนาแบบ
7. ประเมิน

1.3.3 กรอบแนวคิดในการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการศึกษาลักษณะสำคัญสินค้าของที่ระลึก ของ ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (อ้างใน จารุสิทธิ์ เครือจันทร์, 2552 : 6-7) ซึ่งกล่าวถึงลักษณะสำคัญสินค้าของที่ระลึก 9 ข้อ คือ

1. เป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
 2. เป็นสินค้าหายาก
 3. ราคาถูก
 4. มีความดึงดูดใจจากการออกแบบ
 5. หาได้ง่าย สะดวก
 6. ขนาด รูปร่าง และน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง
 7. ใช้แรงงานในท้องถิ่น
 8. มีการแสดงขั้นตอนการผลิต
 9. มีฉลากบอกส่วนประกอบหรือส่วนผสม
- ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษา 3 ข้อ ดังนี้

1. สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
2. มีความดึงดูดใจจากการออกแบบ
3. ขนาดรูปร่างและน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.1.1 ด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ หมอเพลงโคราชในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นหมอเพลงโคราช ของสมาคมหมอเพลงโคราช ผู้นำศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน

1.4.1.2 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำเครื่องปั้นดินเผา ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ช่างทำเครื่องปั้นดินเผา จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นช่างปั้นดินเผา หมู่บ้าน ด่านเกวียน ตำบลด่านเกวียน อำเภอ โขชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 คน

1.4.1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากร สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน

1.4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1. ศิลปะพื้นบ้าน เพลงโคราช จังหวัดนครราชสีมา
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำเครื่องปั้นดินเผา ด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา
3. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิปัญญาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ทำจาก วัสดุและภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดนครราชสีมา

1.5.2 ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช หมายถึง เพลงพื้นบ้านของชาวจังหวัดนครราชสีมา นักร้อง ชายและหญิงใช้ปฏิภาณในการร้องโต้ตอบหรือเล่าเรื่องราวด้วยภาษาโคราช โดยไม่ต้องใช้เครื่องดนตรีประกอบ

1.5.3 หมอเพลงโคราช หมายถึง ผู้แสดงเพลงโคราชชาย และผู้แสดงเพลงโคราชหญิง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและพัฒนาของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีทางด้านเอกสาร ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีข้อมูลที่ทำการศึกษาดังต่อไปนี้

- 2.1 ศิลปะพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.2 เพลงโคราช
- 2.3 เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน
- 2.4 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ศิลปะพื้นบ้าน

2.1.1 ความหมายของศิลปะพื้นบ้าน

ศิลปะพื้นบ้าน (Folk Art) หมายถึง งานประณีตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือผลงานศิลปะที่ช่างในท้องถิ่นได้ประดิษฐ์คิดทำขึ้นตามความเห็นดีเห็นงามของตนเองเพื่อประโยชน์ใช้สอย โดยได้รับอิทธิพลจากสภาพธรรมชาติ ลัทธิความเชื่อ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของสังคม โดยมีสาระสำคัญ 7 ประการดังนี้ คือ

1. งานนั้นเป็นผลงานของช่างนิรนามที่ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน
2. มีรูปแบบง่าย ๆ และใช้วัสดุที่หาได้ภายในท้องถิ่น
3. ผลิตขึ้นเป็นจำนวนมาก
4. มีความเป็นธรรมชาติปรากฏอยู่มากกว่าความสะอาดสวย
5. แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
6. เป็นงานที่ทำด้วยมือ (Hand Made)
7. ความงามของผลงานเกิดจากการฝึกฝนความเป็นมาของศิลปะพื้นบ้าน

2.1.2 ความเป็นมาของศิลปะพื้นบ้าน

ศิลปะพื้นบ้านส่วนใหญ่เกิดควบคู่กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ความต้องการใช้สิ่งต่างๆ เป็นแรงผลักดันให้มนุษย์สร้างงานขึ้นมา ผลงานศิลปะพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งที่มีความพร้อมทั้งประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของมนุษย์ ผลงานที่เก่าแก่ที่สุดในสมัยดึกดำบรรพ์ ได้แก่ “ ขวานกำปั้น ” หรือ “ ขวานหินกระเทาะ ” ในสมัยยุคหินเก่าซึ่งมีลักษณะรูปแบบที่สร้างขึ้นอย่างเรียบง่าย หยิบๆ กำหนึ่งถึงประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ โดยการนำเอาสะเก็ดหินในธรรมชาติมากระเทาะให้เกิดความคม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ขึ้นต้นการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับ สับ ตัด เจาะ และเชือดเฉือนสิ่งต่างๆ ในยุคต่อมาจึงมีการขัดแต่งอย่าง ประณีตทำให้รูปทรงสวยงาม และตัดแปลงให้มีด้ามถือเพื่อให้สามารถจับได้ถนัดมือขึ้น จนเกิดเป็น เครื่องมือที่เรียกว่า “ขวาน” ขึ้น ต่อมาเมื่อนุษย์รู้จักทำการเพาะปลูก มีการตั้งหลักแหล่งอยู่เป็นที่ เกิดการสร้างสิ่งต่างๆที่มีความงดงามเพื่อสนองความต้องการทางใจ และสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวให้สังคม มนุษย์อยู่ร่วมกันได้เป็นปกติสุข งานหัตถกรรมและศิลปะทุกสาขาจึงได้เริ่มพัฒนาขึ้นอย่างจริงจัง ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

มนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ดำรงชีวิตโดยอาศัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ ความจำเป็นในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและการมีชีวิตอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เมื่อประสบกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามปรากฏการณ์จากธรรมชาติ เช่น ฝนตก พายุร้อน ภูเขาไฟระเบิด น้ำท่วม ฯลฯ ทำให้มนุษย์เกิดความกลัวต่อภัยอันตรายและคิดค้นหาวิธีการป้องกันภัยอันตรายด้วย วิธีการต่างๆ ด้วยการย้ายถิ่นฐานที่อยู่ใหม่ การปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่ถาวรและปลอดภัยแล้ว ทำให้ เกิดการคิดค้นสร้างสรรค์งานศิลปะพื้นบ้านประเภทต่างๆ ขึ้นอีก ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าศิลปะ พื้นบ้าน เกิดขึ้นจากความกลัวอันตราย ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและพยายามตัดแปลงแก้ไขสภาพความเป็นอยู่ได้ดียิ่งกว่าเดิม ภายหลังต่อมาเมื่อ มนุษย์มีความเจริญมากขึ้น และสามารถปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติได้แล้ว ทำให้ความจำเป็นในการ สร้างสรรค์งานศิลปะพื้นบ้านเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และลักษณะรูปแบบของศิลปะพื้นบ้านใน แต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนก็เริ่มมีความแตกต่างกัน แม้จะมีหน้าที่ใช้สอยอย่างเดียวกันก็ตาม ลักษณะ ดังกล่าวนี้เกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่

2.1.2.1 ความจำเป็นทางประโยชน์ใช้สอย

ชุมชนต่างๆ ทั้งชนบทและในเมือง ประชาชนต่างมีอาชีพการงานที่แตกต่างกัน และมีความ จำเป็นที่จะต้องสร้างสรรค์สิ่งใช้สอยในการประกอบอาชีพการงานที่แตกต่างกัน เช่น ขวานา ขาวไร่ จะต้องสร้างไถ คราด แอก กระบอม กระพ้อมใส่ข้าว กระบุง ทุ้งกี๋ ตะกร้า ชะลอมใส่ผักผลไม้เพื่อ ลำเลียงพืชผลส่งตลาด ชาวบ้านในท้องถิ่นที่มีแม่น้ำลำคลอง หนองบึง ก็จำเป็นต้องมีเครื่องมือ เครื่องใช้ในการจับสัตว์น้ำ เช่น ลอบ ไซ อีจู้ ข้อง กระชัง สิ่งเหล่านี้ชาวบ้านมักทำใช้กันเองใน ท้องถิ่นนั้นๆ เช่น กระบุงสำหรับใส่ข้าว ย่อมมีขนาดและลักษณะต่างจากกระบุงใส่ผลไม้ กระจาด สำหรับใส่ผลไม้ย่อมมีขนาดและลักษณะต่างจากกระจาดสำหรับใส่ผัก แม้กระทั่งเครื่องมือจับสัตว์ น้ำ เช่น ไซ ลอบ อีจู้ ก็มีลักษณะแตกต่างกันไปตามระดับของน้ำในห้วย หนอง คลองบึง ตลอดจน พันธุ์ปลาที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ความแตกต่างทางประโยชน์ใช้สอยนี้นับว่ามีความสำคัญต่องาน สร้างสรรค์ทุกแขนง มิใช่แต่งเพียงงานศิลปะพื้นบ้านเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2.2 วัสดุหรือวัตถุดิบ

วัสดุหรือวัตถุดิบที่อยู่ใกล้ตัวที่สุดที่ผู้มาดัดแปลงสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ฉะนั้นชุมชนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีวัตถุดิบใดก็ย่อมนำมาเอาสิ่งที่มีอยู่นั้นมาดัดแปลง ใช้สอยก่อนสิ่งอื่น เช่น ชาวบ้านภาคเหนือมีไม้สักอุดมสมบูรณ์จึงใช้ไม้สักปลูกสร้างเรือนทำสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ตลอดไปจนถึงทำหม้อข้าวหนึ่งในครัวไฟ ส่วนชาวบ้านที่ตะวันออก จังหวัดจันทบุรี มีต้นกกเป็นวัตถุดิบอยู่ตามแหล่งน้ำทั่วไปจึงมีผลิตภัณฑ์จากกกมากมายหลายชนิด การนำวัสดุต่างชนิดกันมาสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ใช้สอย แม้จะสนองความต้องการทางใช้สอยเดียวกันก็มีความแตกต่างกัน เพราะวัสดุแต่ละชนิดย่อมมีธรรมชาติและคุณลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น การจักสานด้วย ไม้ไผ่หากเป็น ไม้ไผ่ที่ต่างพันธุ์กันผลงานจักสานก็จะแตกต่างกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ เครื่องจักสานของภาคเหนือจะมีลักษณะบอบบางกว่าภาคอื่นๆ เพราะในภาคเหนือนิยมสานด้วย ไม้ไผ่สีเฒ่า ซึ่งมีปล้องยาวเส้นตอกน้มนุ่ม ต่างจาก ไม้ไผ่ในภาคอื่นๆ หรือเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา มีสีต่างจากเครื่องปั้นดินเผาในท้องถิ่นอื่นๆ เพราะที่หมู่บ้านด่านเกวียนมีดินอัดเป็นวัตถุดิบสำหรับการปั้นที่มีคุณลักษณะแตกต่างจากดินในท้องถิ่นอื่นนั่นเอง

2.1.2.3 รสนิยมตกทอด

คือความรู้สึกนิยมชมชอบทางความงามที่มีมาในสายเลือดของบุคคลแต่ละกลุ่ม อันที่จริงการรับรู้ทางความงามแม้ว่าจะเป็นการสั่งสม คือ การสั่งสอนอบรมกันมา จนเกิดเป็นความเชื่อก็ตาม แต่ความชมชอบก็มีขอบเขตจำกัดอยู่ในกลุ่มชนหรือเชื้อชาติเดียวกันเท่านั้น ที่เห็นได้ชัด คือ การใช้สีของกลุ่มชนเชื้อชาติต่างๆ มักจะมีความนิยมชมชอบไม่ตรงกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การใช้สีแดงหรือสีฟ้าของชาวจีน จะใช้สีอย่างหนึ่ง จนเรียกว่า China Red หรือ China Blue ความนิยมชมชอบทางความงามนี้ จะแสดงออกให้เห็นในรูปร่าง ทรวดทรง สี ผิว การตกแต่งรายละเอียดต่างๆ กลุ่มชนใด ท้องถิ่นใด ก็มีรสนิยมตกทอดอย่างไรย่อมแสดงออกมาทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้สอย ตัวอย่างง่ายๆ คือ หากจะเปรียบเทียบกระบุงของชาวชนบทภาคกลางกับกระบุงขนาดเดียวกันของชาวชนบทภาคอื่นๆ ก็จะเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนว่ากระบุงของภาคกลางนั้นมีรูปทรงที่ประกอบด้วยเส้นโค้งอ่อนหวานมากกว่ากระบุงของภาคใดๆ อาจเป็นเพราะชาวชนบทภาคกลาง สืบทอดรสนิยมคนไทยโบราณไว้มาก เพราะศิลปกรรมไทยโบราณทุกสาขา มักจะแสดงรูปร่างทรวดทรงของสิ่งต่างๆ ด้วยความโค้งอ่อนหวานมากกว่าลักษณะใดๆ อีกอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัด ผ้าที่เป็นศิลปะพื้นบ้านประจำภาคต่างๆ แม้จะมีลวดลายคล้ายคลึงกันแต่ก็มีสีสันทันที่ต่างกัน เช่น ผ้าทอพื้นบ้านในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีสีฉูดฉาดสดใส เพราะภูมิภาคดังกล่าวมีความแห้งแล้ง มีแสงสว่างจัด ส่วนผ้าทอพุ่มเรียงหรือผ้าเกาะยอ จะมีสีค่อนข้างทึม คูสงบ ขรึม กว่าผ้าพื้นเมืองในภูมิภาคอื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2.4 สังคมและขนบธรรมเนียมประเพณี

ในสังคมชนบทยังมีสิ่งที่มีสมาชิกในสังคมยอมรับนับถือปฏิบัติต่างๆ กันออกไป ที่เรียกว่า ขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การทำบุญตักบาตรและการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ในวันนักขัตฤกษ์ต่างๆ กิจกรรมเหล่านี้มีส่วนอย่างสำคัญในการปรับปรุงงานศิลปะพื้นบ้าน ซึ่งแต่เดิมมุ่งเพียงประโยชน์ใช้สอยให้มีความก้าวหน้าขึ้น เพราะสิ่งใช้สอยที่ต้องเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมหรือเกี่ยวเนื่องกับคนหมู่มาก จะต้องมีการปรับปรุงให้ประณีตงดงามขึ้น เพื่อสนองความต้องการทางด้านจิตใจอีกด้วย ที่เห็นโดยทั่วไปคือผ้านุ่งห่ม เมื่อจะนุ่งห่มไปทำบุญที่วัดหรือไปในงานพิธีจะต้องพิถีพิถันใช้ชิ้นที่ประณีตงดงามกว่าชิ้นที่นุ่งห่มไปทำงานในไร่นา เครื่องหาคอน เมื่อจะต้องหาคอนสิ่งของไปทำบุญที่วัด ย่อมจะต้องประณีตงดงามกว่าเครื่องหาคอนที่ใช้ลำเลียงพืชผักไปตลาด ยิ่งถ้าเป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้ประจำอยู่ในบ้านเรือนทั่วไป งานศิลปะพื้นบ้านได้เปลี่ยนสภาพไปเป็นงานประณีตศิลป์หรืองานวิจิตรศิลป์ก็ด้วยกรณีดังกล่าวนี้ เมื่อพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น ชุมชน มีความแตกต่างกันออกไปเท่าใด งานศิลปะพื้นบ้านก็ย่อมมีลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นเท่านั้น

2.1.2.5 สภาพแวดล้อม

สภาพของดินฟ้าอากาศและฤดูกาลต่างๆ ตลอดจนลักษณะทางภูมิศาสตร์โดยทั่วไป ได้แก่ แหล่งที่ตั้งในเขตละติจูด ลองจิจูด ความสูงของพื้นที่ เส้นทางน้ำ ฯลฯ มีส่วนทำให้ชาวบ้านรู้จักสร้างผลงานศิลปะที่เข้ากับสภาพแวดล้อม เพื่อความเป็นอยู่ของตนเอง เช่น ลักษณะสถาปัตยกรรมในเขตหนาวจะต้องสร้างอาคารให้มีลักษณะทึบ มีหน้าต่างน้อย และตั้งอยู่บนพื้นดินเพื่อเก็บกักความร้อนไว้ภายในบ้านให้มากที่สุด ส่วนสถาปัตยกรรมในเขตร้อนชื้น เช่น ประเทศไทย มาเลเซีย จะสร้างอาคารที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ สร้างเป็นบ้านยกพื้นสูงหลังคาทรงแหลมและยื่นออกมาเป็นกันสาดเพื่อลดความร้อนภายในตัวบ้าน ป้องกันฝนสาด และให้น้ำฝนไหลผ่านหลังคาอย่างรวดเร็ว เพื่อป้องกันการรั่วซึม

2.1.3 คุณลักษณะของศิลปะพื้นบ้าน

การศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าศิลปะพื้นบ้านจะพบว่าศิลปะพื้นบ้านมีคุณลักษณะเฉพาะที่อาจสังเกตได้ดังนี้

2.1.3.1 ความเรียบง่าย

พื้นฐานการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน แสดงโครงสร้างทางสังคมให้ปรากฏชัดเจนว่าชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่เป็นแบบกินง่าย อยู่ง่าย นอนง่าย ไม่ได้คำนึงถึงสิ่งอื่นมากนัก ขอให้ได้อยู่เป็นสุขสบายดีมีกินมีใช้ตามอัตภาพเท่านั้นก็พอ นี่เป็นความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงแบบชาวบ้านทั่วไป ซึ่งไม่ชอบพิธีรีตองที่อยู่ยากลำบาก ศิลปกรรมพื้นบ้านจึงมีลักษณะง่ายและเรียบง่าย เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตามสภาพชีวิตที่เป็นอยู่จริงๆของเขา อันสะท้อนให้เห็นว่าศิลปินพื้นบ้านอยู่ในสังคมที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนย่อมสร้างงานขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวันตามประสบการณ์ทั้งรูปแบบและหน้าที่ ประโยชน์ใช้สอยหรือรับใช้สังคมที่เขามีชีวิตอยู่ตามความเป็นจริงอย่างตรงไปตรงมา ไม่คดโกง ไร้เดียงสา ไร้มารยา ไม่เสแสร้ง บิดพลิ้ว ซื่อๆ ไม่ดัดจริต มีความจริงใจ มีลูกเล่นบ้างแต่ก็อย่างธรรมดา แสดงบุคลิกลักษณะพื้นบ้านที่ต้องการทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นหลักใหญ่ ไม่ได้คำนึงถึงความสวยงามมากนัก อาจกล่าวได้ว่าความเรียบง่ายในศิลปินพื้นบ้านเป็นเสน่ห์ความงามของศิลปะอย่างหนึ่ง เป็นความงดงามตามธรรมชาติ เสน่ห์ของศิลปะพื้นบ้านอยู่ที่ความซื่อ อย่างที่เรียกว่า “สวยเพราะซื่อ สวยเพราะบริสุทธิ์” คือตรงในความคิดที่อยู่ในกรอบสังคมวัฒนธรรมชาวบ้าน ผลงานที่ผลิตออกมาจึงมีความบริสุทธิ์ใจเสมอ ไม่เห็นแก่สินจ้างรางวัล อิทธิพลทางจิตใจจากความซื่อ ความจริงใจบริสุทธิ์ นอกจากแสดงให้เห็นในการดำเนินชีวิตประจำวันแล้ว ดังได้ปรากฏในงานศิลปกรรมที่ลูกศิษย์ใกล้ชิดของตน คล้ายกับเป็นการถอดหัวใจอันซื่อบริสุทธิ์ไม่บิดเบือน จึงสร้างเสน่ห์ความงามอย่างประหลาดสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น คุณลักษณะที่เป็นจริงของความเรียบง่าย นอกจากปรากฏในสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้แล้ว แม้แต่ในบทเพลงและการละเล่นพื้นเมืองทั้งเนื้อร้อง ทำนองและท่าทางก็จะเป็นไปเพื่อความเข้าใจง่าย มีความไพเราะ มีความงดงามอย่างตรงไปตรงมาตามแบบชาวบ้าน ได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น ก็มีก็มีความเข้าใจซาบซึ้งได้ทันที ไม่ใช่คำและความหมายลึกลับซึ่งเกินภูมิความรู้ทั่วไปของชาวบ้าน ศิลปะพื้นบ้านจึงเป็นเสมือนเครื่องมือสื่อสารที่สะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่นอย่างถูกต้อง ตามความเป็นจริงที่สุด เสมือนอย่างในสมัยกรุงสุโขทัยบ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข มีความเจริญรุ่งเรืองทุกด้าน ศิลปกรรมที่ปรากฏออกมาจึงมีความงดงาม มีความอ่อนช้อย มีความสมบูรณ์ และมีปรัชญาแฝงอยู่ด้วย

2.1.3.2 ประโยชน์ใช้สอย

วัตถุประสงค์ที่ศิลปินหรือช่างฝีมือพื้นบ้านคิดประดิษฐ์สิ่งใดๆขึ้นมา อาจนับได้ว่ามีความสำคัญที่สุด เพราะสิ่งที่คิดสร้างขึ้นมาเพื่อต้องการใช้สอยโดยตรงไม่ได้มุ่งหวังจะนำไปใช้อย่างอื่น เช่น เพื่อตั้งแสดงหรืออวดและประกวดประชันกัน หรือสำหรับเป็นอาหารใจอย่างศิลปะสมัยใหม่ ถึงจะมีบ้างก็ส่วนน้อย เช่น สร้างสรรค์งานขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจ เพื่อใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาหรือความเชื่อ หรือเมื่อเวลามีความสุขสมบูรณ์พูนสุขและมีเวลาว่างมาก ก็อาจสร้างผลงานที่วิจิตรบรรจงได้ ซึ่งไม่เป็นแบบเรียบง่ายอย่างปกติ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ศิลปะพื้นบ้านจะต้องมีความผูกพันขั้นมูลฐานกับการดำเนินชีวิตของชาวบ้านเสมอ เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ทำขึ้นสำหรับเป็นอรรถประโยชน์ในชีวิตประจำวันเป็นสำคัญดังกล่าว คือ ศิลปินพื้นบ้านจะสร้างงานอะไรขึ้นมาก็ตามจะต้องคำนึงความเป็นประโยชน์ทางปฏิบัติก่อนอื่น ยิ่งถ้าสิ่งนั้นสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์มากมายหลายอย่าง ยิ่งเป็นการดีคุ้มค่า เช่น คิดสานตะกร้าเนื้อละเอียดเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทียบ มีหูหิ้วมาได้ใบหนึ่งสามารถใช้ หาบ หิ้ว เก็บ ใส่ของต่างๆ ในหลายโอกาสได้คล่องตัว ทนทาน นับว่าถูกต้องตามวัตถุประสงค์มีคุณค่าและมีคุณภาพ จากการสำรวจโดยมากเครื่องมือเครื่องใช้ พื้นบ้านมักจะใช้ประโยชน์ได้มากอย่างและสะดวกต่อการใช้ แม้ว่าจุดประสงค์หลักเดิมที่เขาคิด ทำขึ้นใช้นั้นอาจจะทำเพราะใช้งานเพียงอย่างสองอย่างเท่านั้น แต่ก็สามารถดัดแปลงได้ใช้ เอนกประสงค์ ส่วนจำนวนหรือปริมาณการผลิตนั้น โดยทั่วไปก็คิดทำขึ้นใช้แต่เฉพาะครัวเรือน ต่างคนต่างทำเป็นส่วนใหญ่ เพราะสมัยก่อนชาวบ้านทำสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในครัวเรือนได้เอง จะซื้อหาแลกเปลี่ยนหรือให้ว่วานกันก็แต่เฉพาะของใหญ่ของยาก หรือที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญ พิเศษ หรือสิ่งที่ไม่ค่อยได้ทำใช้บ่อยครั้งเท่านั้น ดังนั้น จำนวนที่อาจจะมียากตามความจำเป็น คือ มี ใช้ครบตามจำนวนครัวเรือน หรือมีพอใช้ตามความต้องการของสังคม ต่อมาในสมัยหลัง การผลิต จะเพิ่มปริมาณมาก และเกิดแหล่งผลิตจำหน่ายขึ้นโดยเฉพาะ คือ มีผู้ยึดอาชีพเฉพาะอย่างทำขึ้น จำหน่ายทั่วไป ชาวบ้านส่วนมากจึงไม่ต้องทำ เช่น การปั่นหม้อ การทำร่ม การทำหมวก งาม ฯลฯ

2.1.3.3 วัสดุท้องถิ่น

ลักษณะเด่นของศิลปะพื้นบ้านที่นับว่ามีความสำคัญอย่างหนึ่ง คือ เรื่องวัสดุที่นำมาใช้ผลิต อาจจะเป็นเพราะความจำเป็นอย่างหนึ่ง ความสะดวกอย่างหนึ่ง อันเป็นข้อจำกัดทางสภาพ สิ่งแวดล้อมนานาประการ ทำให้ชาวบ้านต้องใช้วัสดุต่างๆ ที่มีอยู่โดยรอบตัวแล้วตามธรรมชาติ นั้นเอง นำมาสร้างสรรค์งานในชีวิตประจำวันของตน โดยปกติตามท้องถิ่นต่างๆ ก็มีวัสดุจำนวนมากตามธรรมชาติให้เลือกใช้ วัสดุนั้นมีทั้งคุณภาพดีและเลว และในบางท้องถิ่นก็จะมีวัสดุ บางอย่างที่ดีเป็นพิเศษกว่าท้องถิ่นอื่น ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าสิ่งของอย่างเดียวกัน คุณภาพอาจจะ แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น บางท้องถิ่นมีชื่อเสียงมากเป็นพิเศษเพราะตั้งอยู่ในแหล่งวัตถุดิบ หรือมี วัสดุที่มีคุณภาพดี และบางท้องถิ่นอาจจะไม่มีผลิตเลย เนื่องจากขาดวัสดุชนิดนั้น แต่กลับไปมีวัสดุ ชนิดอื่น จึงได้ผลิตงานออกมาต่างแบบกันออกไป กล่าวอีกอย่างหนึ่ง วัสดุเป็นตัวกำหนดรูปแบบ วิธีการและชนิดของศิลปกรรมพื้นบ้าน เพราะโดยทั่วไปศิลปกรรมพื้นบ้านจะแตกต่างกันไปตาม ถิ่นกำเนิด เอกลักษณ์ของศิลปะพื้นบ้านจึงมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวเป็นไปตามถิ่นกำเนิด แม้จะเป็น ของสิ่งเดียวกัน อย่างเช่น เครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักสาน ในแต่ละภาคจะมีรูปลักษณะแตกต่างกัน อย่างเห็นชัด สิ่งของเครื่องใช้บางอย่างก็เป็นเฉพาะถิ่นทำขึ้นเท่านั้น เช่น เครื่องเงิน (ภาคเหนือ) เครื่องถม (ภาคใต้) ทำร่ม (ภาคเหนือ) ฉลุหนังตะลุง (ภาคใต้) โองมั่งกร (ภาคกลาง) แคน (อีสาน) ฯลฯ ท้องถิ่นอื่นไม่มีทำหรือมีน้อยและไม่มีชื่อเสียงเท่า เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องมาจากวัสดุที่นำมาใช้ ผลิตในท้องถิ่นนั้นมีจำนวนมาก คุณภาพดี สะดวก ง่าย ราคาถูก หรือถือเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่ นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสิ่งหนึ่งนอกเหนือจากความชำนาญและการทำสืบทอดมาแต่บรรพ บุรุษ ทุกวันนี้สภาพการณ์แบบดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป ช่างฝีมือหรือศิลปินตามท้องถิ่นหนึ่งจะใช้วัสดุหรือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุดิบจากอีกถิ่นหนึ่งนำมาผลิตผลงานของตน แต่อย่างไรก็ตามวัสดุในท้องถิ่นยังมีบทความสำคัญต่อการผลิตงานศิลปะพื้นบ้านโดยตรงอยู่ต่อไป

2.1.3.4 แบบอย่างสกุลช่างท้องถิ่น

ลักษณะรูปทรง แบบอย่างของศิลปกรรมพื้นบ้าน เป็นเครื่องที่บอกให้เราทราบว่าสิ่งของนั้น เป็นฝีมือช่างหรือศิลปินพื้นบ้านจากที่ใด เนื่องจากรูปทรงและแบบอย่างทางศิลปะที่แสดงออกมาให้เราเห็นนั้น เป็นเอกลักษณ์หรือเป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัว ที่สามารถบอกให้เข้าใจได้ทันที อาทิ ลำตัด ชาตรี มโนราของภาคใต้ พ็อนเล็บของภาคเหนือ เซิ้งบั้งไฟของภาคอีสาน รำเคียวเกี่ยวข้าวของภาคกลาง เป็นต้น การแสดงหรือการเล่นแต่ละอย่างเหล่านี้ได้แสดงรูปแบบออกมาให้เราเข้าใจลักษณะของท้องถิ่น หรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่นกำเนิดที่เป็นพื้นบ้าน พื้นเมือง และแสดงให้เห็นวิถีชีวิตและบุคลิกของคนในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นอย่างดี เพราะชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรมที่หล่อหลอมมาแต่อดีตถึงปัจจุบัน มีความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่นจนเกิดเป็นเอกลักษณ์อันงดงาม มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาติ ช่างฝีมือหรือศิลปินท้องถิ่นเป็นผู้สร้างสรรค์งานต่างๆ ของคนขึ้นมาตามความรู้ความเข้าใจ ความเห็นคิดเห็นงาม และตามพื้นฐานของชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมของตน ศิลปกรรมพื้นบ้านจึงมีลักษณะหรือแบบอย่างทางสกุลช่างแตกต่างกันไปตามถิ่นกำเนิด ทั้งรูปแบบ วิธีการและวัสดุ นอกจากนั้นแล้ว ปัจจัยที่ช่วยให้เกิดแบบอย่างสกุลท้องถิ่นคือ คติ ความเชื่อ แบบแผน ธรรมเนียมวิธีย้ายทอดสืบต่อกันมา อาจจะโดยการบอกเล่า การฝึกฝนอบรมให้ทำตามแบบหรือเลียนแบบที่มีมาแต่ดั้งเดิม หรือปฏิบัติตามโบราณประเพณีพื้นบ้าน พื้นเมือง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ช่วยกำหนดแบบอย่างสกุลช่างท้องถิ่นขึ้น เช่น พระพุทธรูป บ้าน กระบวยตักน้ำ งอบ ฯลฯ ในแต่ละภาคต่างแสดงรูปแบบเฉพาะถิ่นหรือแสดงแบบฉบับเฉพาะตัวอย่างชัดเจน ทำให้ศิลปกรรมพื้นบ้านมีแปลกๆ แยกต่างกันไปอย่างน่าสนใจยิ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญของศิลปะพื้นบ้าน

2.1.3.5 ไม่รู้มากในกฎเกณฑ์

ศิลปินพื้นบ้านมีความอิสระมากทั้งในด้านความคิดและการสร้างสรรค์ผลงาน กล่าวคือชาวบ้านโดยทั่วไป ไม่จำเป็นต้องมีความรู้สูงส่ง ได้รับการศึกษาดี มีภูมิปัญญามาก หรือแตกฉานในสรรพวิทยาการแขนงต่างๆ ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการสร้างสรรค์งานศิลปะ ตามแต่ใครจะมีความสนใจชอบในทางไหน ไม่ได้คำนึงถึงภูมิปัญญาแต่ขึ้นกับความต้องการของเขาเองว่าอยากจะทำอะไร ทำไปทำไม จะใช้วัสดุอะไร และจะได้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เมื่อเขาเห็นว่าสิ่งใดมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ก็จัดเลือกวัสดุใกล้ตัวที่จะให้ผลดีที่สุดลงมือประดิษฐ์ขึ้นโดยเฉพาะสำหรับใช้สิ่งนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยได้อย่างแน่นอน ไม่ใช่เพียงแต่ทำขึ้นมาเพื่อความสวยงามเพียงอย่างเดียว อาทิ สานกระด้งเพื่อใช้ฝัดข้าว สานตะข้องไว้ใส่ปลา คิดทำร้ายรำขึ้นสำหรับบูชาพระธาตุ การใช้สีในภาพเขียน ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความแปลกแตกต่างกัน เพราะความเป็นอิสระในการสร้างสรรค์อย่างหนึ่ง ความไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์อย่างหนึ่ง และไม่คำนึงถึงความชำนาญทางความรู้ฝีมืออย่างเลิศอีกอย่างหนึ่ง ความไม่รู้มากในกฎเกณฑ์ไม่ว่าจะเป็นทางความรู้ทางศิลปะดังกล่าวมา เป็นการช่วยชาวบ้านกล้าแสดงออก คือ แสดงความต้องการแท้ๆ ออกมาอย่างเปิดเผยแสดงอุปนิสัยใจคออันแท้จริงของผู้กระทำ แสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดออกมาด้วยสัญชาตญาณธรรมชาติและประการสำคัญก็คือ แสดงลักษณะพิเศษเกี่ยวกับพุทธิปัญญาและจิตใจอันบริสุทธิ์ ซึ่งถูกกล่อมเกลามาจากสังคมวัฒนธรรมอันไม่มีในตำราเรียนของตนมาแต่กำเนิด ศิลปกรรมพื้นบ้านจึงไม่ผูกมัดไว้กับกฎเกณฑ์หรือทฤษฎีในตำราอย่างสมัยใหม่ หากชาวบ้านใช้ประสบการณ์การสังเกตเป็นครูสอนแล้วแก้ไขให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงเป็นสิ่งสำคัญ โดยไม่ต้องห่วงกฎเกณฑ์ ดังนั้น สิ่งที่ชาวบ้านเห็นดีเห็นงามก็จะทำมันออกมาตามความรู้สึกนึกคิดอย่างง่ายๆ และถือเป็นการสืบทอดตามธรรมชาติ ตามประสบการณ์ โดยไม่มีทฤษฎีตำราเรียนทำให้เกิดความสวยงามอย่างธรรมชาติ

2.1.3.6 มีความสวยงาม

ความสวยงามในที่นี้ คือ ความสวยงามแบบชาวบ้านอันมีความงดงามอย่างธรรมชาติ ศิลปินพื้นบ้านสร้างผลงานศิลปะเพื่อชาวบ้าน ตามวิถีอย่างช่างศิลป์เมื่อสร้างสรรค์งานสิ่งใดย่อมต้องการทำให้งานชิ้นนั้นมีความเรียบร้อย มีความน่าดู มีความสวยงามเท่าที่จะทำได้อย่างชาวบ้าน ตามที่ทุกอย่างจะอำนวย เป็นที่รู้กันว่าชาวบ้านผู้สร้างสรรค์ศิลปกรรมพื้นบ้านนั้น มีข้อจำกัดอยู่หลายอย่าง อาทิ เรื่องวัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ ความรู้ ความอดทน สิ่งสนับสนุน ประโยชน์ใช้สอย สภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่น ซึ่งเป็นเรื่องความจำเป็นบังคับที่ต้องทำให้ศิลปินชาวบ้านสร้างผลงานต่างๆ ขึ้น โดยไม่ได้คำนึงถึงความสวยงาม ความเป็นเลิศทางศิลปะ แต่ทว่างานที่สร้างสรรค์ออกมา ก็มีความสวยงามอย่างไม่ตั้งใจแฝงอยู่ในตัวของมัน ที่เป็นดังนี้ เพราะว่าช่างศิลปะชาวบ้านมีสุนทรียภาพอย่างสูง เป็นผู้รักสวยรักงาม รักความเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่ในจิตใจ ประดิษฐ์กรรมบางอย่างทำให้ผู้พบเห็นประทับใจในความรู้ ความสามารถ เพราะไม่คิดว่าชาวบ้านจะสามารถคิดและทำได้อย่างวิจิตรพิสดาร ศิลปกรรมที่ชาวบ้านสร้างขึ้นบูชาตามความเชื่อถือและศาสนาที่เคารพ เลื่อมใส อุทิศให้กับสิ่งที่รักและหวงแหน และถวายแก่พระราชหรือเจ้านายของตน จะมีความประณีตสวยงามกว่าธรรมดา เนื่องจากอุปนิสัยใจคอที่แท้จริงของชาวบ้านเป็นผู้มีจิตใจบริสุทธิ์ ซื่อ และจริงใจ ด้วยแรงศรัทธา จึงผลักดันให้ถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่แท้จริงตามสัญชาตญาณ ออกมาอย่างเต็มที่ทั้งทางจิตใจและกำลังสติปัญญา ฉะนั้น จึงได้เห็นความงามของศิลปินพื้นบ้านที่แฝงไว้ด้วยความละเอียดอ่อนทางสุนทรียภาพ ซึ่งนอกจากมีลักษณะความสวยงามตามศิลปะของท้องถิ่นแล้ว ยังแสดงออกอย่างตรงไปตรงมาตามความคิด ความรู้สึกของผู้สร้างด้วย

2.1.3.7 มีราคาถูก

ศิลปะพื้นบ้าน เป็นศิลปะเพื่อมวลชน ศิลปกรรมพื้นบ้านที่สร้างขึ้นจึงเป็นไปเพื่อรับใช้ชาวบ้านโดยตรง เพราะเป็นความต้องการด้านต่างๆ และความจำเป็นในชีวิตสังคม ดังนั้น ประดิษฐ์กรรมทั้งหลายสร้างขึ้นนอกจากมุ่งที่ความจำเป็นและประโยชน์ใช้สอยของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งต้องมีใช้หรือมีความนิยมใช้แล้ว ยังต้องให้มีราคาถูกพอที่จะให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถซื้อหาเอาไว้ใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย แม้แต่การแสดงหรือการละเล่นที่เป็นของพื้นบ้านก็จะต้องเป็นประโยชน์หรือรับใช้ประชาชนในสังคมนั้นเป็นหลัก และต้องไม่มีค่าใช้จ่ายสูงจนเกินฐานะความสามารถที่ชาวบ้านจะหามาได้ เพราะมิฉะนั้นการละเล่นชนิดนั้นก็จะต้องสาบสูญไปในที่สุดเช่นกัน ศิลปกรรมพื้นบ้านที่จำเป็นต้องมีราคานั้น มิได้หมายความว่าศิลปกรรมพื้นบ้านด้อยคุณค่าก็หาไม่ แต่เป็นไปตามลักษณะของสภาพชีวิตทางสังคมที่เป็นแบบเรียบง่าย เป็นไปตามความสะดวก วัตถุดิบหาง่าย ราคาต่ำ และเพื่อประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ ฉะนั้นศิลปกรรมอย่างนั้นๆ จะดีเด่นหรือวิเศษอย่างไร แต่ถ้าไม่เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่แล้ว ก็หาได้ชื่อว่าเป็นศิลปะเพื่อมวลชนไม่ สิ่งของราคาถูกมิใช่หมายความว่าสิ่งของนั้นไม่ดี การกำหนดคุณค่าเป็นเรื่องของประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้ สิ่งใดที่ประชาชนต้องการใช้มากก็ต้องผลิตออกมามากเพื่อให้พอใช้ตามความจำเป็น ศิลปะพื้นบ้านจึงมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวที่เราสามารถสังเกตเห็นได้ประการหนึ่งคือ มีราคาถูก มีจำนวนมาก นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในพื้นที่บ้านทั่วไป

2.1.4 คุณค่าของศิลปะพื้นบ้าน

การที่องค์การสหประชาชาติได้มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชน ในแต่ละท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมพื้นบ้าน แสดงให้เห็นว่าศิลปะพื้นบ้านเป็นที่ยอมรับกันถึงคุณค่าในตัวของมันเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นสากลและถือว่าเป็นสมบัติของนานาชาติ เป็นตัวแทนของท้องถิ่น ของภูมิภาคและของชาติ เพราะมีการผลิตงานขึ้นตามรูปลักษณะที่แตกต่างกันทั้งทางด้านวัฒนธรรม บุคลิกลักษณะ วัสดุ ความเชื่อถือ ประเพณี ศาสนา คนตรี และการละเล่นที่โลกถือกันว่าเป็นของสากล เนื่องจากมีลักษณะที่แสดงออกเป็นตัวของตัวองที่มนุษย์ทุกหมู่เหล่าสามารถใช้เป็นสื่อความเข้าใจหรือศึกษาและชื่นชมได้ตามความต้องการ ศิลปะพื้นบ้านเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นผลงานที่มีคุณภาพ เนื่องจากศิลปะพื้นบ้านเป็นรากฐานของศิลปะประจำชาติ โดยที่ศิลปะประจำชาติใดๆ ก็ย่อมเกิดจากการเลือกสรร รูปแบบ วิธีการ วัสดุ และเหตุผล ที่ต้องตาต้องใจคนส่วนรวมทั้งชาติ เป็นที่ยอมรับเอาเป็นสิ่งที่แสดงเอกลักษณ์แห่งชาติของตน การที่จะได้มาซึ่งรูปแบบและรสนิยมของศิลปะประจำชาติจะต้องอาศัยรูปแบบและรสนิยมของศิลปะจากคนใดคนหนึ่ง หรือจากกลุ่มคนใดกลุ่มหนึ่ง สร้างสรรค์ศิลปะได้ดังความต้องการตาต้องใจคนส่วนใหญ่ จนคนส่วนใหญ่เลือกและยอมรับเอาไว้เป็นศิลปะของชาติเช่นเดียวกับดนตรีและนาฏศิลป์ การขับร้อง บรรเลง และการแสดงที่เป็นต้นฉบับย่อมพัฒนามาจากการแสดงพื้นบ้านของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เมื่อได้รับความนิยม ได้รับความเคารพนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การยอมรับจากคนส่วนใหญ่ขึ้นอย่างแท้จริง ก็กลายเป็นคนตรีและนาฏศิลป์แห่งชาติไปในที่สุด ศิลปะพื้นบ้านเป็นวิถีชีวิตอย่างแท้จริงของประชาชน การสร้างสรรค์ศิลปะของมนุษย์ ไม่ว่าจะสาขาใดๆ ย่อมมีกำเนิดมาจากการสร้างสิ่งสนองความต้องการทางร่างกาย ทางอารมณ์ และทางสังคมของมนุษย์ การสร้างสรรค์สนองความต้องการเหล่านี้เมื่อเพิ่มความงามเข้าไปด้วยกันก็เป็นที่มาของศิลปะประยุกต์ วิจิตรศิลป์ และศาสนาศิลปะ ซึ่งโดยธรรมชาติมนุษย์แต่ละชุมชน แต่ละกาลสมัย แต่ละเผ่าพันธุ์ ย่อมมีสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ศาสนาและสังคมที่แตกต่างกัน ต้องการการกินอยู่ หลับ นอน หรือการนั่ง นอน ยืน เดิน ที่แตกต่างกัน มนุษย์แต่ละคน แต่ละชุมชน และแต่ละยุคสมัยจึงสร้างสรรค์เฉพาะสิ่งที่จำเป็นสำหรับตนเองก่อน การสร้างสรรค์ในเบื้องต้นนี้ คือ ศิลปะพื้นบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับชีวิตที่แท้จริงของประชาชนเหล่านั้น สำคัญต่อมนุษย์ชาติเพียงใด ก็อาจพิจารณาแยกได้เป็น 2 ทาง ด้วยกันคือ ด้านที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของบุคคล และด้านที่เกี่ยวกับชุมชนและสังคมส่วนรวม

2.1.4.1 ด้านที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของบุคคล

1 ช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย

งานศิลปหัตถกรรมส่วนใหญ่ย่อมมีหน้าที่ในทางประโยชน์ใช้สอย และในอิริยาบถต่างๆ ของมนุษย์ ได้แก่ การนั่ง นอน ยืน เดิน และการกินอยู่ หลับนอน เร็วและสะดวกขึ้น สิ่งใช้สอยจึงจำเป็นทุกเวลา ทุกสถานที่ เป็นส่วนหนึ่งอยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ และแม้ว่าตามความเป็นจริง ภาชนะใช้สอย เช่น หม้อหุงข้าวต้มหรือจานใส่อาหารนั้นกินเข้าไปไม่ได้เหมือนอาหาร แต่ก็เป็นส่วนประกอบอย่างสำคัญที่จะทำให้การกินอาหารสะดวกขึ้น ถ้าปราศจากหม้อหุงข้าวและจานชามใส่อาหารแล้ว เราจะกินอาหารอย่างสะดวกและปกติไม่ได้เลย เป็นต้น ในชีวิตประจำวันของมนุษย์เรานั้น อาจจะขาดศิลปะอันเป็นสิ่งสนองความต้องการทางร่างกายไม่ได้เป็นอันขาด งานหัตถกรรมสร้างสรรค์สิ่งใช้สอยจึงเกิดขึ้นก่อนศิลปะและมีการคลี่คลายมาตลอด ควบคู่กับวิวัฒนาการด้านอื่นๆ ของมนุษย์

2 ช่วยให้เกิดความประณีต

คุณลักษณะสำคัญของงานศิลปหัตถกรรม คือ มีความงดงามอันเกิดจากการสร้างสรรค์ด้วยมือ และการบังคับอินทรีย์ประสาทต่างๆ งานศิลปหัตถกรรมจึงเป็นสิ่งที่กลั่นกรองออกมาจากจิตใจ เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดความคิดและรสนิยมทางความงามของผู้สร้างสรรค์ออกมาให้เห็น คุณลักษณะนี้จะช่วยให้เกิดความชื่นชมและสุนทรียรสแก่ผู้พบเห็น เพราะเมื่อจิตใจได้สัมผัสกับความประณีตงดงามย่อมจะทำให้เกิดความพึงพอใจและความสุขใจในเวลาเดียวกันนั้น ความงดงามประณีตนั้นเองจะเพิ่มความประณีตละเอียดอ่อนแก่ผู้พบเห็นเป็นลำดับ ความประณีตทางจิตใจนี้ส่งผลไปถึงการคิดคำนึงอย่างมีเหตุผลและสำรวมระวัง ย่อมจะต่อเนื่องไปถึงการควบคุมกาย วาจา และใจ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประณีตตามไปด้วย เคยปรากฏผลจากการวิจัยของนักจิตวิทยาว่า กลุ่มบุตร กุลธิดา ที่เกิดในครอบครัวที่มีรสนิยมใช้สอยสิ่งต่างๆ ที่ล้วนแต่ประณีตงดงาม สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ได้ขัดเกลาให้สมาชิกในครอบครัวมีจิตใจที่ละเอียดอ่อน ประณีต โดยเริ่มจากมีความระมัดระวังมิให้สิ่งใช้สอยแตกหักเสียหาย กิจนิสัยนี้ถ่ายโยงไปถึงความสำรวมระวังในการนั่ง นอน ยืน เดิน อากัปกริยาและการกระทำด้านอื่นๆ ตรงข้ามกับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่สนใจเรื่องความประณีตงดงามสมาชิกในครอบครัวมีความคิดและการกระทำที่หยาบกระด้าง ในที่สุดก็เป็นพวกที่ก่อปัญหาให้แก่สังคม

2.1.4.2 ด้านที่เกี่ยวกับสังคมเป็นส่วนรวม

1 เกี่ยวกับเศรษฐกิจ

งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านโดยทั่วไป คือ การนำเอาวัสดุหรือวัตถุดิบที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาดัดแปลงสร้างสรรค์หรือปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ใช้สอย โดยเริ่มต้นจากการสร้างสิ่งใช้สอยสนองความต้องการในครัวเรือนของตนเองก่อน แล้วจึงขยายวงกว้างออกไปสนองความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ในภูมิภาค และสนองความต้องการของคนในชาติ เป็นระบบการผลิตเบื้องต้น ใช้วัสดุและแรงงานในท้องถิ่นนั้นๆ เอง การที่ครอบครัว ชุมชนหรือท้องถิ่นสามารถสร้างสิ่งใช้สอยสนองความต้องการของตนเองได้ เป็นเหตุให้ไม่ต้องไปซื้อหาหรือแลกเปลี่ยนสิ่งใช้สอยจากครอบครัวอื่นหรือท้องถิ่นอื่นๆ และถ้าสามารถทำขายไปยังครอบครัวอื่น ท้องถิ่นอื่นได้ด้วยก็จะเป็นทางให้เกิดรายได้ งานหัตถกรรมพื้นบ้านจึงเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจเบื้องต้น เช่นเดียวกับงานเกษตรกรรม เคยปรากฏตัวอย่างในประเทศที่มั่งคั่งทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน เช่น ญี่ปุ่นและจีน รากฐานทางเศรษฐกิจของทั้งสองชาตินี้เริ่มต้นด้วยงานหัตถกรรม แล้วแปรรูปมาเป็นอุตสาหกรรมในระยะหลัง แม้แต่ในประเทศไทยในอดีตจะเคยมีอิสรภาพทางเศรษฐกิจมากกว่าในปัจจุบัน เพราะคนไทยเป็นทั้งนักเกษตรกรรมและหัตถกรรม จะประกอบอาชีพทำไร่ไถนา พอหาอาหารไว้ได้เป็นหลัก พอว่างจากการเก็บเกี่ยวหรือไถหว่านก็จะทำงานหัตถกรรมสร้างสิ่งใช้สอยไว้ใช้เอง ดังมีคำกล่าวที่ว่า “พอว่างจากการนา หุงต้มผ้า ซาตีเหล็ก” เป็นต้น แม้กระทั่งเด็กเล็กออกไปเลี้ยงวัวควายตามชายทุ่ง ก็จัดดอกขวั่นเชือกหรือสานกระบุงตะกร้าไปด้วยจึงทำให้คนไทยรุ่นก่อนไม่ต้องซื้อหาสิ่งใดจากต่างชาติ มีอิสระและความมั่นคงทางเศรษฐกิจดีกว่าคนไทยสมัยปัจจุบัน

2 เกี่ยวกับวัฒนธรรม

งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นการสร้างสรรค์ทางวัตถุ ซึ่งเป็นไปตามรสนิยมทางจิตใจของมนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์ ที่ต่างมีความพึงพอใจในเรื่องรูปร่าง ทรวดทรง สี หรือลวดลายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ย่อมเป็นไปตามรสนิยมตกทอดที่ถ่ายทอดสะสมกันมาในสายวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละชาติพันธุ์ การที่ผู้คนได้ใช้สอยสิ่งของเครื่องใช้ที่มีลักษณะของตน หรือได้พบเห็นสิ่งแวดล้อมที่เป็นเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มรดกทางวัฒนธรรมของชาติตนเป็นประจำ ก็จะมีลักษณะเดียวกับการที่ได้พูดได้เขียนภาษาของตน ได้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของตนอยู่เป็นประจำ ย่อมจะเป็นหลักประกันว่าชาติของตน ย่อมจะไม่สูญหาย งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวโยงต่อวัฒนธรรมโดยตรง ปัจจุบันนี้องค์การสหประชาชาติได้มีความมุ่งมั่นที่จะรักษาและผดุงส่งเสริมให้วัฒนธรรมของแต่ละชาติได้ก้าวหน้าขึ้นตามวิถีทางแห่งตน เพราะมีหลายชาติที่ได้สูญเสียเอกลักษณ์แห่งชาติตนไปอย่างน่าเสียดาย เพราะประชาชนส่วนมากนิยมวัฒนธรรมของชาติอื่น จึงได้กลายเป็นเมืองขึ้นทางวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ ไปโดยปริยาย

3 เกี่ยวกับอาชีพ

การประกอบอาชีพช่างศิลปหัตถกรรม จัดว่าเป็นงานสัมมาอาชีพอย่างแท้จริง เพราะเป็นการสร้างความสะดวกสบายและสร้างสิ่งแวดล้อมที่สุนทรีย์ให้กับเพื่อนมนุษย์ ในกระบวนการทำงานก็มิได้สร้างมลภาวะหรือความทุกข์ยากเดือดร้อนให้ผู้อื่น ทั้งเป็นงานอิสระสามารถประกอบได้ด้วยตัวคนเดียว เพราะเป็นงานที่อาศัยความคิดอ่านสร้างสรรค์และฝีมือการทำงานเป็นหลัก ต้องการเครื่องมือและเครื่องทุนแรงแต่น้อย จึงเป็นอาชีพที่ไม่ต้องลงทุนลงแรงมากเหมือนเกษตรกรรม หรืออุตสาหกรรม อนึ่งงานศิลปหัตถกรรมนั้นทำได้ทุกฤดูกาลและใช้ช่วงเวลาต่อเนื่องกัน จึงเป็นทางให้ประชาชนใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ไม่หมกมุ่นอยู่ในอบายมุข งานช่างศิลปหัตถกรรมนี้ หากจะยึดเป็นอาชีพอย่างจริงจังก็สามารถจะมั่นคงและก้าวหน้าได้เช่นเดียวกับสัมมาอาชีพอื่นๆ เพราะโดยธรรมชาติการทำงานช่างนั้นยิ่งทำยิ่งชำนาญ จะสามารถสะสมความคิดอ่านและเทคนิควิธีการเพื่อทำงานให้ก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ

4 เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศ คือ การปรับปรุงชาติบ้านเมืองให้มีความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง ซึ่งจะต้องปรับปรุงทั้งในด้านวัตถุและจิตใจให้เจริญก้าวหน้าไปพร้อมกัน ในทางวัตถุได้แก่ การปรับปรุงสร้างสรรค์หรือใช้สอยสิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า เป็นต้นว่าการใช้ทรัพยากรหรือพลังงานต่างๆ ที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ทางการผลิต เพื่อแสวงหารายได้เข้าประเทศ งานหัตถกรรมนั้นสามารถปรับปรุงการผลิตให้ได้ผลเท่าเทียมกับเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เพราะงานหัตถกรรมเป็นการผลิตเบื้องต้น ไม่ต้องอาศัยทุนหรือเครื่องมือมากมายเหมือนงานอื่น เนื่องด้วยเป็นงานที่ต้องการเพียงบุคคลที่มีกิจนิสัยทางการงานเท่านั้น ทั้งสามารถนำวัตถุดิบธรรมชาติมาดัดแปลงใช้สอยโดยไม่ไม่ต้องเลือกฤดูกาล เพราะงานช่างสามารถทำได้ในแทบทุกสภาพอากาศทั้งกลางวันและกลางคืน อนึ่งการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูปใช้สอย ย่อมเป็นการผลิตที่มีต้นทุนต่ำเพราะไม่ต้องขนส่งทางไกล ประการสุดท้ายการแปรรูปวัตถุดิบในท้องถิ่นโดยกำลังแรงงานคนในท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นด้วย ย่อมมีคุณค่าทางเศรษฐกิจรอบด้านนับเป็นเป้าหมายสำคัญยิ่งของการพัฒนา ส่วนการพัฒนาทางด้านจิตใจ ยิ่ง

จะต้องควบคู่กับการพัฒนาทางด้านวัตถุนั้น งานศิลปหัตถกรรมจึงมีส่วนช่วยอยู่มากในเรื่องทำให้เกิดความประณีตเรียบร้อย เพราะเมื่อสิ่งที่ใช้สอยมีหน้าที่คอยสนองความต้องการเฉพาะทาง มีจำนวนเพียงพอก็ย่อมจะเกิดระเบียบขึ้นในชีวิตประจำวัน ยิ่งไปกว่านั้นถ้าใช้สิ่งใช้สอยมีความงดงามประณีตด้วยก็จะเป็นสิ่งแวดล้อมให้เกิดการพัฒนาทางด้านจิตใจอยู่ตลอดเวลา แม้แต่เพียงที่มีผู้คนส่วนหนึ่งในสังคมมีอาชีพช่างศิลปหัตถกรรมได้สัมผัสความงามประณีตอยู่เป็นนิตย์ จิตใจของคนเหล่านี้ย่อมประณีตอ่อนโยน ในที่สุดก็จะเป็นพวกที่สร้างสรรค์สันติสุขให้แก่ชุมชนและสังคม

5 เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ

ความมั่นคงของชาติย่อมเกิดขึ้นได้ เพราะความเป็นปกติสุขของผู้คนที่เป็นพลเมืองของชาติและความปกติสุขของพลเมืองย่อมเป็นผลสืบเนื่องมาจากพลเมืองมีอาชีพการงาน แสวงหารายได้เลี้ยงตนโดยสุจริต ชุมชนมีความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ มีความมั่นคงในทางวัฒนธรรมทั้งทางวัตถุและทางใจ สังคมมีความเจริญก้าวหน้าตามขั้นตอนที่ถูกที่ควรและอยู่บนรากฐานทางประวัติศาสตร์ของตนเอง ในสังคมที่ประชาชนอยู่เป็นปกติสุข ประเทศชาติมีความมั่นคงทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ประชาชนย่อมมีงานศิลปหัตถกรรมเป็นเสมือนอารมณ์ส่วนหนึ่งของชีวิตด้วยเหตุนี้ ประวัติศาสตร์มนุษยชาติจึงได้ถือเอาประดิษฐ์กรรมสิ่งใช้สอย และการสร้างสรรค์สิ่งงดงาม เป็นสิ่งวัดระดับความเจริญของมนุษย์ตลอดมา ซึ่งปรากฏว่าในอารยประเทศที่มั่นคงทาง เศรษฐกิจและมีความมั่นคงทางวัฒนธรรมทั้งทางตะวันตกและตะวันออก ต่างสนับสนุนการผดุงรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้าน สนับสนุนการพัฒนาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับการพัฒนาด้านอื่น เพราะความก้าวหน้าไปพร้อมกันทุกด้านนั้นคือความมั่นคงของชาติ

2.1.5 ประเภทของศิลปะพื้นบ้าน

ศิลปะพื้นบ้านของไทย เป็นศิลปะที่มีรูปแบบและเอกลักษณ์เป็นของตนเองอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย และมีจำนวนมากหลายประเภท เพื่อความสะดวกในการศึกษาและจดจำอาจแบ่งประเภทของศิลปะพื้นบ้านไทยออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

2.1.5.1 แบ่งตามลักษณะของงานศิลปะพื้นบ้าน

เป็นการแบ่งตามลักษณะของการสร้างสรรค์งานศิลปะ ดังนี้

1 การจักสาน (Basketery) หมายถึง การนำวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ หวาย ฟาง ใบไม้ เชือก ป่าน ปอ เทววัลย์ ฯลฯ มาสานเป็นภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ แต่เนื่องจากไม้ไผ่เป็นวัสดุที่นิยมใช้มากที่สุด เพราะพบได้ทั่วไปในทุกภูมิภาคของไทยและราคาไม่แพง บางครั้งจึงมีการเรียกงานจักสานว่า งานจักสานไม้ไผ่ (Bamboo work) ซึ่งสามารถแบ่งออกตามประโยชน์ใช้สอยได้ 4 ประเภท ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1 เครื่องมือกลกรรม เช่น เข่ง คราด สุ่มไถ่ ฯลฯ
- 2 เครื่องมือจับปลา เช่น สุ่ม ลอบ กระชัง ฯลฯ
- 3 เครื่องใช้ในบ้าน เช่น กระจัง ตะกร้า กระชอน ฯลฯ
- 4 สิ่งของเบ็ดเตล็ด ได้แก่ เครื่องเล่น เครื่องกีฬา เครื่องใช้ เช่น หมวก กอบ

2 การทอผ้าและการเย็บปักถักร้อย (Textile and Embroidry) ได้แก่ การนำวัสดุต่างๆ เช่น ด้าย ไหม มาทอหรือปักเย็บ เพื่อให้เกิดเนื้อหาวัตถุและเป็นลวดลายสีสันต่างๆ บนวัตถุสิ่งของ ทั้งแบบธรรมดาและแบบพิสดารสวยงาม เช่น ผ้าจิด ผ้ามัดหมี่ ผ้าตีนจก พรหมถัก ตลอดจนการปัก ด้ายสีเป็นลวดลายลงบนสิ่งต่างๆ

3 การแกะสลักและฉลุ (Cawing and Fret work) หมายถึง การนำเอาวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ เขาสัตว์ งาช้าง แผ่นหนัง มาแกะสลักหรือฉลุจนทำให้เกิดความงาม เพื่อเป็นเครื่องใช้หรือ เครื่องประดับตกแต่ง เช่น กล่องไม้แกะสลัก การแกะสลักรูปสัตว์ต่างๆ ตู้ โต๊ะ ผนังใหญ่ ผนังตะลุง เป็นต้น

4 การปั้นและการเคลือบดินเผา (Pottery and Ceramics) หมายถึง การนำดินมาปั้น ให้เป็นรูปทรงตามต้องการ แล้วนำไปผ่านกรรมวิธีเผา เพื่อให้มีความแข็งแกร่งคงทนถาวร อาจมีการตกแต่งให้เป็นลวดลายต่างๆ หรือเขียนเป็นลวดลายต่างๆให้สวยงามก่อนที่จะนำไปเผา และนำไปใช้สอยหรือประดับตกแต่งต่อไป ได้แก่ ภาชนะต่างๆ ที่ทำด้วยดินเผา เครื่องประดับตกแต่ง เช่น เตาหุงต้ม หม้อ ชาม ถ่ม กระจ่าง แจกัน ถ้วยโอโชยาม เป็นต้น

5 การหล่อและการทำเครื่องโลหะ (Casing and Metal) หมายถึง การนำเอาโลหะ ได้แก่ เหล็ก เงิน ทอง นาก ทองแดง ทองเหลือง ดีบุก มาหลอมให้ร้อนจนเหลวแล้วเทลงในแม่พิมพ์ ให้เกิดรูปทรงตามความต้องการ อาจมีการตกแต่งด้วยวิธีการต่างๆ ให้เกิดลวดลายหรือมีความสวยงามมากขึ้น นำมาทำเป็นเครื่องใช้สอยตลอดจนอาวุธต่างๆ เช่น ดาบ มีด จอบ สี่ว กระจัง ขันน้ำ พาน ผอบ เครื่องเงิน เครื่องทอง และเครื่องถม

6 การทำเครื่องกระดาษและหนัง (Papers and Leathers) เครื่องกระดาษ หมายถึง การนำไม้หรือพืชที่มีใบยาวประดิษฐ์เป็นแผ่นบาง ส่วนเครื่องหนัง คือ การนำเอาหนังสัตว์ต่างๆมา ทำเป็นแผ่น เพื่อใช้ในการสร้างงานต่างๆ ต่อไป เช่น เครื่องดนตรี วัว ร่ม สมุดข่อย พัด หรือธง กระดาษ ที่ใช้ในงานพิธีต่างๆ เช่น ธงปักเจดีย์ทราย ตุ่ง เป็นต้น

7 การปั้นรูปและลายปั้น (Sculpture and Decoration) หมายถึง การนำเอาวัสดุต่างๆ เช่น โลหะ ดินเผา ปูน มาสร้างเป็นงานประติมากรรม เช่น การปั้นพระพุทธรูป การปั้นรูปคน สัตว์ และลวดลายต่างๆ เป็นต้น

8 การวาดเขียน (Printing) หมายถึง งานจิตรกรรมทั้งหลาย เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภาพลายน้ำ ภาพพระบรม

9 การก่อสร้าง (Architecture) หมายถึง งานสถาปัตยกรรมทั้งหลาย เช่น บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวบ้านในภูมิภาคต่างๆ ตลอดจน โรง ร้าง ซึ่งเป็นที่พักอาศัยชั่วคราวตามฤดูกาล (หรือสิ่งก่อสร้างทางศาสนาและสิ่งก่อสร้างตามความเชื่อถือต่างๆ เช่น กุฏิ ศาลา โบสถ์ วิหาร เจดีย์ ปราสาท ศาล มณฑป กู่ ปราสาท ฯลฯ รวมทั้งสิ่งก่อสร้างที่มีรูปลักษณะพิเศษต่างๆ ด้วย)

10 การประพันธ์ (Literature) หมายถึง งานวรรณกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้สื่อสารถ่ายทอดสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน เช่น นิทาน ตำนาน นิยาย สุภาษิต เพลงกล่อมเด็ก บทสวด บทแหล่ เป็นต้น ซึ่งเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่มีมาแต่โบราณและมีรูปแบบ เนื้อหา ภาษา และสำนวนโวหารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

11 การดนตรีและนาฏศิลป์ (Music and Dancing) หมายถึง เครื่องดนตรีชนิดต่างๆ เพลงและทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงหรือการตี ตี เป่า ตามลักษณะดนตรีไทย ตลอดจนการฟ้อนรำ การแสดงละคร การเชิดหนัง กระบี่ กระบอง เป็นต้น

12 ประเภทเบ็ดเตล็ด (Others) หมายถึง ศิลปะพื้นบ้านที่มีลักษณะคลุมเครือ ไม่สามารถจัดเข้าประเภทใดได้ หรือมีจำนวนและความสำคัญน้อย เช่น การจัดดอกไม้ การแกะสลักผลไม้ หุ่นกระดาษ เครื่องเงิน เครื่องประดับตกแต่งร่างกาย ยานพาหนะ (เรือ เกวียน กระทะ) การละเล่นพิธีการ (พื้นบ้าน) เป็นต้น

2.1.5.2 แบ่งตามภูมิภาค

เป็นการแบ่งตามลักษณะที่เด่นชัดของแต่ละภูมิภาค ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์แตกต่างกันไป ดังนี้

1 ภาคกลาง

เป็นภาคที่มีการผสมผสานทางศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และการปกครองเอื้ออำนวยให้ป็นศูนย์กลางหรือเป้าหมายทางศิลปวิทยาการ และการผสมผสานทางศิลปวัฒนธรรมได้มีมาเป็นเวลาช้านานกลายเป็นของตนเองไป ซึ่งถ้าไม่ศึกษาให้ละเอียดก็อาจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะมองไม่เห็นชัด จังหวัดที่ตั้งอยู่ในบริเวณภาคกลาง ได้แก่ ออยุธยา อ่างทอง สระบุรี ลพบุรี กรุงเทพมหานคร ธนบุรี นนทบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี ศิลปะพื้นบ้านของภาคกลางได้แก่

อยุธยา ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของจังหวัดอยุธยา ได้แก่ พัดขนนก พัดไม้ไผ่สาน เครื่องจักสาน ไม้ไผ่ เครื่องจักสานหวาย โตะหมู่บูชาแกะสลัก และโตะแบบอื่นๆ ขลุ่ย ฆ้องวง พิณสายด้วยใบลาน งอบชานาสนาด้วยใบลาน

อ่างทอง ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของจังหวัดอ่างทอง ได้แก่ เครื่องหวาย ตะลุมพุก และนุกประดับอื่นๆ เครื่องดนตรีบางชนิด เช่น โทณ รำมะนา กลองยาว กลองตุ๊ก

ลพบุรี ผลิตภัณฑ์จาก กก เช่น เสื้ออก ผ้าชะม้ ครกหิน

สระบุรี ครกหิน ผลิตภัณฑ์บางชนิดที่ทำจากหินอ่อน ผ้าฝ้าย

กรุงเทพมหานคร ผ้าฝ้าย ผ้าไหม เครื่องทองลงหิน เครื่องเงิน ภาพกระดาศสา ภาพวาดชนิดต่างๆ กระดาศ เรือหงษ์ เครื่องเคลือบ เครื่องปั้นดินเผา อัญมณี เครื่องหนังทุกชนิด โตะหมู่บูชา ปัดทอง เครื่องเรือนไม้แกะสลัก เครื่องเรือนหวาย ตุ๊กตาไทย เครื่องดนตรีไทยบางชนิด เช่น ซออู้ ซอด้วง ฆ้องวง ระนาด ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากปอกระเจา เช่น พรหมเช็ดเท้า ย่ามชนิดต่างๆ เครื่องทองเหลือง

นครปฐม เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเคลือบ

นนทบุรี ตุ๊กตาไทย เครื่องปั้นดินเผา

ราชบุรี เครื่องปั้นดินเผา ผ้าทอ เครื่องทองเหลือง

2 ภาคเหนือ

ภาคเหนือแม้จะได้รับอิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านจากประเทศใกล้เคียงในบางอย่าง แต่ก็ได้พัฒนารูปแบบและหน้าที่ ประโยชน์ใช้สอย เป็นแบบฉบับของตัวเองแล้วเป็นส่วนใหญ่ ที่สำคัญคือ ลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ขนบธรรมเนียมประเพณี การกินอยู่ ศิลปะ ฯลฯ รักษาเอกลักษณ์ของตนเองไว้ได้ดีมาก เนื่องจากอาณาจักรล้านนาไทยได้กลายเป็นศูนย์กลางความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมที่รุ่งเรืองอย่างยิ่ง และมีความเข้มแข็งยืนยงอยู่ตลอดมาไม่ต่ำกว่า 800 ปีแล้ว จนทำให้เกิดอิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรมแก่ประเทศใกล้เคียงด้วย จังหวัดที่ตั้งอยู่ในบริเวณภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง พะเยา สุโขทัย อุตรดิตถ์ แพร่ น่าน ลำพูน นครสวรรค์ ศิลปะพื้นบ้านของทางภาคเหนือได้แก่

เชียงใหม่ เครื่องเงิน เครื่องไม้แกะสลัก เครื่องเงิน ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผลิตภัณฑ์ชาวเขา เครื่องปั้นดินเผา ร่ม ผลิตภัณฑ์เลียนแบบของเก่า (ทำด้วยไม้ปิดทองคำประดับกระจก) เครื่องจักสานบางชนิด

เชียงราย มีดดาบ เครื่องเคลือบ เครื่องไม้แกะสลัก เครื่องจักสาน เครื่องจักสานบางชนิด เครื่องปั้นดินเผา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำปาง มีดดาบ เครื่องเคลือบ เครื่องไม้แกะสลัก เครื่องจักสานบางชนิด
 ลำพูน ผ้าฝ้ายผ้าไหม
 สุโขทัย ผ้าฝ้าย เครื่องปั้นดินเผา
 อุตรดิตถ์ ไม้กวาดดอกหญ้า
 แพร่ เครื่องไม้แกะสลัก ผ้าฝ้าย
 น่าน ผ้าซิ่นพื้นเมือง แคน
 นครสวรรค์ เปลญวนทำด้วยผักตบชวา

3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มวัฒนธรรมทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความน่าสนใจไม่น้อย เนื่องจากเป็นที่ราบสูงมี
 อาณาเขตกว้างใหญ่และมีประชากรมาก เป็นดินแดนที่เก่าแก่มีร่องรอยของมรดกทางศิลปะ
 วัฒนธรรมที่น่าสนใจยิ่ง มีลำน้ำมูลกับลำน้ำชีเป็นเส้นเลือดใหญ่ไหลไปบรรจบลงแม่น้ำโขง ทำให้
 ดินแดนฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของแม่น้ำโขงคล้ายกัน เนื่องจากประชาชนข้ามพากเดินทางติดต่อถึงกัน
 ได้สะดวกมาแต่โบราณ จังหวัดที่อยู่ในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ อุบลราชธานี
 มหาสารคาม ยโสธร ขอนแก่น กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม อุดรธานี หนองคาย เลย ร้อยเอ็ด
 ศิลปะพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่

อุบลราชธานี หล่อโลหะ เครื่องปั้นดินเผา เสื้อผ้อ (เสื่อน้ำพอง) เครื่องจักสาน ผ้าฝ้าย ผ้า
 ไหม

มหาสารคาม ผ้าไหม ผ้าซิ่นมัดหมี่ เครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา

ยโสธร เครื่องปั้นดินเผา เครื่องดนตรีพื้นเมือง

ขอนแก่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย งานจากการตีเหล็ก ผลิตภัณฑ์จากกลามะพร้าว

กาฬสินธุ์ เครื่องดนตรีพื้นเมือง ผ้าฝ้าย ผ้าไหม เครื่องจักสาน

สกลนคร งานจากการตีเหล็ก เครื่องจักสาน ผ้าฝ้าย ผ้าไหม

นครพนม เครื่องดนตรีพื้นเมือง ผ้าฝ้าย ผ้าไหม

อุดรธานี เสือกอก (ไหล) ผ้าฝ้าย ผ้าไหม

หนองคาย เครื่องปั้นดินเผา งานจากการตีเหล็ก

เลย เสือกอก เสือผ้อ (น้ำพอง) ผลิตภัณฑ์พิมพ์ทอผ้า เครื่องปั้นดินเผา เครื่องดนตรี

ร้อยเอ็ด ผ้าไหม ผ้าซิ่นมัดหมี่ ผ้าฝ้าย เครื่องจักสาน งานจากการตีเหล็ก

งานศิลปะพื้นบ้านจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์จะออกมาคล้ายๆ
 กันเกือบทุกจังหวัด มีจังหวัดที่แตกต่างกันบ้างเล็กน้อย นอกนั้นจะเหมือนกันหมดทั้งภาค

4 ภาคใต้

ภาคใต้เป็นปากประตูบ้าน เป็นทางเดินผ่าน และสายการเดินเรือสินค้าขายของชนชาติต่างๆ มาแต่โบราณ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านจึงได้รับการถ่ายทอดจากหลายทาง และซับซ้อนกันหลายยุคสมัย แต่ก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่คล้ายกับเป็นเกาะอยู่ในทะเล จังหวัดที่อยู่ในบริเวณภาคใต้ ได้แก่ ภูเก็ต ประจวบคีรีขันธ์ ระนอง นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส ศิลปะพื้นบ้านของภาคใต้ ได้แก่

ประจวบคีรีขันธ์ เครื่องมุก ผลิตภัณฑ์จากป่านศรนารายณ์ หมวก กระเป๋าถือ สานด้วยปอแก้ว ผลิตภัณฑ์จากไม้ปุม ผ้าฝ้าย

ระนองและภูเก็ต เครื่องมุกต่างๆ

นครศรีธรรมราช หนังตะลุง เครื่องถม เครื่องประดับทำด้วยเงินและชุบทอง ผิงพลอยเทียม กระเป๋าถือสตรีทำจากหญ้า ผลิตภัณฑ์ทอขึ้นจากปอแก้ว

5 ภาคตะวันออก

ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในภูมิภาคนี้น่าสนใจไม่น้อย แม้จะเป็นภาคเล็กๆ โดยเฉพาะในเขตจังหวัดตราด จันทบุรี ปราจีนบุรี เนื่องจากติดต่อกับเขมรและอยู่ใกล้กับทะเลลักษณะภูมิอากาศบางส่วนคล้ายกับภาคใต้ ชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพ สังคม และวัฒนธรรมจึงแปลกออกไป โดยเฉพาะพวกไทยซอง จึงมีหลายสิ่งหลายอย่างน่าสนใจ โดยมีเมืองจันทบุรีเป็นศูนย์กลางความเจริญทางศิลปวัฒนธรรม จังหวัดที่อยู่ในบริเวณภาคตะวันออก ได้แก่ สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี จันทบุรี ศิลปะพื้นบ้านของภาคตะวันออก ได้แก่

สมุทรปราการ ผลิตภัณฑ์จากหนังทุกชนิด เช่น หนังจระเข้ หนังงู หนังตะกวด ฯลฯ เครื่องปั้นดินเผา (กระปุกออมสินแบบต่างๆ อ่างพระประแดง)

ฉะเชิงเทรา ผ้าฝ้ายทอด้วยมือ

ชลบุรี เครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ทุกชนิด เครื่องเคลือบ เครื่องปั้นดินเผา

จันทบุรี เครื่องประดับพลอย เลื่อจันทบูรณ์ กระเป๋าและเครื่องผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกก

6 ภาคตะวันตก

ภาคตะวันตกของประเทศไทย แม้จะมีอาณาเขตติดต่อกับภาคกลาง แต่ก็มีเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และมีความน่าสนใจไม่น้อยทีเดียว ทางภูมิศาสตร์มีแม่น้ำท่าจีน (แม่น้ำสุพรรณ) กับแม่น้ำแม่กลองเป็นเส้นเลือดใหญ่ ดังนั้น เมืองสุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี จึงเป็นเขตที่มีความสำคัญมากและมีเมืองสุพรรณบุรีเป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมมาแต่โบราณ ภาคตะวันตกตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดีแสดงว่าเป็นภูมิภาคที่มีมรดกทางวัฒนธรรมเก่าแก่มาก เป็นเขตที่ค่อนข้างสูงจึงเป็นที่อยู่อาศัยตั้งชุมชนมาแต่โบราณกาลมาเป็นแนว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ติดต่อกับภาคใต้หรือแหลมมลายู จังหวัดที่อยู่บริเวณภาคตะวันตก ได้แก่ กาญจนบุรี สมุทรสาคร
สมุทรสงคราม ศิลปะพื้นบ้านของภาคตะวันตก ได้แก่

กาญจนบุรี เครื่องจักสานไม้ไผ่ทุกชนิด

สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ทั้งสองจังหวัดนี้ผลิตแต่เครื่องเคลือบเป็นส่วนใหญ่

เท่าที่กล่าวมานี้เป็นการชี้ให้เห็นถึงแหล่งผลิต ซึ่งเป็นศิลปะพื้นบ้านในภาคต่างๆ ของประเทศไทย แต่ละภาคเกือบทุกจังหวัดว่ามีอะไรบ้าง อาจจะมีมากกว่านี้ก็ได้ จะเห็นได้ว่าเป็นศิลปะพื้นบ้านที่สร้างขึ้นจากมือทั้งสิ้น และมีลักษณะเด่นที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประจำชาติ

นอกจากการแบ่งประเภทของศิลปะพื้นบ้านออกเป็น 2 ประเภท ดังกล่าวมาแล้ว ยังมีผู้เสนอหลักการในการจำแนกประเภทออกเป็นหลายวิธีด้วยกัน เช่น

1 จำแนกตามลักษณะ ได้แก่ การยึดเอาลักษณะรวมๆ ของการสร้างสรรค์ศิลปะที่แบ่งกันเป็นสาขาต่างๆ เช่น วิจิตรศิลป์, ศิลปะประยุกต์, ศิลปะทางมโนภาพ, ศิลปะทางกายภาพ, ศิลปะตกแต่ง, พาณิชยศิลป์, หัตถศิลป์ และจตุศิลป์

2 จำแนกตามหน้าที่ ได้แก่ การยึดเอาหน้าที่ใช้สอย หรือวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์ศิลปะนั้นๆ ว่าทำขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านใด คือ ที่อยู่อาศัย, สิ่งตกแต่ง, สิ่งใช้สอย, เครื่องใช้ในพิธีกรรม, เครื่องมือประกอบอาชีพ และยวดยานพาหนะ

3 จำแนกตามวิธีการ ได้แก่ การยึดเอาวิธีสร้างสรรค์ศิลปะมาเป็นข้อกำหนดในการแบ่งหมวดหมู่ เช่น งานก่อสร้าง, การเขียนภาพ, การปั้นแกะสลัก-หล่อ, การถักทอ, การจักสาน, การปักการเคลือบ และการเจียรนัย

4 การจำแนกตามวัสดุ ได้แก่ การยึดเอาวัสดุที่ใช้ประกอบงานศิลปะเพื่อกำหนดแบ่งแยกหมวดหมู่ เช่น เครื่องดิน-หิน, เครื่องไม้ ไม้ไผ่-หวาย, เครื่องรัก, เครื่องโลหะ, เครื่องทอ-ย้อมเส้นใย และเครื่องเปลือกหอย

2.1.6 การอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปะพื้นบ้าน

ศิลปะพื้นบ้าน เป็นศิลปะที่เกิดขึ้นมาควบคู่กับการดำเนินชีวิตของชาวบ้านตั้งแต่สมัยอดีตกาลจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เราเห็นถึงความเป็นมาของคนไทยในรุ่นก่อนจนถึงคนไทยในรุ่นปัจจุบัน ทำให้เราทราบว่าศิลปินชาวบ้านเป็นผู้ทรงภูมิปัญญา เฉลียวฉลาด และมีประสบการณ์ในชีวิตสูง จึงสามารถสร้างผลงานชิ้นไว้จำนวนมากมายหลายประการ แต่เนื่องจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีผลกระทบกระเทือนต่องานศิลปะพื้นบ้านอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจริญทางด้านอุตสาหกรรม เกิดการผลิตสิ่งของจำนวนมากๆ โดยใช้เครื่องจักรแทนคน มีผลทำให้ ศิลปะพื้นบ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างน่าห่วงใย เพราะพ่อค้าและนักออกแบบที่ขาดความรู้ หลักการเรื่องศิลปะพื้นบ้านมุ่งแต่จะผลิตผลงานเพื่อการจำหน่าย ได้นำเอาศิลปะพื้นบ้านไปเป็น ประโยชน์ทางธุรกิจการค้าและการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ บางครั้งก็นำเอาแบบอย่างศิลปะพื้นบ้าน ของต่างชาติมาทำเลียนแบบเอาดื้อๆ ทำให้ศิลปะพื้นบ้านเสื่อมด้อยคุณค่าไป ดังนั้น จึงควรพิจารณา ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1.6.1 การอนุรักษ์ให้คงลักษณะสภาพเดิม หมายถึง การอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านนั้นให้คง อยู่ในลักษณะสภาพดั้งเดิม หรือให้อยู่คงเดิมด้วยวิธีการต่างๆ ของเดิมเป็นมาอย่างไรก็พยายามให้คง แบบเดิมไว้ไม่เปลี่ยนแปลงเลย การอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านมีขั้นตอนง่ายๆ ดังนี้ คือ

1 การเก็บข้อมูลจากสิ่งต่างๆ ที่เหลืออยู่ทุกประเภท เพื่อจะได้รู้ถึงสาเหตุที่จำเป็นใน การสร้างงาน การรับอิทธิพลรูปแบบจากที่อื่นๆ การแสดงออก หรือตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกัน โดย อาจอาศัยการเปรียบเทียบรูปแบบ การสอบถามรายละเอียดแหล่งที่พบ เป็นต้น

2 การรวบรวมรายละเอียดของศิลปะพื้นบ้านทุกประเภทตามสภาพความเป็นจริงโดย ไม่บิดเบือน โดยพิจารณาหรือคุณค่าทางด้านต่างๆ ของผลงานนั้นว่ามีจุดเด่นที่สำคัญอะไร เพื่อจะ ได้รักษาไว้มากที่สุด ข้อมูลที่บันทึกนั้นจะต้องถูกต้อง เชื่อถือได้ มีการบันทึกภาพประกอบ หรือถ้า เป็นเพลงหรือนิทานพื้นบ้านควรอัดเทปไว้โดยรักษาภาษาท้องถิ่นเดิมไว้ด้วย เพื่อเผยแพร่ให้ผู้ที่ สนใจได้เห็นความสำคัญ ความงามหรือคุณค่า ฯลฯ ของศิลปะพื้นบ้านตามหน้าที่ใช้สอย จะได้ ช่วยกันอนุรักษ์ส่วนที่ดั่งามให้คงอยู่ตลอดไป

2.1.6.2 การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย

การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย คือ การรู้จักเลือกใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเวลา โอกาส สถานที่ และกิจการนั้นๆ เพื่อมิให้ตาย เนื่องจากถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงก็แสดงว่า สิ่งนั้นอยู่กับที่ จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการสืบไป ซึ่งอาจจะเรียกว่า เป็นการอนุรักษ์ แบบพัฒนาก็ได้ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงมีอยู่ว่า จะเปลี่ยนแปลงอย่างไรจึงไม่เสียรูปแบบของเดิม หรือยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ เรื่องนี้เราต้องศึกษาเรียนรู้อย่างถ่องแท้ว่า อะไรควรเปลี่ยนไม่ควร เปลี่ยน สิ่งที่ไม่ควรเปลี่ยนแปลงคืออะไร สารระแก่นสารที่แท้จริงของศิลปวัฒนธรรมนั้นๆ อย่างหนึ่ง อีกประการหนึ่งทั้งการอนุรักษ์และการประยุกต์ ควรจะได้ดำเนินควบกันไป มิใช่ทำเพียงอย่างใด อย่างหนึ่งเท่านั้น ฉะนั้น จะเปลี่ยนแปลงอะไรตามสมัยนิยมบ้างก็ไม่เป็นไร แต่เอกลักษณ์ดั้งเดิมของ ศิลปวัฒนธรรมของชาติเราต้องรักษาไว้ ถ้าเปลี่ยนไปเสียหมดแล้วเราจะไม่มีอะไรเหลือไว้จนถึง ลูกหลานของเรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.6.3 การส่งเสริมศิลปะพื้นบ้าน

นอกจากการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านให้คงไว้แล้ว ควรจะมีการส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายโดยทั่วไป ให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความชื่นชม เห็นคุณค่าของความงาม ความจริงใจ และความเฉลียวฉลาดของบรรพบุรุษในการแก้ปัญหา การใช้วัสดุในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า การส่งเสริมศิลปะพื้นบ้าน สามารถกระทำโดยวิธีการต่อไปนี้

1 ส่งเสริมโดยเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจถึงลักษณะงานศิลปะพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งก็คือเอกลักษณ์ประจำชาติด้วยนั่นเอง

2 ส่งเสริมให้ประชาชนเห็นและเข้าใจในคุณค่าของความงามของศิลปะพื้นบ้าน ซึ่งเป็นความงามที่ซื่อตรงจริงใจ แสดงให้เห็นถึงความชาญฉลาดของคนรุ่นก่อนในการแก้ปัญหา วัสดุและการใช้สอย ตลอดจนการให้ข้อคิดเกี่ยวกับคติและปรัชญาในการดำรงชีวิตของสังคมนั้นๆ

3 ส่งเสริมให้มีการผลิตงานศิลปะพื้นบ้าน โดยอาศัยเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ เพื่อช่วยยืดอายุการใช้งานของวัสดุหรือทำให้เกิดความสะดวกในการใช้ แต่ต้องไม่ทำให้เสียคุณค่าหรือเอกลักษณ์ของผลงานนั้นๆ ไป เช่น การใช้เครื่องบันทึก การเล่นเพลงพื้นบ้านและใช้เครื่องขยายเสียงช่วยขยายเสียง โดยรักษาท่วงทำนองเพลงหรือภาษาไว้คงเดิม การใช้สารเคมีช่วยในการผลิตผ้าไหมให้มีคุณภาพดี สีไม่ตก ไม่ยับง่าย มิใช่ทอใหม่ปนกับเส้นใยสังเคราะห์จนทำให้ลักษณะผ้าไหมเปลี่ยนไป ซึ่งมีได้เป็นการส่งเสริมเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของศิลปะพื้นบ้านเลย

4 ส่งเสริมให้มีการใช้งานศิลปะพื้นบ้านให้กว้างขวางขึ้น ให้ผู้ใช้มีความเข้าใจในคุณค่าของผลงานอย่างแท้จริง มิใช่หลงอยู่กับลีลาที่สวยงามหรือรูปแบบที่มีการปรับปรุงจนเสียเอกลักษณ์เดิม ที่มุ่งเน้นในด้านการใช้สอย

การอนุรักษ์และส่งเสริมงานศิลปะพื้นบ้านนี้ เพื่อที่จะให้งานนั้นคงเอกลักษณ์และรูปแบบเดิม หรือหากจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญทางเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ ก็ควรจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยเป็นค่อยไปอย่างเป็นขั้นตอน เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยตัวของมันเอง จึงจะรักษา รูปแบบเอกลักษณ์และเนื้อหารายละเอียดไว้ได้ (วิวัฒน์ จุฑะวิภาต. 2545)

2.1.7 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1.7.1 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาทำให้ชาติและชุมชนผ่านพ้นวิกฤติและดำรงความเป็นชาติ หรือชุมชนได้ ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและความดีงามที่จรโลงชีวิตและวิถีชุมชนให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพและเป็นเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาเพื่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาที่เกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้สากลบนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อเกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย ดังนั้น ภูมิปัญญาจึงมีคุณค่าไม่เพียงแต่ต่อท้องถิ่นและผู้คนเท่านั้น แต่ยังมีประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมั่นคง

2.1.7.2 ความหมายของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา (Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์

ภูมิปัญญา เป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตและเป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านี้

ภูมิปัญญา หมายถึง ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวไร่ รู้จักวิธีทำนา การไถนา การเอาควายมาใช้ในการไถนา การรู้จักนวดข้าวโดยใช้ควาย รู้จักสาน กระบุง ตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน เรียกว่าภูมิปัญญาทั้งสิ้น

ภูมิปัญญา เป็นผลึกขององค์ความรู้ที่มีกระบวนการสั่งสม สืบทอด กลั่นกรอง กันมายาวนาน มีที่มาหลากหลาย แต่ได้ประสบประสานกันจนเป็นเหลี่ยมกรณีที่จรัสแสงคงทนและทำหายตลอดกาลเวลา ความรู้อาจจะไม่ได้เป็นเอกภาพ แต่ภูมิปัญญาจัดว่าเป็นเอกลักษณะ

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถของคนในท้องถิ่น ที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม

2.1.7.3 ประเภทของภูมิปัญญา

1 ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นองค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมา เป็นความสามารถและศักยภาพในเชิงการแก้ปัญหา การปรับตัวเรียนรู้และสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมชาติของเผ่าพันธุ์หรือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน

2 ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นวิธีการปฏิบัติของชาวบ้าน ซึ่งได้มาจากประสบการณ์แนวทางแก้ปัญหาแต่ละเรื่อง แต่ละประสบการณ์ แต่ละสภาพแวดล้อม ซึ่งจะมีเงื่อนไขปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไป นำมาใช้แก้ปัญหาโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่โดยชาวบ้านคิดเอง เป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนเสริมสร้างการผลิต หรือเป็นความรู้ของชาวบ้านที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วอย่างโชก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โชน เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม เป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้ มีพลังและสำคัญยิ่ง ช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอดสร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการงาน เป็นโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุ มีผลในตัวเอง

3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคน ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญญาและตกผลึกเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง จัดว่าเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา จัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวผู้รู้เอง จึงควรมีการสืบค้น รวบรวม ศึกษา ถ่ายทอด พัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

4 ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะของคนไทย ที่เกิดจากการส่งเสริมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการการเลือกสรร เรียนรู้ปรุงแต่งและถ่ายทอดสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

2.1.7.4 ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

- 1 เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรมแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
- 2 เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
- 3 เป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม
- 4 เป็นแกนหลักหรือกระบวนการทัศน์ในการมองชีวิตเป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
- 5 มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
- 6 มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา
- 7 มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
- 8 มีบูรณการสูง
- 9 มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง
- 10 เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตรธรรม

(กรมส่งเสริมการเกษตร. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.7.5 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีมากมายหลายแขนง แต่มักจะถูกมองว่าล้าหลัง คนบางกลุ่มจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญและสืบสานกันมากนัก ส่วนใหญ่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นมักสืบทอดบอกกล่าวกันเป็นการภายใน เช่น สูตรทำอาหาร หรือตำรับตำราต่าง ๆ ทำให้ไม่เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป อาจจำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 10 ลักษณะได้ดังนี้

1 **ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและศาสนา** ภูมิปัญญาประเภทนี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากมีพื้นฐานทางความเชื่อในศาสนาที่แตกต่างกัน สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักนั้น ได้มีส่วนสร้างสรรค์สังคม โดยการผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น

2 **ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม** เนื่องจากประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ตั้งงมที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นมา โดยเฉพาะเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจคนในสังคม ภูมิปัญญาประเภทนี้จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญในประเทศไทยล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมแทบทั้งสิ้น

3 **ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน** เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะต่างๆ โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หลังจากนั้นได้สืบทอดโดยการพัฒนาอย่างไม่ขาดสายกลายเป็นศิลปะที่มีคุณค่าเฉพาะถิ่น

4 **ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับอาหารและผักพื้นบ้าน** นอกจากมนุษย์จะนำอาหารมาบริโภคเพื่อการอยู่รอดแล้ว มนุษย์ยังได้นำเทคนิคการถนอมอาหารและการปรุงอาหารมาใช้ เพื่อให้อาหารที่มีมากเกินไปความต้องการสามารถเก็บไว้บริโภคได้เป็นเวลานาน ซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังนำผักพื้นบ้านชนิดต่างๆ มาบริโภคอีกด้วย

5 **ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน** การละเล่นถือได้ว่าเป็นการผ่อนคลาย โดยเฉพาะในวัยเด็กซึ่งชอบความสนุกสนานเพลิดเพลิน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยส่วนใหญ่จะใช้อุปกรณ์ในการละเล่นที่ประดิษฐ์มาจากธรรมชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างกลมกลืน

6 **ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม** ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลายซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ของแต่ละภาค เราสามารถพบหลักฐานจากร่องรอยของศิลปวัฒนธรรมที่

ปรากฏกระจายอยู่ทั่วไป เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเทคนิค ความคิด ความเชื่อของบรรพบุรุษเป็นอย่างดี

7 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาประเภทนี้ส่วนมากแสดงออกถึงความสนุกสนาน และยังเป็นคติสอนใจสำหรับคนในสังคม ซึ่งมีส่วนแตกต่างกันออกไปตามโลกทัศน์ของคนในภาคต่างๆ

8 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาประเภทนี้เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของคนในอดีตและถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นปัจจัยสี่ ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ หากได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริมจะเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตได้

9 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์กรรม เทคโนโลยีและสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละภาคนั้น ถือเป็นการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมชั้นเยี่ยม ซึ่งปัจจุบันไม่ได้รับความสนใจในการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาประเภทนี้เท่าที่ควร หากมีการเรียนรู้และสืบทอดความคิดเกี่ยวกับการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรม ให้แก่เยาวชนจะเป็นการรักษาภูมิปัญญาของบรรพชนได้อีกทางหนึ่ง

10 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากคนไทยมีอาชีพที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนาทำไร่ จึงทำให้เกิดภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมในการดำรงชีวิตเพื่อแก้ปัญหาหรืออ่อนนวย เพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูกและเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตรทั่วทุกภูมิภาคของไทย (วิกิพีเดีย. 2553)

2.2 เพลงโคราช

2.2.1 ประวัติเพลงโคราช

เพลงพื้นบ้านของชาวนครราชสีมามีหลายอย่าง เช่น เพลงกล่อมลูก เพลงกลองยาว(เถิดเทิง) เพลงเข้บั้งไฟ เพลงแห่นางแมว เพลงปี่แก้ว เพลงหม่งหม่ง เพลงตากไม้ เพลงเซ็ด เพลงซำเจ้าหงส์ ดงลำไย แต่เพลงที่เล่นกันแพร่หลายและมีอายุยืนยาวมาจนถึงปัจจุบันนี้ คือ เพลงโคราช เพลงโคราชจะเริ่มเล่นตั้งแต่เมื่อใด ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด หลักฐานจากคำบอกเล่าต่อ ๆ กันมามีเพียงว่า สมัยท้าวสุรนารี (คุณย่าโม) ยังมีชีวิตอยู่ (พ.ศ. 2313 ถึง 2395) ท่านชอบเพลงโคราชมาก เรื่องราวของเพลงโคราชได้ปรากฏหลักฐานชัดเจน คือในปี พ.ศ. 2456 ที่สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพันปีหลวง เสด็จมานครราชสีมาทรงเปิดถนนจอมสุรางค์ยาตร์ และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสด็จไปพินาย ในโอกาสรับเสด็จครั้งนั้น หมอเพลงชายรุ่นเก่าชื่อเสียงโด่งดังมาก ชื่อ นายหรี บ้านสวนข่า ได้มีโอกาสเล่นเพลงโคราชถวาย เพลงที่เล่นใช้เพลงหลัก เช่น กลอนเพลงที่ว่า “ข้าพเจ้านายหรืออยู่บุรีโคราชเป็นนักเลงเพลงหัด บ่าวพระยากำแหง ๆ เจ้าคุณเกศา ท่านตั้งให้เป็นขุนนาง ตำแหน่ง” ความอีกตอนอยู่ถึงการรับเสด็จว่า “ได้สดับว่าจะรับเสด็จเพื่อเฉลิมพระเดชพระจอมแผ่นดิน โห่สามลา ฮาสามหลั่นเสียงสนั่น...ธานินทร์” สมเด็จพระพันปีหลวง ทรงเป็นผู้บังคับการพิเศษประจำกรมทหารม้านครราชสีมา จนถึง พ.ศ. 2462 เมื่อเสด็จนครราชสีมา นายหรี สวนข่า ก็มีโอกาเล่นเพลงถวาย เพลงโคราชมมีโอกาสเล่นถวายหน้าพระที่นั่งในงานชุมนุมลูกเสือครั้งที่ 1 ในนามการแสดงมหรสพของมณฑลนครราชสีมา เกี่ยวกับกำเนิดของเพลงโคราช มีทั้งที่เป็นคำเล่าและตำนานหลักฐานจากคำบอกเล่าของหมอเพลงอีกจำนวนหนึ่งเล่าต่อ ๆ กันมาว่า ในสมัยรัตนโกสินทร์มีสงครามระหว่างไทยกับเขมร เมื่อไทยชนะสงครามเขมรครั้งไร ชาวบ้านจะมีการเฉลิมฉลองชัยชนะ ด้วยการขับร้องและร่ายรำกันในหมู่บ้านนี้ ทำทางการรำรูดร่าถอย และการป้อนหู มีผู้สันนิษฐานว่าประยุกต์มาจากการเล่นเจรียง ที่เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวสุรินทร์ผสมผสาน กับเพลงทรงเครื่องของภาคกลาง

เกี่ยวกับตำนานของเพลงโคราชนั้น ผู้รู้และหมอเพลงเล่าให้ฟังว่า มีนายพรานคนหนึ่งชื่อ เพชรน้อย ออกไปล่าสัตว์ ในเขตหนองบุญนาค บ้านหนองบุญนาค อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คืนหนึ่งแกลไปพบลูกสาวพญานาค ขึ้นมาจากหนองน้ำ มานั่งร้องเพลงคนเดียว พรานเพชรน้อยได้ยินเสียง จึงแอบเข้าไปฟังใกล้ ๆ แกลประทับใจ ในความไพเราะ และเนื้อหาของเพลง จึงจำเนื้อและทำนองมาร้องให้คนอื่นฟัง ลักษณะเพลงที่ร้องเป็นเพลงก้อม หรือเพลงคู่สอง

2.2.2 ประเภทของเพลงโคราช

การแบ่งประเภทของเพลงโคราชนั้น แบ่งได้หลายวิธี พอจะแยกกล่าวได้ดังนี้

2.2.2.1 แบ่งตามโอกาสที่จะเล่น แบ่งได้ 2 ประเภท

1 เพลงอาชีพ ได้แก่ เพลงโคราชที่เล่นเป็นอาชีพ มีการว่าจ้างเป็นเงินตามราคาที่กำหนด เพลงประเภทนี้จะเล่นในงานฉลองหรือสมโภชต่าง ๆ เช่น งานศพ งานบวชนาค ทอดกฐิน งานประจำปี หรือเล่นแก้บน ผู้ประกอบอาชีพเพลงโคราชนี้เรียกว่า “หมอเพลง” การเล่นจะเล่นเป็นพิธีการ มีเวที การแต่งกายตามแบบของหมอเพลงและมีการยกครู เป็นต้น

2 เพลงชาวบ้าน เพลงประเภทนี้ เป็นเพลงของชาวบ้านที่ร้องเล่นกันในยามว่าง

งานเพื่อความสนุกสนาน เช่น ในงานลงแขก ไถนา หรือเกี่ยวข้าว หรือพบปะพูดคุยกันในวงสุรา ชาวบ้านที่ว่าเพลงได้ จะว่าเพลงโต้ตอบกันเพื่อความสนุกสนาน ไม่มีพิธีตรอง ไม่ต้องสร้างเวที หรือ “โรงเพลง” และไม่มีการแต่งกายแบบหมอลำหรือเพลงอาชีพ

2.2.2.2 แบ่งตามวิวัฒนาการของเพลงโคราช

ตั้งแต่ยุคแรกมาจนถึงยุคปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่เพลงสั้น ๆ มาจนถึงเพลงยาว ๆ ที่ใช้เล่นกันใน ปัจจุบันนี้แบ่งได้ 5 ประเภท คือ

1 เพลงขัดอัน เป็นเพลงสั้น ๆ มีสัมผัสอยู่แห่งเดียว คือ ระหว่างวรรคที่ 1 กับวรรคที่ 2 เท่านั้น ส่วนวรรคที่ 3 และ 4 ไม่มีสัมผัส (สัมผัสที่ใช้เป็นสัมผัสสระ) เช่น

(1) เอ้อเอ้อ...สระสระ	อีแม่กะทะข้าวถั่ว
เม็ดบุญผั่วแล้ว	เหมือนไขไก่อ่างรัง
(2) เอ้อเอ้อ...สระสระ	อีแม่กะทะข้าวหมี
รู้ว่ากินไม่เม็ด	มึงจิว่มากทำไม

ในข้อ (2) นี้ จะเห็นได้ว่าการเล่นอักษรเพิ่มเข้ามาแต่ยังไม่บังคับ ลักษณะนี้จะกลายเป็นสัมผัสบังคับในสมัยหลัง

2 เพลงก้อม เป็นเพลงสั้น ๆ เช่นเดียวกับเพลงขัดอัน แต่เพิ่มสัมผัสในระหว่างวรรคที่ 3 และ 4 ซึ่งไม่มีในในเพลงขัดอัน เช่น

ทำกะต๋องกะแตง	อยู่เหมือนกะแตงคอกกะตัก
ขอให้พี่ซักหน้อย	จะเอาไปฝากถั่วynamพริก

3 เพลงหลัก เป็นเพลงที่เพิ่มจำนวนวรรคจาก 4 วรรคในเพลง 2 ประเภทต้นมาเป็น 6 วรรค เพลงประเภทนี้จะเห็นว่าการเริ่มใช้สัมผัสประเภทอักษรเด่นชัดขึ้นเช่น

(1) อันคนเราทุกวัน	เปรียบกันกะโคม
พอคคนโห่ควันโหม	ก็ลอยบนเวหา
พอเม็ดควันโคมคั้น	ก็ตกลงพื้นสุธา...ใหญ่
(1) เกษาว่าผม	แก่แล้วบานผี
เมื่อผมด่างามดี	ก็กลับมาหายดำ
ไม่เป็นผลดีดอกผม	จะไม่นิยมมันทำ...ไม

4 เพลงสมัยปัจจุบัน คือเพลงที่ใช้ร้องเล่นกันในปัจจุบัน มีขนาดยาวกว่าสมัยก่อน ๆ แต่ถ้าวรรคจะร้องซ้ำบางที่จังหวะไม่สม่ำเสมอ ขึ้นอยู่กับผู้ร้อง ร้องช้าหรือร้องเร็วไม่สม่ำเสมอเช่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โอ้อ้อ

..... ประเทศของไทยเราถึงคราวแคบ มันต้องมีคนแอบดอกนาพีเอ๋ย
คนแฝงเพลงโคราช สมัยเจริญอ้างเป็นเงินมากี่แพง
เองจะว่ากันยังไงจะถูกใจคนฟังขอให้หนุ่มนำหน้าพอ
เหนียวมาจะนานอน ถ้าเข้าใจครรรโลจร ให้ชี้นิ้วนำทาง
อุปมาเหมือนยังพระ.....เดินนำเณร (ตบมือ)
 สมัยวิวัฒน์พัฒนา เขาก้าวหน้ามิใช่น้อย
 มาลันจะเดินช่อนรอย ขอแต่ให้พี่ชายนำ
 ถ้ายังไม่จรจะนำไปถึงจุด ลันคงไม่ผู้ดพยายาม
 จะนำน้องเข้าไปเขาใหญ่ หรือดงพญา....เย็น

5 เพลงจังหวะรำ เพลงประเภทนี้ เป็นที่ใช้ร้องกันอยู่ในสมัยปัจจุบันเช่นเดียว กับที่กล่าวมาแล้วในข้อ 4 แตกต่างกันที่ตรงจังหวะรำนี้จะเล่นสัมพันธ์มาก และสม่ำเสมอ สามารถเกาะจังหวะตามได้ และขณะที่ร้อง ผู้ร้องจะรำข่มตัวไปตามจังหวะเพลงด้วย โดยจะเริ่มรำเมื่อว่าไปแล้วประมาณ 4 วรรค เพราะใน 4 วรรคต้นนี้จังหวะยังไม่กระชั้นหรือคงที่ อาจช้าบ้างเร็วบ้าง จะรำด้วยก็ได้แต่เป็นการรำช้า ๆ ไปรำจังหวะเร็วที่วรรคที่ 5 - 8 เป็นการจบท่อนแรก พร้อมทั้งตบมือ 1 ครั้ง พอขึ้นท่อนที่ 2 จะร้องช้าลงเพื่อเตรียมจบหรือเตรียมลง การรำหลอกต่อกันระหว่างชายและหญิง คือถ้าฝ่ายชายร้อง ฝ่ายหญิงก็จะรำด้วย ถ้าฝ่ายหญิงร้องฝ่ายชายก็จะรำด้วย การรำจึงเป็นการรำที่ละคู่

2.2.2.3 แบ่งตามลักษณะกลอน แบ่งเป็น 5 ประเภทคือ เพลงคู่สอง เพลงคู่สี่ เพลงคู่แปด และเพลงคู่สิบสอง การแบ่งเช่นนี้ เป็นการกำหนดประเภทคล้ายแบบที่แบ่งตามวิวัฒนาการนั่นเอง คือเพลงคู่สองกับคู่สี่ เป็นเพลงก้อม ส่วนเพลงคู่หก กับคู่แปดเป็นเพลงที่ใช้ร้องกันในปัจจุบัน ซึ่งทั้งสองประเภทนี้ มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ในด้านจำนวนคำในวรรค ส่วนเพลงคู่สิบสองนั้น เป็นเพลงที่ดัดแปลง มาจากเพลงคู่แปด โดยเพิ่มจำนวนคำ ในวรรคมากขึ้น และร้องเร็วมาก จังหวะก็ยังไม่แพร่หลายนักในปัจจุบัน เพราะหอมเพลงส่วนใหญ่ จะคิดคำไม่ทัน กับที่ต้องว่าเร็ว ๆ จึงปรากฏให้เห็น เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2.2.2.4 แบ่งตามเนื้อหาของเพลง จะได้หลายชนิด เช่น เพลงเกริ่น เพลงเชิญ เพลงไหว้ครู เพลงถามข่าว เพลงชวน เพลงชมนกชมไม้ เพลงเกี่ยวเพลงเปรียบ เพลงสาบาน เพลงคำ เพลงคร่ำครวญ เพลงสู่ขอ เพลงเกี่ยวแกมจาก เพลงจาก เพลงลา เพลงพาหนี เพลงปลอบเพลงไหว้พระ เพลงตัวเดียว เพลงเรื่อง (นิทาน) เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.3 วิวัฒนาการของเพลงโคราช ในด้านเนื้อหา

เนื้อหาของเพลงโคราชมีทั้งคำสั่งสอน คำค่า กระทบกระเทียบเปรียบเปรย และกล่าวเป็นนัยถึงเรื่องเพศ เป็นการใช้ภาษาเชิงสัญลักษณ์ และการใช้คำตรงๆ จนคนที่ไม่ชิน กับเพลงปฎิภาณย์พื้นบ้าน ฟังไม่ได้ เพราะเห็นว่า หยาบโตนจนเกินไป ถ้าผู้ฟังเพลงชอบใจ จะให้อี๊แทนการปรบมือ เนื้อหาของเพลงโคราชเกี่ยวข้องกับสิ่งต่อไปนี้

- 1 สุภายิต และคำสั่งสอน
- 2 เจตคติต่อสังคม
- 3 ความเชื่อถือและค่านิยม
- 4 ความเป็นอยู่ อาชีพ และสภาพสังคม
- 5 วรรณคดีไทย
- 6 นิทานพื้นบ้านและนิทานชาดก
- 7 ประวัติศาสตร์และวีรสตรีไทย
- 8 การใช้ปฏิภาณไหวพริบในการพูดจาโต้ตอบกัน
- 9 ความรัก
- 10 ธรรมในพุทธศาสนา

เนื้อหาของเพลงโคราช ขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะเล่น และบางครั้งก็แล้วแต่เจ้าภาพที่หาเพลงโคราชไปเล่นเป็นผู้กำหนดว่าจะให้เล่นเรื่องอะไร หมอเพลงโคราชรุ่นเก่า จะเน้นเรื่องการใช้ปฏิภาณไหวพริบ นิทานชาดก และเครื่องครัดมากในเรื่องสอนศีลธรรม หมอเพลงโคราชรุ่นใหม่ มักจะเล่นตามคำเรียกร้องของผู้ฟัง และบางคน ไม่เคร่งครัดในเรื่องศีลธรรมมากนัก มีข้อสังเกตว่าวัดหลายแห่งในชนบทของนครราชสีมา เช่น อำเภอพิมาย และอำเภอจักราช เวลาเทศน์มหาชาติ จะมีการแห่ประกอบ เพลงแห่เหล่านั้น จะต้องมีการร้องเพลงโคราชควบอยู่เสมอ

2.2.4 วิวัฒนาการของการเล่นเพลงโคราช

2.2.4.1 การฝึกเพลงโคราช

การฝึกเพลงโคราชนั้นส่วนใหญ่ผู้มีใจรักในการที่จะเป็นหมอเพลงแล้ว มักไปฝากตัวเป็นศิษย์กับครูเพลงโดยตรง มีบางรายที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องการให้ลูกเป็นหมอเพลงก็นำไปฝากกับครูเพลง และบางรายที่ครูเพลงเห็นว่ามีความแววจะเป็นหมอเพลงที่ดีก็มักจะขอตัวไปอยู่ด้วย ครูจะดูหน่วยก้านของผู้ที่จะเป็นศิษย์ ดูกิริยาท่าทาง เสียงและปฏิภาณ การทดสอบเพื่อรับเป็นลูกศิษย์อาจทำได้โดย ให้อ่านเพลงก้อมให้ฟัง ถ้าเห็นว่ามีความแววจะเป็นหมอเพลงได้ก็รับไว้ ก่อนจะหัดต้องมีการยกครูก่อน เมื่อรับไว้เป็นศิษย์แล้วผู้ที่จะหัดเพลงก็จะพักอยู่ที่บ้านครูช่วยครูทำงานในตอนกลางวัน ตอนกลางคืนจะต่อเพลงกับครู ซึ่งเป็นการต่อเพลงแบบปากต่อปาก ไม่มีการเขียนหรือจดไว้ เพราะคนในสมัยก่อนมีผู้รู้หนังสือน้อย หมอเพลงที่มีชื่อเสียงมากในยุคก่อนบางคนไม่รู้หนังสือ

เอกลีลาและเอกลักษณ์ของเพลงโคราชนั้นเพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูคนดีที่มีคุณธรรมและจิตใจดีงาม การที่คนในสมัยก่อนมีผู้รู้หนังสือน้อย หมอเพลงที่มีชื่อเสียงมากในยุคก่อนบางคนไม่รู้หนังสือ ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การต่อกลอนในลักษณะนี้จะต่อกันทีละ 1 กลอนเท่านั้น ศิษย์จะต้องท่องจนขึ้นใจ และต้องทำให้ครูฟังในตอนเช้าก่อนที่จะออกไปทำงานให้ครู ถ้าจำไม่ได้ก็ต้องต่อกันใหม่ในคืนต่อไปจนกว่าจะจำได้ นอกจากจะต่อกลอนแล้วครูยังให้ฝึกการเอื้อนทำนองและออกเสียงตัวกล่า ร ล อีกด้วย ศิษย์คนใดมีความจำดีมีปฏิภาณก็อาจจะใช้เวลาเรียนไม่นาน 1 - 2 ปี ก็ออกเล่นได้ แต่บางคนเรียนช้า อาจใช้เวลาถึง 10 ปี เนื้อหาที่เรียนนั้นถ้าเป็นผู้หญิงจะเรียนเฉพาะกลอนเพลง ถ้าผู้ชายจะเรียนคาถาอาคมด้วย ในสมัยก่อนพวกผู้ชายก่อนที่จะออกแสดงจะต้องทำพิธีเข้ากรรมในโบสถ์ เป็นเวลา 7 วัน กินข้าววันละ 7 ปั้น วันแรกต้องทำน้ำมนต์ไว้ดื่มและต้องกินพริกไทพั้นเม็ด เพราะเชื่อว่าจะทำให้ปัญญาดีว่าเพลงออก ในระหว่างที่เข้ากรรม 7 วัน นี้ห้ามว่าเพลง เพราะทำให้กรรมแตก เรียกว่าถ้าใครกรรมแตกมักจะมีอันเป็นไป ผู้เข้ากรรมแต่ละคนจะมีไก่สีขาว เรียกว่าไก่ชี ไว้เลี้ยงภายในระหว่างที่เข้ากรรมไก่ของใครก็กิน เจ้าของไก่มักจะเป็นหมอมเพลงที่มีชื่อต่อไป ถ้าไก่ของใครหงอยเจ้าของมักจะไม่ประสบความสำเร็จในอาชีพหมอมเพลง

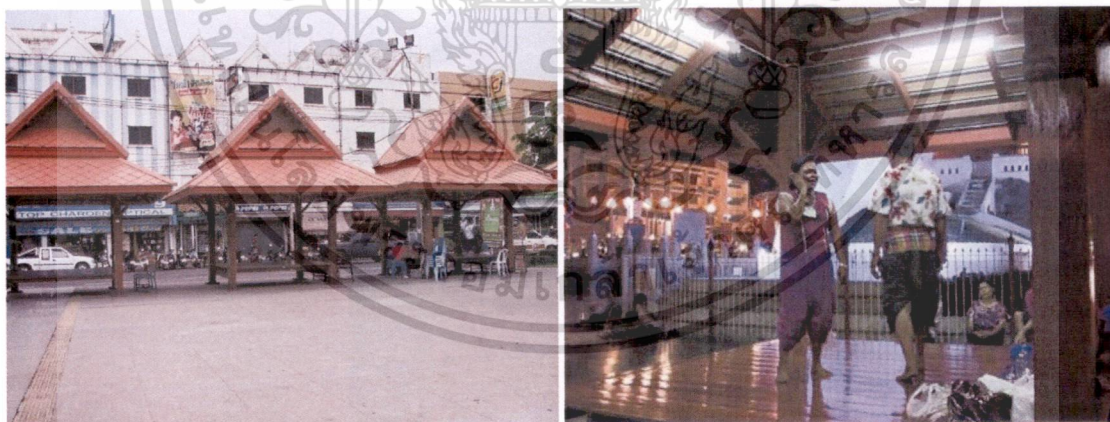
2.2.4.2 ลักษณะเวทีเพลงโคราช

ในสมัยก่อนนั้น การเล่นเพลงโคราชไม่จำกัดสถานที่อาจเล่นบนบ้านหรือลานบ้านก็ได้ เพียงแต่นำครกตำข้าว (ครกซ้อมมือ) มาวางคว่ำลงแล้วหาถักตักน้ำวางไว้บนครกนั้น เพื่อให้หมอมเพลงได้ดื่มแก้คอแห้ง ในยุคที่ยังไม่มีไฟฟ้าแสงสว่างชาวบ้านมักจะทำได้ซ้างหรือได้รุ่งให้แสงสว่างแทนลักษณะของได้ซ้างหรือได้รุ่งทำด้วยไม้ไผ่ยาวประมาณ 5 ศอก ปลายข้างหนึ่งจักด้วยมีดแผ่ออกสานด้วยไม้ไผ่เป็นรูปกระทะใส่ดินกรู ใส่ชันผสมไม้ผุ ๆ หรือเกลบ จุดให้แสงสว่าง ปลายอีกข้างหนึ่งฝังดินใกล้ ๆ กับครก ต่อมาใช้ตะเกียงเจ้าพายุหรือตะเกียงลาน จุดแทนได้รุ่ง เวทีก็เปลี่ยนมาเป็นลำดับ คือ มีเสา 4 เสา ยกพื้นปูกระดาน สูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร หลังคามุงด้วยก้านมะพร้าวที่กลางพื้นเวทีก็ยังมีถังใส่น้ำตั้งอยู่เช่นเดิม เมื่อก่อนที่ยังไม่มีเครื่องขยายเสียงนั้น หมอมเพลงต้องเสียงดังพอที่จะฟังได้ยิน แต่ปัจจุบันสิ่งที่ช่วยให้แสงสว่างในการเล่นเพลงโคราชคือ ไฟฟ้าและมีเครื่องขยายเสียง ที่ดังกว่าเสียงหมอมเพลงในครั้งก่อน ๆ เป็นประโยชน์ทั้งผู้ฟังและหมอมเพลง

ภาพที่ 2.1 เวทีเพลงโคราชจำลองในห้องแสดงวีรกรรมท้าวสุรนารี

(Techou. 2553)

ภาพที่ 2.2 เวทีเพลงโคราชบริเวณลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีในปัจจุบัน

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

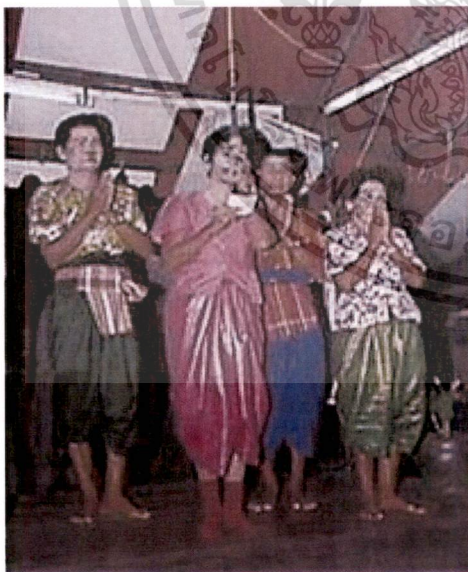
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.4.3 พิธีไหว้ครู

ก่อนขึ้นเวทีหมอลำจะไหว้ครูก่อน เครื่องไหว้ครูเจ้าภาพเป็นผู้หามาให้ ประกอบด้วย ผ้าขาว 1 ผืน กรวยพระ 6 กรวย ดอกไม้ รูป เทียน และเงินค่ายกครู 6 บาท สำหรับงานธรรมดา ส่วนงานศพ 12 บาท ผ้าขาวนั้นจะได้คืนจากหมอลำเมื่อเสร็จงานแล้ว หมอลำจะไหว้ครูทุกวันโดยหัวหน้าที่ไปจะเป็นผู้นำไหว้หลังจากแต่งตัวเสร็จก่อนขึ้นเวที การไหว้ครู หมอลำจะไหว้บุพการี และบางคนก็ไหว้พญามารด้วย คือขอให้พญามาร ทำลายฝ่ายตรงข้ามให้ย่อยยับ จำกลอนไม่ได้ ในบทไหว้ครูก็ดูไม่จริงจัง และแทรกอารมณ์ขัน ไว้มาก

2.2.4.4 การแต่งกายของเพลงโคราช

การแต่งกายของหมอลำโคราชผู้ชายนั้น ส่วนใหญ่จะนุ่งผ้าโจงกระเบน ผ้าที่จะนำมานุ่งส่วนใหญ่จะเป็นผ้าไหมหางกระรอก ซึ่งเป็นผลิตผลของชาวโคราชผลิตกันขึ้นมาเอง หรือบางทีก็ใช้ผ้าม่วงแทนก็มี เสื้อที่ใช้นั้นเป็นเสื้อคอกลมแขนสั้น สีไม่จำกัด มีผ้าขาวม้าคาดเอว ภาษาโคราชว่าใช้ผ้าขาวม้า “เคียนพุง” เครื่องประดับอื่น ๆ นอกจากนี้แล้วส่วนใหญ่ไม่มี หมอลำบางคนก็แขวนพระเครื่องบ้าง ส่วนการแต่งกายของฝ่ายหญิงนั้น นุ่งผ้าโจงกระเบนเหมือนหมอลำผู้ชาย ผ้าที่ใช้ก็นุ่งผ้าไหมหางกระรอกหรือผ้าม่วง เสื้อนิยมสวมเสื้อรัดรูปไม่มีปก แขนสั้น ในสมัยก่อนนั้นผู้หญิงไม่สวมเสื้อมีแต่ผ้ารัดอกและใช้ผ้าสไบเฉียงพาดไหล่ นอกจากนี้บางคนนิยมใช้พลูจิบที่คอดู ทั้งนี้เพราะผู้หญิงไม่รู้จักชายหูชายตา ครูเพลงเลยสอนให้หัดชำเลื่องดูพลูจิบที่คอดู

ภาพที่ 2.3 การแต่งกายของหมอลำโคราชในอดีตและปัจจุบัน

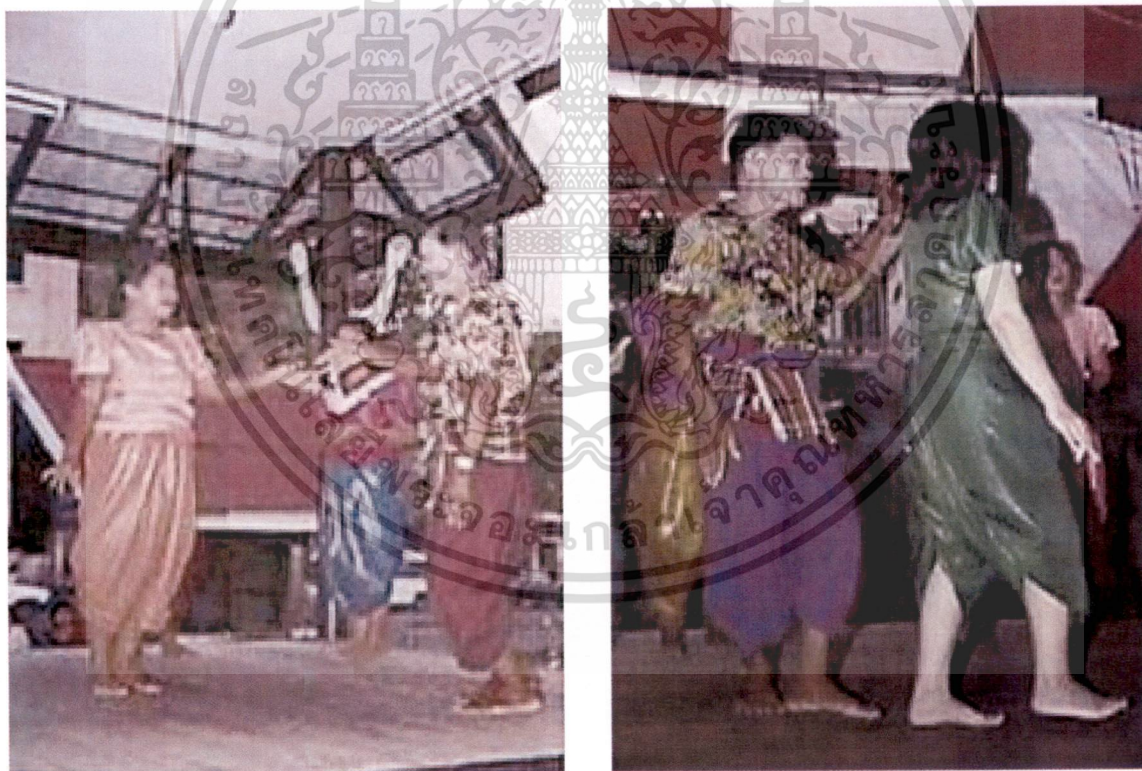
(โคราชอินโฟตคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.4.5 ทำรำ จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1 **ทำรำช้า** ลักษณะการรำผู้ชาย จะกางแขนทั้งสองข้างออกพองาม มือแบออกรำขึ้นลงข้างต้น ส่วนขา อย่างตามจังหวะ ของกลอนเพลง สมัยก่อนผู้ชายจะวาดวงแขนกว้าง ผู้หญิงรำเหมือนฝ่ายชายต่างกันที่จับมือและวงแขนแคบ

2 **ทำรำเร็ว** ฝ่ายชายจะรำเหมือนทำรำช้า แต่เร่งจังหวะการรำให้เร็วขึ้นตามกลอนเพลง อีกทั้งต้องรำรุกหน้า เข้าหาฝ่ายหญิง ทำนองว่า จะเข้าไปถูกเนื้อต้องตัว ทำรำเหมือนทำรำช้า เมื่อฝ่ายชายรุกมา หญิงก็จะรำถอยหนี มือทั้งสอง ต้องคอยรำปิดป้อง มิให้ฝ่ายชายถูกเนื้อต้องตัวได้ แต่อย่างไรก็ตามมีข้อห้ามสำหรับหมอลำเพลงฝ่ายชายจะถูกเนื้อต้องตัวฝ่ายหญิงไม่ได้ ประโยชน์เบื้องหลังทำรำมีว่า การที่ผู้ชายวาดวงแขนกว้างเป็นการแสดงการปกป้อง ค้ำครองฝ่ายหญิง ผู้หญิงวาดวงแขนแคบ แสดงการขอเลาะ ตอนแรกชายจะรุกหญิงถอย และตอนหลังหญิงจะรุก ชายถอย แสดงว่าหญิงจะชนะทุกครั้งในเรื่องเพศ

ภาพที่ 2.4 ทำรำเพลงโคราช

(โคราชอินโฟตคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.4.6 ลำดับชั้นของการเล่นเพลงโคราช

การเล่นเพลงโคราชซึ่งกลอนเพลงมีชื่อเรียกตามเนื้อหาต่างๆ แต่พอจะสรุปการเล่นเป็นขั้น ๆ ได้ดังนี้

1 เพลงเกริ่น ฝ่ายชายจะขึ้นเวทีก่อน บอกเกริ่นให้รู้ถึงเหตุที่จัดให้มีการเล่นเพลงขึ้น เพื่ออะไร งานอะไร ใครเป็นเจ้าของ มีจุดประสงค์สิ่งไร ให้ผู้ที่มาฟังได้ทราบ และอาจมีการขอภัยผู้ชมก่อนถ้าสับสนเสียงหรือการแสดงบกพร่อง

2 เพลงเชิญ ฝ่ายชายจะต้องร้องเชิญให้ฝ่ายหญิงลงจากเรือนมาเพื่อว่าเพลงกับตน เพลงตัดเชิญ ฝ่ายหญิงจะร้องแก้ว่าการที่ลงมาช้าเพราะเป็นผู้หญิงก็ต้องแต่งกายให้สวยงาม อาจล่าช้าไปบ้างต้องขอภัย

3 เพลงถามข่าว ฝ่ายชายจะถามผู้หญิงว่า ชื่ออะไร บ้านอยู่ที่ไหน มีอาชีพอะไร

4 เพลงเปรียบเทียบ เป็นเพลงที่ทั้งสองฝ่ายกระทบกระทั่งเปรียบเสียดสีซึ่งกันและกัน

5 เพลงไหว้ครู ร้องเพื่อระลึกถึงครู อาจารย์ซึ่งนำความรู้สั่งสอนมา ไหว้ทั้งคุณพระรัตนตรัย และพญามาร

6 เพลงปริกษา หลังจากไหว้ครูแล้ว ก็จะปริกษากันว่าจะเริ่มเล่นเรื่องอะไรก่อนดี

7 เพลงเกี่ยว เพลงเกี่ยวนี้มีหลายอย่าง ทั้งเกี่ยวธรรมดาและเกี่ยวหลอก ๆ

8 เพลงชวน เกี่ยวแล้วเมื่อชอบพอกัน ก็ชวนกันหนีหรือชวนไปชมนก ชมไม้

9 เพลงชมธรรมชาติ พรรณนาความงามของธรรมชาติ

10 เพลงเรื่อง เป็นเพลงที่เล่าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ เช่น เรื่องเวสสันดร สุกมิต เกลินี่ เป็นต้น

11 เพลงลงปัญญา เป็นการซักถามประวัติของบางสิ่งบางอย่าง เพื่อทดสอบปัญญา

12 เพลงเกี่ยวแกมจาก ฝ่ายหญิงและชายสั่งลากันอย่างขวยขั้ยให้พรฝ่ายตรงกันข้ามบางทีก็ชวนไปอยู่ด้วยกัน

13 เพลงปลอบ เป็นเพลงที่บอกอย่าให้เสียอกเสียใจเมื่อลา

14 เพลงจาก เป็นเพลงที่บอกถึงความจำเป็นต้องจากลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

15 เพลงคร่ำครวญ แสดงถึงความรันทดในการพลัดพรากจากกัน

16 เพลงให้พร เป็นการให้พรเจ้าภาพ ผู้ดู รวมถึงหมอเพลงด้วยกัน

17 เพลงลา กล่าวลาเจ้าภาพ ผู้ดู และหมอเพลงที่ร่วมเล่นด้วยกัน

เพลงโคราชสมัยปัจจุบันอาจจะมีการแสดงอื่น ๆ เข้าแทรกเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศให้ผู้ฟังคลายความล้าจากการฟัง หรืออาจเป็นการแทรกเพื่อทำตามคำขอผู้ชมก็ได้ เช่นแทรกลำตัด เพลงน้อยหมอลำ เพลงลูกทุ่ง แห่ ฯลฯ ในยุคก่อนนั้น จะมีการแทรกเพียงแห่โคราชเท่านั้น แต่ต่อมาอาจจะเป็นเพราะอิทธิพลของการแสดงอื่น ๆ เข้ามามีบทบาทขึ้น จึงทำให้มีการผสมผสานทางด้านการแสดงกันมากขึ้น

2.2.4.7 ความเชื่อในการเล่นเพลงโคราช

ส่วนใหญ่หมอเพลงจะมีความเชื่อในเรื่อง โชคกลางพอสสมควร เช่นในการก้าวขึ้นโรงเพลง จะมีการดูทิศ ตามฤกษ์รับ ก้าวแรกที่ขึ้น จะต้องเลือกดูตามทิศทาง โดยการหายใจ ถ้าข้างซ้ายคล่อง ก็ก้าวขาซ้ายขึ้น ทำนองเดียวกัน ถ้าข้างขวาหายใจสะดวก ก็ก้าวข้างขวาขึ้น เป็นต้น เมื่อขึ้นเวทีไปแล้วก็มีการเป่าคาถามหานิยมเพื่อให้ผู้ฟังชื่นชอบตนก็มี หมอเพลงบางคนเชื่อว่าหลังคาโรงเพลงนั้น ถ้าหากมีการมัดด้วยดอกหรือสิ่งอื่นใดจะทำให้คาถาอาคม สถิติปัญญาในการว่าเพลงเสื่อมลงไปด้วยก็ขอร้องให้แก้มัดดอกออกก็มี

2.2.5 เพลงโคราชจากอดีตถึงปัจจุบัน

สมัยก่อนเพลงโคราชเป็นที่นิยมมาก เพราะการแสดงมหรสพที่เป็นหัวใจของงานฉลองสมโภชใด ๆ ก็ตาม มีเพลงโคราชเพียงอย่างเดียว คนฟังเพลงก็มีเวลามากฟังกันตั้งแต่หัวค่ำจนรุ่งเช้า เมื่อหมอเพลงเล่นเพลงลา คือลาผู้ฟังลาเจ้าภาพและเพื่อนหมอเพลงด้วยกัน จะมีปี่พาทย์ ฆ้อง กลอง บรรเลงรับ หมอเพลงจะรำตามกันไปยังบ้านเจ้าภาพ เจ้าภาพก็นำเงินค่าหมอเพลงมาให้ พร้อมทั้งเลี้ยงข้าวปลา อาหาร และห่อข้าวของกินต่าง ๆ ให้เป็นเสบียงในการเดินทางกลับ คนฟังจะอยู่ร่วมฟังงานจนเสร็จสิ้นกระบวนการจึงทยอยกลับเช่นกัน เพลงโคราชสมัยก่อนได้ไปเล่นหลายจังหวัด เช่น บุรีรัมย์ เพชรบูรณ์ พิษณุโลก สุรินทร์ ตลอดจนถึงประเทศกัมพูชา สำหรับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลางก็ไปเล่นเป็นครั้งคราว ปัจจุบันค่านิยมของผู้ฟังเปลี่ยนแปลงไปมาก แม้แต่ผู้ฟัง ในจังหวัดนครราชสีมาเองก็เสื่อมความนิยมลงมาก บ้างก็เห็นว่าเพลงโคราชเป็นเพลงหยาบคายและไม่น่าสนใจ แม้ทางราชการส่งเสริมให้นำออกแสดงทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมาก็ต้องผ่านการตรวจอย่างรัดกุม จะใช้ภาษาตรงๆเหมือนสมัยก่อนไม่ได้ถือว่าไม่เหมาะสม ในการจัดงานฉลองสมโภชใดๆ มักจะมีมหรสพอื่นๆ เป็นคู่แข่งมากมาย เช่น ภาพยนตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มวย เพลงลูกทุ่ง ลิเก และรำวง เพลงโคราชจึงเป็นที่สนใจสำหรับผู้ฟังรุ่นเก่าที่มีอายุค่อนข้างสูงแทบทั้งนั้น หมอเพลงโคราชได้รวมตัวกันเป็นคณะเพลงโคราชหลายคณะ และเข้ามาตั้งสำนักงานคณะอยู่ในอำเภอเมืองเป็นส่วนใหญ่ เพื่อความสะดวกสำหรับมาติดต่อหาเพลงไปเล่น หมอเพลงโคราชต้องเล่นเพลงประยุกต์ ตามใจผู้ฟัง เช่น เล่นเพลงหมอลำ เล่นเพลงลำตัด และเพลงลูกทุ่ง พูดถึงทำรำแตกต่างกันไป มีเพลงโคราชของคณะทองสุข กำปิง ที่ประยุกต์เล่นแบบลำเพลิน คือนำเอาดนตรีสากลเข้ามาประกอบแต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก การรวมตัวกันเป็นคณะเพลงโคราชปัจจุบันนี้นั้นนางสองเมือง อินทรกำแหง เป็นผู้ริเริ่มตั้งขึ้นเป็นคนแรก เมื่อปี พ.ศ. 2499 ตั้งอยู่ที่ ถนนสุรนารายณ์ และต่อมาก็มีคณะต่าง ๆ ตั้งขึ้นอีกหลายคณะ ข้อดีคือ ทำให้สะดวกในการติดต่อจ้างไปเล่น ข้อไม่ดีคือ เมื่อหมอเพลงอยู่คณะเดียวกันก็รู้ชั้นเชิงและฝีปากกัน ทำให้ฟังไม่สนุกสนาน มีผู้พยายามจะรวมคณะเพลงโคราชต่าง ๆ ก่อตั้งเป็นสมาคมเพลงโคราชแต่ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากหมอเพลงเท่าที่ควร

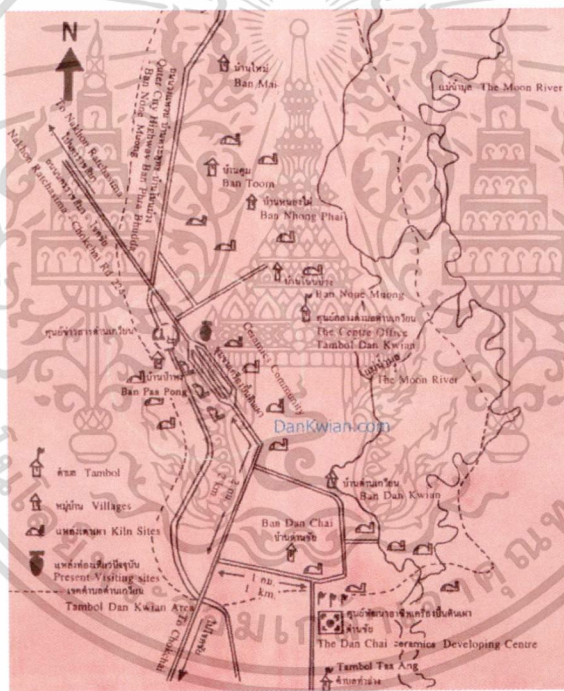
จากความเชื่อที่ว่า ท่านท้าวสุรนารี (คุณหญิงโม หรือ ย่าโม) ชอบเพลงโคราช ในสมัยที่ท่านมีชีวิตอยู่ จึงมีผู้หาเพลงโคราชไปเล่นให้ท่านฟัง เป็นการแก้บ่น ณ บริเวณใกล้ ๆ กับอนุสาวรีย์ ในตอนกลางคืนเป็นประจำอาจเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ทำให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักเพลงโคราชและหมอเพลงมีรายได้ประจำแต่ก็มีผู้สนใจไปฟังไม่มากนัก การดำเนินชีวิตของหมอเพลงรุ่นปัจจุบันส่วนใหญ่อาชีพทำนาและเล่นเพลงเป็นอาชีพรอง แต่หมอเพลงที่มีชื่อเสียงเช่น ลอยชาย แพรกระโทก, ลำควนจักราช, ทองสุข กำปิง, นกน้อย วังม่วง, ไร่ไฟ หัวรถไฟ ต่างกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า การประกอบอาชีพของหมอเพลงโคราชยังทำรายได้ดียังเป็นอาชีพที่มั่นคงอยู่ หมอเพลงดังกล่าวนี้แม้จะประกอบอาชีพอื่น เช่น ทำนา ทำไร่ เป็นนักธุรกิจ แต่อาชีพหลักคือเล่นเพลงโคราช (โคราชอินโฟ คอทคอม. 2553)

2.3 เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

2.3.1 ประวัติเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

ด่านเกวียนเป็นหมู่บ้านหนึ่งของ ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย ห่างจากตัวเมืองนครราชสีมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 15 กิโลเมตร โดยมีทางหลวงหมายเลข 224 สายนครราชสีมา-โชคชัยผ่านกลางหมู่บ้าน ซึ่งมีร้านค้าเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนเรียงรายอยู่สองฟากฝั่งและมีลำน้ำมูลทอดขนานอยู่ทางฝั่งทิศตะวันออก หมู่บ้านด่านเกวียนนั้นแต่เดิมพ่อค้าจากนางรอง บุรีรัมย์ สุรินทร์ ขุนหาญ ขุขันธ์ เรือยไปจนถึงเขมร จะเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายกับพ่อค้าชาวโคราช และมักจะพักกองคาราวานเกวียนกันเป็นประจำได้ชื่อหมู่บ้านว่า " บ้านด่านเกวียน " และในขณะที่พักพ่อค้าเหล่านั้นก็มักนำดินจากสองฟากฝั่งลำน้ำมูลมาทำภาชนะใช้สอยต่างๆ เช่น โอ่ง อ่าง ไพลาร้า โดยลอกเลียนแบบจากชนชาวข่าซึ่งเป็นกลุ่มชนที่อาศัยในพื้นที่แต่เก่าก่อน หลังจากนั้นเมื่อนำเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาชนะเหล่านั้นกลับภูมิลําเนาของตนและด้วยคุณภาพพิเศษของภาชนะ ทั้งในด้านสีสันความคงทนต่อการใช้งาน จึงทำให้ภาชนะด่านเกวียนเป็นที่นิยมชมชอบของผู้คนจนได้รับการเผยแพร่มากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งได้รับความสนใจยิ่งจนกลายเป็นสินค้าหนึ่งในการค้าขายกันในยุคอดีตจวบจนปัจจุบัน ลักษณะเฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนนั้นอยู่ที่ดินที่นำมาใช้ กล่าวคือ ดินด่านเกวียนเป็นดินเหนียวเนื้อละเอียดที่ขุดขึ้นมาจากริมฝั่งแม่น้ำมูล (ซึ่งห่างออกไปจากทางหลวง 224 ทางทิศตะวันออกประมาณ 2 - 3 กิโลเมตร) ในพื้นที่ที่ชาวบ้านเรียกว่า กุด หรือแม่น้ำค้วน(ลักษณะลําน้ำที่คดเคี้ยว กัดเซาะตลิ่งจนขาดและเกิดลําน้ำค้วนขึ้น ส่วนที่เป็นแนวกัดเซาะจะกลายเป็นแหล่งทับถมดิน ดินดังกล่าวนี้เป็นดินซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษ ง่ายต่อการขึ้นรูป ทนทานต่อการเผา ไม่บิดเบี้ยวหรือแตกหักง่าย และที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือดินนี้เมื่อถูกเผาจะให้สีโดยธรรมชาติเป็นสีแดง ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะเกิดจากธาตุเหล็ก (Iron Oxide) หรือสนิมเหล็กที่มีอยู่จำนวนมากในเนื้อดิน)

ภาพที่ 2.5 แผนที่ชุมชนเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จ.นครราชสีมา

(ศูนย์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา หมู่บ้านด่านเกวียน. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2 วิวัฒนาการเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน แต่เดิมมานั้นเป็นประเภทของใช้ในครัวเรือน เช่น โอ่ง อ่าง ครก ไหปลาร้า ต่อมาได้คิดทำที่รองขาตู้กับข้าว กระจ่างปลุกต้นไม้ ตะเกียงน้ำมันหมู โทน แจกัน การปั้นจะมีในช่วงฤดูหลังเก็บเกี่ยวแล้วเป็นงานอดิเรก คนปั้นจะต้องทำเองทั้งหมด ตั้งแต่แนวคิดดิน ปั้น เผา วันหนึ่ง ๆ จะปั้นเฉพาะแค่จำนวนพะมอนที่มีอยู่เท่านั้น ไม่ได้ปั้นเพื่อหวังจะให้ได้จำนวนมาก ๆ ดังนั้นในช่วงเช้าอาจจะนวดดิน ช่วงบ่าย ๆ ก็จะปั้น บางวันก็ทำ บางวันก็ไม่ทำ เมื่อได้มากพอสมควรแล้วจึงเผา หลังจากนั้นจะบรรจุทุกเกวียนนำไปแลกข้าว พริกเกลือ หรือมีพ่อค้าจากหมู่บ้านใกล้เคียงและอำเภออื่น ๆ เช่น บ้านของแวง บ้านพระพุทธร บ้านพะไล พิมาย นางรอง ฯลฯ มาซื้อเพื่อนำไปจำหน่ายต่อไป โดยใช้เกวียนเป็นพาหนะบรรจุคราวละประมาณ 50 ถึง 100 เล่มเกวียน มาพักแรมเพื่อรอรับเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งพ่อค้าเหล่านี้จะเริ่มทยอยมาตั้งแต่เดือนอ้ายเดือนยี่ จนถึงเดือนหกพอฝนเริ่มตกก็จะหยุดเพื่อกลับไปทำนา

ราวปี พ.ศ. 2500 คณาจารย์ในคณะสถาปัตยกรรม นำโดย อาจารย์วัฑฒณ ฤณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปัจจุบันเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา) ได้ร่วมกันสำรวจศิลปะพื้นบ้าน และพบความแปลกใหม่ของวัสดุดินด่านเกวียน จึงได้ร่วมมือกันออกแบบให้มีรูปทรงที่แปลก เช่น ม้ารองนั่ง (stool) ตะเกียงหิน แจกันลวดลายเรขาคณิต เพื่อใช้ตกแต่งภายในวิทยาลัย และช่วยกันเผยแพร่เรื่องราวของดินด่านเกวียนไปในหมู่สถาปนิกทั่วประเทศ ต่อมาได้มีผู้สนใจออกแบบให้มีรูปร่างที่แปลก ๆ และนำไปใช้ในงานตกแต่งภายใน ภายนอก และงานทางด้านสถาปัตยกรรมมากขึ้น ทำให้ชื่อเสียงของด่านเกวียนเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ทั้งหมู่ชาวไทยและต่างประเทศ ปัจจุบันการผลิตเครื่องปั้นดินเผาได้ขยายแนวทางการออกแบบ ตลอดจนการนำไปใช้หลากหลาย มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยในการผลิต เช่น การใช้แบบหล่อปูนพลาสติก การใช้เครื่องจักรนวดดิน การใช้เครื่องอัดกระเบื้อง การเตรียมดินเริ่มมีการใช้ดินขาวมาเป็นส่วนผสมบ้าง เอามาตกแต่งลวดลายบ้างวิธีนี้นอกจากจะขึ้นรูปด้วยการขึ้นแป้นหมุนแล้ว วิธีอิสระก็ได้รับความนิยมมากในหมู่ช่างปั้นพื้นบ้าน ที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว การใช้แบบพิมพ์กด และการหล่อ เริ่มมีแต่ไม่มากนัก ส่วนการเคลือบมีเพียงแห่งเดียว คือ ร้านดินเผา การย้อมสีดินเผาให้เหมือนของเก่า เช่นการย้อมสีปลาและลวดลายกระเบื้องดินเผาเป็นส่วนน้อย

สำหรับเรื่องการออกแบบ ที่นิยมกันมากนอกจากแจกัน โอ่ง อ่าง แล้ว ได้มีการประดิษฐ์นกกอก แผลดั่ง กระเช้าแขวนนกกอก กระเชารูปปลาแขวน นกยูงเดี่ยว นกยูงคู่ แมว กบ คางคก รูปปลาตั้งหางสะบัด โคมไฟ กระจ่าง ส่วนประเภทของที่ระลึก ได้แก่ สร้อยคอ สร้อยข้อมือ ต่างหู เข็มขัด พวงกุญแจ ตุ๊กตาดินเผา กระเบื้องประดับผนังดินเผา กระเบื้องปูพื้น

ภาพที่ 2.6 ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

ที่มา : สุนทรรัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

2.3.3 วัตถุดิบ

วัตถุดิบที่สำคัญ คือ ดินที่ใช้ปั้นเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จะนำมาจากปากมูล ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามหมู่บ้านด่านเกวียนทางทิศตะวันออก ระยะทางราว 2 – 3 กิโลเมตร เป็นที่ราบริมฝั่งมูล ชาวบ้านจะเลือกขุดบริเวณที่มีดินเหมาะแก่การปั้นเป็นแห่ง ๆ เรียกว่า กุด ปัจจุบันใช้ดินทั่วไปในบริเวณปากมูล เพราะกุดบางกุดที่ใช้มาแต่โบราณ ได้มีคนจับจองเป็นเจ้าของ เช่น กุดเวียน จึงไม่สามารถที่จะนำดินมาใช้ได้อีก ที่ดินบางส่วนของกุดตะเกียดและกุดอื่น ๆ ก็มีพ่อค้าคนกลางในตลาดกวันซื้อเป็นเจ้าของ ชาวบ้านที่มีอาชีพปั้นเครื่องปั้นดินเผาจะต้องซื้อต่อจากคนกลาง ดังนั้นอาจจะแบ่งแหล่งดินที่นำมาใช้ในปัจจุบันเป็น 2 บริเวณด้วยกัน คือ บริเวณทุ่งด่านเกวียนและบริเวณทุ่งดินมูลหลง บริเวณทุ่งด่านเกวียน หมายถึงดินเหนียวในทุ่งนา บริเวณปากมูลทั่ว ๆ ไป ดินพวกนี้จะเป็นดินเหนียวเนื้อละเอียด ส่วนบริเวณทุ่งดินมูลหลงจะอยู่ติดกับลำมูล เนื้อดินบางแห่งจะเป็นทรายละเอียด ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ดินขาว ใช้เป็นส่วนผสมเพื่อให้ดินปั้นง่าย ผึ่งและเผาไม่แตกมาก นอกจากนั้นยังเพิ่มความแข็งให้กับเนื้อดินเผาด้วย ดินที่เหมาะสมแก่การปั้นเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จะเป็นดินเหนียวเนื้อละเอียด ไม่มีกรวดหิน รากไม้ หรือสิ่งอื่น ๆ เจือปน มีสีแดง หรือน้ำตาลดำ (แดง) ดินที่มี

คุณลักษณะดี คือดินที่ปั้นแล้วนำมาเผาจะได้สีแดง เรียกว่า สีเลือดปลาไหล ปัจจุบันค่อนข้างหายาก

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหตุที่ดินมีสีแดงเป็นเพราะว่า มีออกไซด์ของโลหะผสมอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นสนิมของเหล็กก็ได้ เมื่อเผาแล้วจึงกลายเป็นน้ำเคลือบในตัว

2.3.4 กระบวนการผลิต

2.3.4.1 การเตรียมดิน

ก่อนจะปั้นดินต้องมีการเตรียมดินเสียก่อน การเตรียมดินนั้นต้องผสมดินให้เข้ากันตามอัตราส่วน ที่พอเหมาะตามชนิดของวัตถุที่ต้องการจะปั้น โดยใช้ปุ๋ยคอก ตวงดิน ดังนี้

ปั้นโอ่ง แจกัน นกยูง ปลา ใช้ดินเหนียว 7 ปุ๋ยคอก กับทราย (ดินขาว) 1 ปุ๋ยคอก

ปั้นครก ใช้ดินเหนียว 3 ปุ๋ยคอก กับทราย 4 ปุ๋ยคอก

จะเห็นว่า ถ้าเป็นของที่ต้องการขึ้นรูปสูง ๆ หรืองานที่ต้องการใช้ฝีมือประดิษฐ์ ส่วนผสมของดินต้องหนักเหนียว คือมีดินเหนียวมากกว่าทราย ถ้าเป็นของขึ้นเล็ก หรือต้องการความแข็งแรงมาก ต้องหนักทราย โดยใช้สัดส่วนที่มีทรายค่อนข้างมากหรือครึ่งต่อครึ่ง เมื่อตวงดินผสมกันแล้วต้องทุบหรือสับให้ดินแตกละเอียด เลือกรวด ทราย รากไม้ ออกให้หมด รดน้ำให้ทั่ว โดยใช้ไม้กระทุ้งให้เป็นรู คลุกจนทั่วแล้วกองหมักไว้ โดยใช้ใบตองแห้ง หรือผ้าพลาสติกคลุมดินไว้ 1 ก้อน รุ่งขึ้นจึงนำดินมากองกับกระดานเหยียบดิน (สมัยโบราณใช้หนังวัว หรือหนังควายรองดิน) ถีบดินหรือเหยียบดินสลับกันไปมาสัก 2-3 ครั้ง แล้วใช้มือรวนจนดินเข้ากันสนิท (ปัจจุบันใช้เครื่องนวดดินแทนการเหยียบดิน) เสร็จแล้วจึงใช้มือปั้นดินเป็นท่อน ๆ ยาวประมาณ 25 เซนติเมตร วางซ้อนกันในอ่างยาง ใช้ผ้าห่มตา ๆ หรือผ้าพลาสติกคลุมดินไว้เพื่อไม่ให้ดินแห้งเร็ว

2.3.4.2 การขึ้นรูป

1 อุปกรณ์ขึ้นรูป ได้แก่

1 พะมอน เป็นแป้นหมุน เส้นผ่าศูนย์กลาง 50 เซนติเมตร หนา 15 เซนติเมตร ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ด้านบนเรียบ ด้านล่างฉากให้กินสอ เจาะรูเพื่อวางสวมลงบนเดือยซึ่งเป็นแกนให้พะมอนหมุนได้

2 ผ้าชุบน้ำ ใช้เศษผ้า หรือฟองน้ำ ก็ได้

3 ไม้ไผ่ เหลาจนบางคล้ายหวี แต่ไม่มีซี่ ใช้สำหรับปาดหรือตกแต่งผิวดินให้เรียบ

4 กระดานวางดิน หรืออย่างที่ทำจากยางนอกของรถยนต์

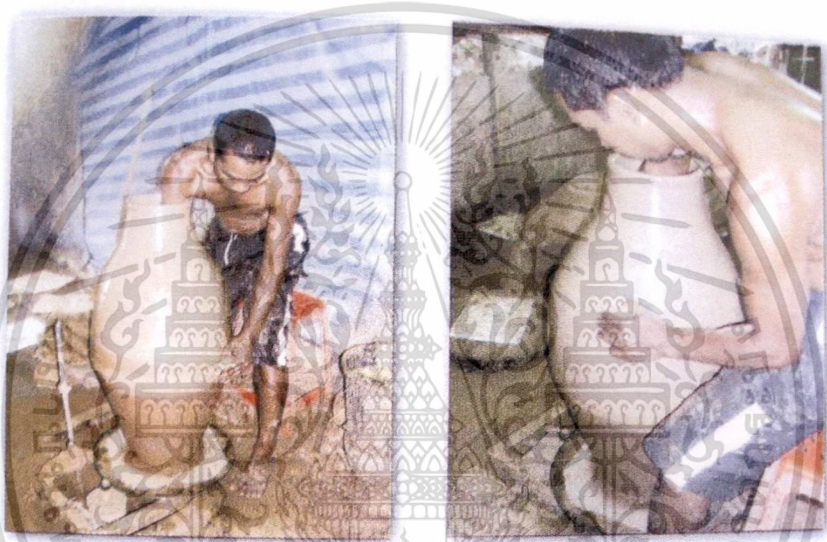
5 โอ่งใส่น้ำ

6 น้ำสลิป ทำไว้สำหรับเชื่อมดินให้ติดกัน

2 วิธีการปั้น มีหลายวิธี ได้แก่ วิธีอิสระ วิธีขีด วิธีแผ่น ขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน การปั้น

โดยวิธีหล่อ การเอาดินกดลงไปในแม่พิมพ์ แต่วิธีการที่ใช้กันมาในสมัยดั้งเดิมคือ การขึ้นรูปด้วยเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นหมุน ซึ่งเรียกว่า “พะมอน” ในที่นี้จึงเสนอรายละเอียดเฉพาะการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาด้วย
เป็นหมุน การขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผา ใช้ขี้เถ้าโรยเป็นเพื่อมิให้ดินติดเป็น แล้วขึ้นรูป โดยตีดินให้
แบนบนเป็นหมุน ขนาดเท่ากับภาชนะที่จะปั้น แล้วใช้ท่อนดินที่เตรียมไว้ขุดต่อขึ้นไป พร้อมใช้
เท้าขวาขยับตัวเป็นให้หมุนไปช้า ๆ เมื่อได้รูปทรงพอสมควรก็เริ่มหมุนไปทางซ้ายมือ แล้วช่างจะ
ตกแต่งดินโดยการรีด ใช้ผ้าชุบน้ำ รูดให้หนาบางตามต้องการ บางแห่งก็จะมีคนช่วยหมุนเรียกว่าลูก
ศิษย์ ปั้นเสร็จนำไปฝังในร่ม เพื่อให้ดินตั้ง แล้วนำไปเก็บในโรงเรือนที่มุงด้วยจาก หรือหญ้าคา
หลังคาลาดต่ำไม่ให้ลมโกรกจนเกินไป เก็บไว้ประมาณ 7-15 วัน เครื่องปั้นจึงจะแห้ง ทั้งนี้แล้วแต่
ขนาดของเครื่องปั้น และสภาพดินฟ้าอากาศในแต่ละวัน

ภาพที่ 2.7 การขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผา

(พิศ ป้อมสินทรัพย์. 2552 : 41)

2.3.4.3 การตกแต่ง

1 อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่

- 1 ไม้แต่งลาย เป็นไม้ที่มีลักษณะแบน หรือมีลวดลายแกะสลัก
- 2 มีดเจาะ เป็นมีดแหลมเล็ก
- 3 ลูกกลิ้งลาย เป็นลวดลายแบบต่าง ๆ
- 4 เหล็กขูด ใช้ลวดลายขูดเป็นลักษณะกลม แแหลม การตกแต่งต้องรอให้ดินหมาด

เสียก่อน

2 การตกแต่ง ทำได้หลายวิธี เช่น

วิธีที่ 1 เมื่อปั้นเสร็จแล้วอาจจะใช้นิ้วมือ หรือไม้ขีดเป็นลายเส้น หรือใช้ลูกกลิ้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ในชื่อโครงการฯ เท่านั้น มิใช่เป็นทรัพย์สินของโครงการฯ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วางบนผิวโอ่ง แล้วหมุนพะมอน ก็จะได้ลวดลายรอบ ๆ โอ่ง

วิธีที่ 2 เมื่อฝั่งเครื่องปั้นหมาด ๆ ได้ที่ดีแล้ว ใช้เครื่องมือขูดดิน ขูดดินให้ลึกพอให้เห็นลวดลายที่ออกแบบไว้

วิธีที่ 3 ใช้มีดปลายแหลมคม ๆ จลลวดลายจนทะลุเป็นลายโปร่ง

วิธีที่ 4 ใช้ดินเหนียวปั้นประดับ หรือติดแปะ โดยปั้นขณะเนื้อดินของโอ่งยังไม่แห้ง ถ้าดินหมาดใช้น้ำดินชั้นทาบบริเวณที่จะติดเสียก่อน จะทำให้ดินที่นำมาติดไม่หลุดร่อนออก

ภาพที่ 2.8 การตกแต่งลวดลายด้วยวิธีใช้มีดเป็นลายเส้น

(พิศ ป้อมสินทรัพย์, 2552 : 41)

ภาพที่ 2.9 การตกแต่งลวดลายด้วยวิธีใช้เครื่องมือขูดดิน

(ไทยตำบลคอคอม, 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.10 การตกแต่งลวดลายด้วยวิธีฉลุ

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

ภาพที่ 2.11 การตกแต่งลวดลายด้วยวิธีตีดินแกะ

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.4.4 การฝัง

การฝังดิน มีความสำคัญมากถ้าฝังในที่ที่มีลมโกรกมากเกินไปจะทำให้เครื่องปั้นดินเผาแห้งเร็วแตกเสียหายได้ ดังนั้นจึงต้องสร้างโรงฝังดินโดยเฉพาะ โดยทั่วไปแล้วโรงฝังหรือโรงเก็บจะทำเป็นโรงเรือน หลังคาแหลมลาดเทลงมาทั้งสองข้าง มุงด้วยแฝก หญ้าคา หรือจาก ด้านสกัดทำเป็นประตูทางเข้า โดยกันแบ่งเป็นส่วนปั้นดินไว้พอประมาณ นอกนั้นก็เป็นที่โรงฝังดิน พื้นล่างโรยทรายไว้ค่อนข้างหนา เพื่อให้ร่องเครื่องปั้นดินเผาไม่ให้เห็นและเพื่อให้ดินแห้งสม่ำเสมอ การฝังดินต้องไม่ให้แห้งเกินไป หรือชื้นเกินไป เพราะจะทำให้การเผาแตกเสียหายมากให้สังเกตคูสีดินต้องไม่เข้มหรือขาวเกินไป

2.3.4.5 การเผา

แต่เดิมเตาเผาของบ้านเกวียนจะขุดลงไปใต้ดินใต้จอมปลวก ภายในแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนแรกเป็นปากเตา ต่อจากปากเตาจะขุดเป็นหลุมกว้างพอประมาณ ใช้เป็นที่เก็บถ่านและเชื้อจากปากเตา ตอนที่สอง ยกพื้นสูงขึ้นลาดเอียงขึ้นไปสู่ปากเตา ใช้เป็นที่วางเครื่องปั้นดินเผา ตอนที่สาม เป็นท้ายเตา พื้นระดับเดียวกับตอนที่สอง แต่บริเวณจะแคบเท่ากับปากเตา ท้ายสุดจะก่อเป็นปล่องไฟ หลังคาเพดานโค้ง มีเสาค้ำตรงกลาง แต่ปัจจุบันได้พัฒนาเตาเผาแบบเตาทุเรียง คือสร้างบนพื้นดิน เนื่องจากเตาแบบเดิมนั้น ต้องขุดเปลี่ยนเกือบทุกปี เตาไม่แข็งแรง อายุการใช้งานน้อย ฤดูฝนเผาไม่ได้ เพราะไม่นิยมสร้างหลังคาคลุมเตา น้ำไหลท่วมง่าย หลังคาเตาหนักจึงพังได้ง่าย

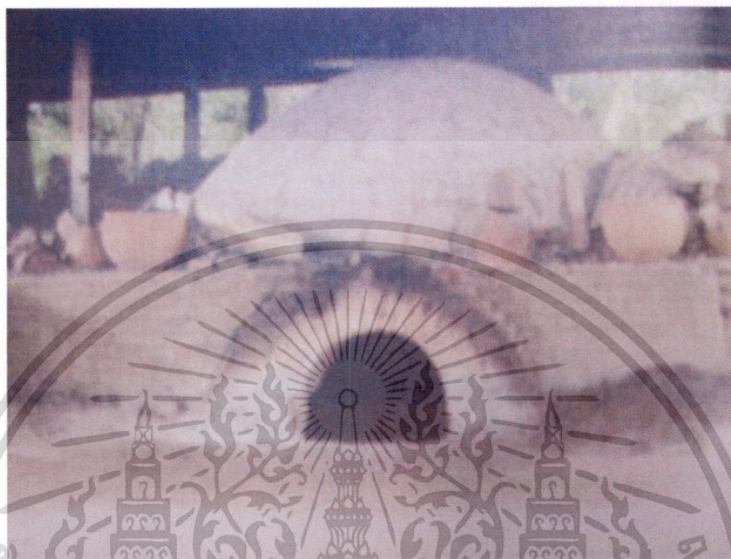
ลักษณะเตาแบบเตาทุเรียง จะใช้อิฐก่อ ยกพื้นสูงจากพื้นดิน หลังคาเตาโค้งมนแบบหลังเต่า ฝังรีแบบไข่ ป่องตรงกลาง พื้นเตาลาดเอียง แบ่งเป็น 3 ส่วน เช่นเดียวกับกับแบบแรก สร้างหลังคาคลุมเตาทำให้เตามั่นคงแข็งแรงมีอายุการใช้งานนานกว่าแบบดั้งเดิมมาก การเผาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกวียน หลังจากบรรจุเครื่องปั้นเรียบร้อยแล้วก็เริ่มเผา โดยแบ่งขั้นการเผาเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 รมไฟหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ลุ่ม” เป็นการรมไฟไล่ไอน้ำออกจากเครื่องปั้นดินเผา โดยจุดไฟที่ขอบไม้ขนาดใหญ่ไว้ที่ปากเตา ใช้ไฟอ่อน ๆ ทิ้งไว้ประมาณ 1 วัน 1 คืน หรือนานกว่านั้น แล้วแต่ขนาดของเตา เมื่อสังเกตเห็นว่า ไฟเริ่มแลบเข้าไปภายในแล้วจึงเผาในระยะต่อไป

ระยะที่ 2 สุมไฟหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “อูดเตา” เป็นขั้นเตือนให้ไฟฟืนในเรือนเตา คนเผาเครื่องปั้นใส่ฟืนให้เต็มปากเตาอยู่เสมอหลังจากลุ่มมาอย่างดีแล้ว ช่วงนี้อุณหภูมิในเตาจะเริ่มสูงขึ้นสังเกตได้จากควันสีดำพุ่งขึ้นจากปล่องตามด้วยเปลวไฟปนมากับเขม่าดำ ใช้เวลาเผาประมาณ 3 ชั่วโมง การอูดเตานี้สำคัญมาก ต้องระวังอย่าให้ปากเตามีช่องว่างหรือโหวงให้อากาศเข้าไปเผาไหม้มากเกินไป เพราะอุณหภูมิในเตาไม่สม่ำเสมอ จะทำให้เครื่องปั้นดินเผาที่บรรจุอยู่ภายในแตกเสียหายมาก

ระยะที่ 3 เร่งไฟ หรือชาวบ้านเรียกว่า “ขึ้นปล่อง” ระยะนี้อุณหภูมิภายในเตาจะสูงไฟเป็นสีแดง คนเผาจะเร่งไฟ โดยใช้ไม้ท่อนเล็ก ๆ เช่น ไม้ไผ่หรือท่อนปลายของต้นสน เผาไฟจนเป็นสีส้มเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แถบออกมานอกปล่อง ถ้ามองดูเครื่องปั้นดินเผาที่อยู่ในเตาจะเห็นเป็นสีแดงมัน ระยะเวลาประมาณ 5 – 7 ชั่วโมง เปลวไฟจะสูงพ้นจากปล่อง 2 ถึง 2.50 เมตร เสร็จแล้วจึงปิดปากเตาด้วยอิฐและดินเหนียว หรือต้อนกล้วยก็ได้ ทิ้งไว้ประมาณ 4 – 5 วัน จึงโกยถ่านออกดับด้วยน้ำ ทิ้งไว้จนอุณหภูมิภายในเตาตกลงจึงจะนำเอาเครื่องปั้นดินเผาออกมาได้

ภาพที่ 2.12 เตาเผาเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

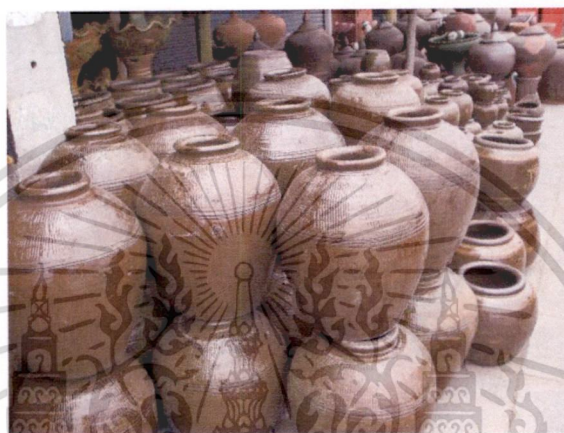
(พิศ ป้อมสินทรัพย์. 2552 : 44)

2.3.5 รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

2.3.5.1 เครื่องปั้นดินเผาประเภทเครื่องใช้

- 1 เครื่องใช้ในครัวเรือน
- 2 เครื่องใช้ในการเกษตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.13 เครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ในครัวเรือนและการเกษตร

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.5.2 เครื่องปั้นดินเผาประเภทตกแต่ง

- 1 เครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ในงานสถาปัตยกรรม
- 2 เครื่องประดับตกแต่งร่างกาย
- 3 เครื่องปั้นดินเผาประเภทของที่ระลึก
- 4 เครื่องปั้นดินเผาประเภทเบ็ดเตล็ด

ภาพที่ 2.14 เครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ในงานสถาปัตยกรรม

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมิ่งกล. สิงหาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.15 เครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ประดับตกแต่งร่างกาย

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.16 เครื่องปั้นดินเผาประเภทของที่ระลึก

ที่มา : สุคนรัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.17 เครื่องปั้นดินเผาประเภทเบ็ดเตล็ด

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 ผลิทัศน์ของที่ระลึก

2.4.1 ความเป็นมาของที่ระลึก

ความเป็นมาของของที่ระลึก มิได้มีหลักฐานใด ๆ กล่าวไว้โดยตรง แต่อาศัยพฤติกรรมของมนุษย์ ที่มีการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน สิ่งของต่าง ๆ แก่กันและกันสืบเนื่องมาเป็นเวลาช้านาน ในยุคเริ่มแรกอาจเป็นการแลกเปลี่ยน แบ่งปันสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม หรือเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้รับเกิด “การระลึกและนึกถึงและคิดถึง ” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า”ของที่ระลึกนั้นมีการมอบแก่กันมานับแต่มนุษย์เกิดมาในโลกแล้ว” ในปัจจุบันมีการมอบของที่ระลึกให้แก่กันและกัน เพื่อเป็นเกียรติในวาระและโอกาสต่าง ๆ แม้ว่าของที่ระลึกบางอย่างอาจไม่มีราคา แต่มีคุณค่าทางจิตใจที่ผู้ให้มอบต่อผู้รับ ของที่ระลึกอาจนับเป็น”วัตถุแห่งความยินดี” ที่ผู้ให้ ให้ความรัก เคารพ ศรัทธา และความคิดถึงต่อผู้รับ ของที่ระลึกมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์ ส่งผ่านความรู้สึกดี ๆ ให้แก่กัน ในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป สิ่งของที่ระลึก สิ่งของที่มนุษย์ทำขึ้นเพื่อให้ หรือแจกจ่ายเป็นของที่ระลึก ได้กลายมาเป็นการผลิตสินค้าที่ระลึกเพื่อการจำหน่าย มีการพัฒนารูปแบบและคุณภาพของสินค้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค (จารุสิทธิ์ เครือจันทร์. 2552)

2.4.2 ความหมายของที่ระลึก

ความหมายของของที่ระลึกอาจให้คำจำกัดความ โดยแยกความหมายของคำว่า “ของ” ซึ่งหมายถึงสิ่งต่าง ๆ (ใช้สำหรับนำหน้านามที่เป็นผู้ครอบครอง) ส่วนคำว่า”ระลึก” หมายถึง คิดถึง นึกถึง เรื่องราวในอดีตได้ เช่น ระลึกถึงความหลังเป็นต้น ดังนั้น คำว่าของที่ระลึกอาจหมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความนึกถึงและคิดถึง นอกจากนี้ยังมีคำความหมายจากคำจำกัดความที่มีลักษณะใกล้เคียง คล้ายคลึงกันอีก เช่น

ของที่ระลึก อาจหมายถึง สิ่งที่น่ามาใช้เป็นแรงจูงใจ กระตุ้นให้เกิดความคิดถึง นึกถึง เรื่องราวที่เกี่ยวข้อง

ของที่ระลึก อาจหมายถึง สื่อที่ใช้หวังผลทางด้านความทรงจำ ในสิ่งที่ผ่านมามีในอดีต กลับมากระจำชัดในปัจจุบัน

ของที่ระลึก อาจหมายถึง สัญลักษณ์แทนบุคคล เหตุการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อกระตุ้นเตือนหรือให้นึกถึงอยู่เสมอ

ของที่ระลึกอาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไป ตามแต่โอกาสนั้น ๆ เช่น ถ้ามอบให้เนื่องในวันเกิด วันแต่งงาน วันปีใหม่ เรียกว่า “ของขวัญ” ถ้ามอบให้ผู้ที่รักและนับถือเรียกว่า “ของกำนัล” และถ้าให้เพื่อเป็นการตอบแทนเช่นงานศพ เรียกว่า”ของชำร่วย” หรือ “ของแถมพก” เหล่านี้เป็นต้น

แม้ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม มีวัตถุประสงค์การให้ที่แตกต่างกัน แต่ในความหมายที่แท้จริงก็คือการกระตุ้นเตือนให้เกิดความทรงจำ ซึ่งอยู่ในขอบข่าย “ของที่ระลึก” นั่นเอง (ประเสริฐ ศีลรัตน์. 2544 : 2-4)

2.4.3 ลักษณะสำคัญของสินค้าของที่ระลึก

การที่คนจะเลือกสินค้าสิ่งใด สิ่งใดนั้นจะต้องเป็นที่ถูกใจและมีความน่าสนใจ ชวนให้อยากซื้อสินค้าของที่ระลึกที่น่าสนใจควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เมื่อมีผู้กล่าวถึงของที่ระลึกประเภทนี้แล้วทุกคนต้องรู้จักแหล่งที่มาของสิ่งนั้นได้ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่เกิดมาจากประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นนั้นๆ
2. เป็นสินค้าน่าสนใจ ของที่ระลึกประเภทนี้มักจะเป็นสิ่งของที่นักท่องเที่ยวซื้อ และเป็นสิ่งที่เป็นของแท้ และราคาถูกกว่าที่อื่น
3. ราคาถูก เมื่อนำไปเทียบกับสิ่งของประเภทเดียวกัน ที่วางจำหน่ายตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องหนัง เป็นต้น
4. มีความดึงดูดใจจากการออกแบบ ลวดลาย ความประณีต สี สัน ความน่าสนใจ ความมีประโยชน์ใช้สอย เช่น ตุ๊กตา สมุนไพร เป็นต้น
5. หาได้ง่าย สะดวก มีวางขายตามจุดต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
6. ขนาด รูปร่าง และน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง สินค้าของที่ระลึกที่มีจุดอ่อนจะต้องหาทางแก้ไข เช่น มีบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ หรือออกแบบให้สามารถแยกชิ้นได้ เพื่อนำไปประกอบใหม่ในภายหลัง เป็นต้น
7. ใช้แรงงานในท้องถิ่น โดยการแปรรูปสินค้าของที่ระลึก ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยใช้แรงงานในท้องถิ่นนั้นๆ
8. มีการแสดงขั้นตอนการผลิต เพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสทดลองทำ เพื่อที่จะสร้างความประทับใจให้เห็นคุณค่าของสินค้านั้น เช่น การทอผ้า การวาดลายร่วม เป็นต้น
9. มีฉลากบอกส่วนประกอบหรือส่วนผสมที่มาจากสินค้านั้น ว่าทำมาจากอะไร วิธีการใช้ การดูแลรักษา และมีข้อควรระวังอย่างไร เหล่านี้เป็นต้น (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. อังไฉ จารุสิทธิ์ เครือจันทร์. 2552 : 6-7)

2.4.4 ประเภทของที่ระลึก สามารถกำหนดแบ่งได้ดังนี้

2.4.4.1 การกำหนดแบ่งจากจุดประสงค์ในการสร้าง

1. รูปลักษณะของที่ระลึกที่สร้างขึ้นตามประเพณีนิยม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปลักษณะของที่ระลึกประเภทนี้ เป็นสิ่งที่สร้างสืบทอดวัฒนธรรมทางรูปแบบแต่ละช่วงอายุคนต่อเนื่องกันมา โดยจุดประสงค์ของคนรุ่นก่อนอาจสร้างสิ่งนั้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นจุดประสงค์หลัก แต่เมื่อสภาวะประกอบหลายอย่างเกิดความเปลี่ยนแปลง จุดประสงค์ในการสร้างของคนรุ่นต่อมา อาจเปลี่ยนเป็นสร้างเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังเช่นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านบางชนิด ซึ่งรูปแบบของผลิตภัณฑ์หรือเทคนิควิธีในการสร้างยังคงยึดถือแบบอย่างของอดีตอยู่ อาจพัฒนาตัดแปลงเพื่อความเหมาะสมกับสภาพกาล แต่รูปลักษณะส่วนใหญ่ยังคงแสดงให้เห็นบุคลิกภาพและลักษณะทางวัฒนธรรมของชาติหรือของท้องถิ่นอย่างเด่นชัด

ภาพที่ 2.18 หัวโขนของไทย

ภาพที่ 2.19 เรือกอและจำลอง

(ไทยตำบลตอกทอม, 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.20 ตุ๊กตาโคเคชิ

(เซนทาบิ. 2553)

2 รูปลักษณะของที่ระลึกที่สร้างขึ้นตามสมัยนิยม

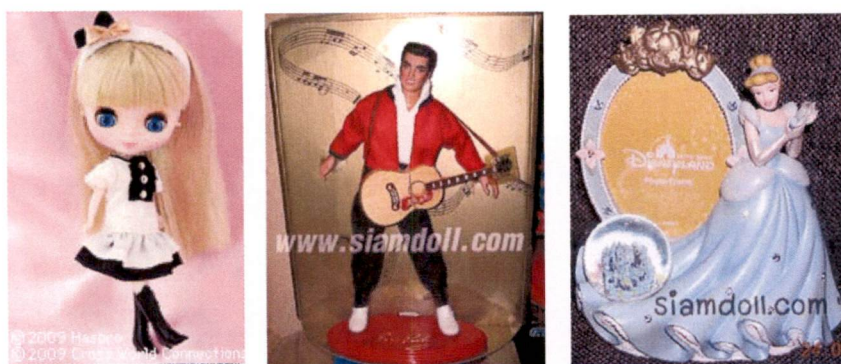
เป็นรูปแบบที่อาจถูกแปลคำมาจากเหตุการณ์ ปραกฏการณ์ ความนิยมในสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งออกมาเป็นรูปแบบ หรือสัญลักษณ์ของเหตุการณ์ หรือสิ่งที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งเป็นที่นิยมในกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง และอาจแพร่ไปยังอีกกลุ่มชนหนึ่งในระยะเวลาหนึ่ง จากนั้นก็จะเสื่อมความนิยมไปพร้อมกับมีรูปแบบของสิ่งใหม่เข้ามาแทนที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปตามกาลเวลา

ภาพที่ 2.21 ตุ๊กตาที่ระลึกตามสมัยนิยม

(เจเจทอยคอตคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.22 ตุ๊กตาที่ระลึกตามสมัยนิยม

(สยามคอลเล็คทอคอม. 2553)

3 รูปลักษณ์ของที่ระลึกที่สร้างขึ้นเฉพาะ

ของบริโภค เครื่องใช้ เครื่องประดับ หรือวัตถุทางศิลปะที่สร้างขึ้นเฉพาะนี้ ถูกสร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายให้เป็น “ของที่ระลึก” โดยตรง ซึ่งรูปแบบอาจได้รับการออกแบบสร้างเพื่อเฉพาะบุคคล เฉพาะเหตุการณ์ เฉพาะสถานที่

1 การสร้างของที่ระลึกประเภทเฉพาะบุคคล

เป็นสิ่งที่ได้รับการออกแบบจัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมอบให้บุคคลนั้นเพื่อเป็นของที่ระลึกเตือนความทรงจำในเหตุผลใดก็ตาม หรือเพื่อจำหน่ายแจกเพื่อเผยแพร่ให้บุคคลอื่นๆ ได้มีไว้เพื่อเตือนใจให้ระลึกถึงบุคคลคนนั้น

ภาพที่ 2.23 กล่องพระศรีตีบุก เลี่ยมทองคำ มีพระปรมาภิไธยย่อ จ.ป.ร. ลงยา
ทำจากห้างเบนชิน ลอนดอน ประเทศอังกฤษ

(จีไอซีเทสคอตคอม. 2553)
เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ การใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2 การสร้างของที่ระลึกรูปแบบเฉพาะงาน เป็นการสร้างเฉพาะเพื่อให้ แจก แลก
ซื้อขายในงานนั้นๆ โดยตรง ซึ่งงานเหล่านั้นมักจะสร้างสิ่งอนุสรณ์ไว้เป็นลักษณะเฉพาะ เพื่อให้ผู้
ร่วมกิจกรรมในงานได้ระลึกถึงเมื่อเวลาผ่านไป

ภาพที่ 2.24 เหรียญกษาปณ์ที่ระลึกการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 24

(กรมธนารักษ์ . 2553)

ภาพที่ 2.25 ตุ๊กตาที่ระลึกการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 24

(โอเคเนชั่นคอตเทนท . 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3 การสร้างของที่ระลึกรูปแบบเฉพาะเหตุการณ์ สถาปหรือสิ่งที่ปรากฏขึ้นเป็นเหตุการณ์ อาจเป็นเหตุการณ์ที่ดี ที่ร้ายแรง ที่เป็นตำนาน เป็นประวัติศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งเรื่องราวต่างๆ ทำให้เกิดความสะเทือนใจแก่ผู้รับรู้ ในเหตุการณ์นี้มักจะถูกจับช่วงตอนใดตอนหนึ่งของเหตุการณ์ มาถ่ายทอดสร้างสรรค์ สร้างสิ่ง หรือของขึ้นมาไว้เป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึงสิ่งที่ว่านี้อาจเป็นอนุสาวรีย์ สถานที่ และอื่นๆ ตลอดจนสัญลักษณ์แสดงถึงเหตุการณ์ ส่วนของ ที่สร้างขึ้นอาจเป็นวัตถุ รูปจำลอง สัญลักษณ์แทนหรืออื่นๆ

ภาพที่ 2.27 ของที่ระลึกเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์จำลอง

(ไทยตำบลดอตคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4 การสร้างของที่ระลึกรูปแบบเฉพาะสถานที่ เป็นรูปแบบเฉพาะของท้องถิ่นแต่ละที่ ที่อาจถูกสร้างขึ้นจากวัสดุที่มีเฉพาะในที่นั้นๆ ด้วยเทคนิควิธีที่สร้างสืบทอดกันมาในท้องถิ่นนั้นชั่วอายุคน ไม่มีในที่อื่นหรือที่อื่น ไม่สามารถลอกเลียนเทคนิควิธีในการสร้างได้ หรืออีกลักษณะหนึ่ง อาจเป็นรูปแบบที่ได้รับการออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ใช้สัญลักษณ์สิ่งแทนรูปแบบใดตามการกำหนด และรูปแบบที่กำหนดขึ้นนั้นจะค่อยๆ ซึมซับเข้าไปในความรู้สึกของบุคคลทั่วไปด้วยระยะเวลา ด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ กระทั่งเป็นที่ยอมรับและเข้าใจร่วมกันว่ารูปแบบสัญลักษณ์เช่นนี้ ย่อมหมายถึงท้องถิ่นหรือสถานที่นั้น

ภาพที่ 2.28 รูปหล่อท้าวสุรนารี สัญลักษณ์จังหวัดนครราชสีมา

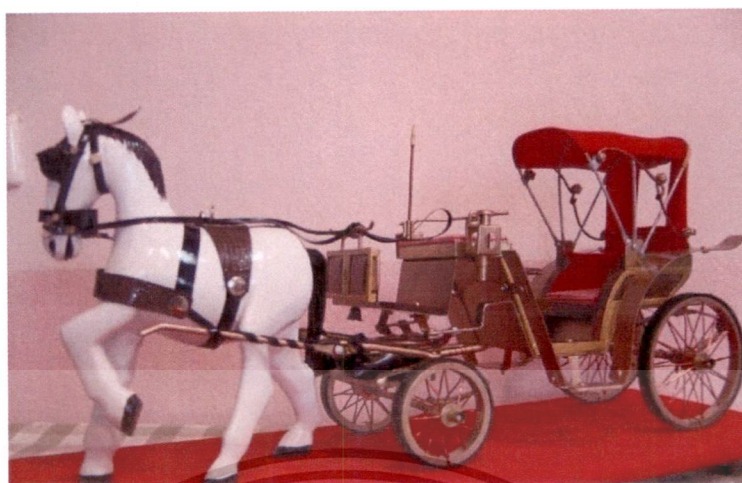
(พรศรบาตอทเนท. 2553)

ภาพที่ 2.29 รมหมู่บ้านหัตถกรรมบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(เที่ยวไทยคอกอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์บริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.30 รถม้าลำปางจำลอง สัญลักษณ์ของจังหวัดลำปาง

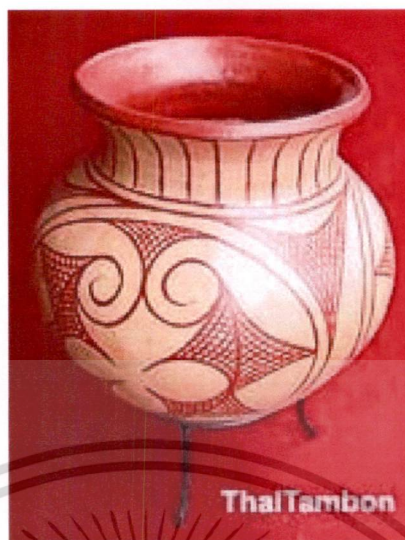
(สวนพฤกษศาสตร์, 2553)

ภาพที่ 2.31 ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา จังหวัดนนทบุรี

(ไทยตำบลคอตคอม, 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.32 ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา จังหวัดอุดรธานี

(ไทยตำบลดอทคอม. 2553)

2.4.4.2 การกำหนดแบ่งจากวัสดุและเทคนิควิธีการสร้าง

1 ของที่ระลึกที่สร้างหรือดัดแปลงขึ้นจากวัสดุธรรมชาติ เป็นการนำวัสดุในธรรมชาติ มาเสริม ประกอบต่อ ดัดแปลง เป็นเครื่องใช้ เครื่องประดับ หรือวัตถุทางศิลปะ

ภาพที่ 2.33 ของที่ระลึกจากเปลือกหอย

(ไทยตำบลดอทคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.34 ของที่ระลึกจากกิ่งและใบไม้

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

2 ของที่ระลึกที่สร้างจากวัสดุสังเคราะห์ คุณสมบัติทางกายภาพของวัสดุแต่ละชนิดแตกต่างกัน เมื่อนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์จะได้รูปลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ไม่เหมือนกัน คุณค่าและความนิยมในผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นมานั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางความรู้สึกที่วัสดุแต่ละประเภทสามารถแสดงคุณสมบัติให้ปรากฏ ผลิตภัณฑ์จากวัสดุต่างๆจะถูกจัดแบ่งและเรียกต่างกันตามวัสดุที่สร้าง เช่น เครื่องแก้ว เครื่องเงิน เครื่องทอง ผลิตภัณฑ์โลหะ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ฯลฯ

Thai Tambon

Thaitambon

ภาพที่ 2.35 ของที่ระลึกจากวัสดุเงิน

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ThaiTambon

ThaiTambon
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา
สินค้า OTOP

ภาพที่ 2.36 ของที่ระลึกจากวัสดุทองเหลือง

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

ThaiTambon

OTOP
OPC 2009

ภาพที่ 2.37 ของที่ระลึกจากวัสดุแก้ว

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

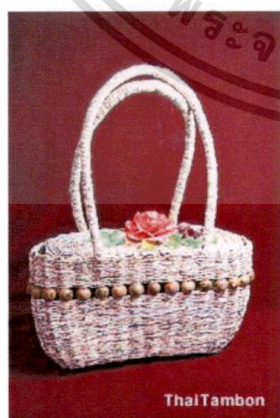
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.38 ของที่ระลึกจากวัสดุพลาสติก

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

3 ของที่ระลึกที่สร้างจากเศษวัสดุ เศษวัสดุอาจเป็นวัสดุจากธรรมชาติหรือวัสดุสังเคราะห์ที่ถูกนำมาใช้งานแล้วเหลือหรือเกิน หรืออาจเป็นวัสดุที่แยกออกมาจากส่วนต่างๆของผลผลิตใดๆ ที่จัดเป็นเศษของส่วนนั้นๆ ส่วนมากถูกนำไปใช้เป็นของที่ระลึกเพื่อประโยชน์ในทางประดับตกแต่ง

ภาพที่ 2.39 กระเป๋าสานจากกระดวยลวดเตอริ์และกล่องเครื่องถม

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.40 หมวกทอวยที่ทำจากกระป๋องเครื่องดื่ม

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

2.4.4.3 การกำหนดเม็งจากรูปลักษณะที่ปรากฏ

1 รูปลักษณะตัวอักษร เป็นการนำตัวอักษรย่อหรือคำเต็มชื่อบุคคล สถานที่ ฯลฯ มาจัดทำเป็นของที่ระลึก เช่น พวงกุญแจ โล่ เข็มกลัด ฯลฯ

ภาพที่ 2.41 เข็มกลัดตราสัญลักษณ์ฉลอง 72 พรรษา

(ชมรมเอกลักษณ์แห่งกรุงสยาม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.42 เครื่องประดับอักษรมงคลภาษาจีนและภาษาอินเดีย

(สนุกคอตคอม. 2553)

2 รูปลักษณ์เรขาคณิต เป็นการนำเอารูปและลวดลายทางเรขาคณิตมาสร้างเป็นสัญลักษณ์ในรูปแบบของสิ่งต่างๆ

ภาพที่ 2.43 นาฬิการูปทรงและลวดลายเรขาคณิต

(officemate.co.th ; market.mthai.com. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3 รูปลักษณะตามลัทธิและความเชื่อ เป็นการนำเอาสมมุติเทพ เทวรูป รูปสัตว์ใน
วรรณคดีหรือสิ่งเคารพบูชาอื่นๆ มาจัดสร้างเป็นของที่ระลึก

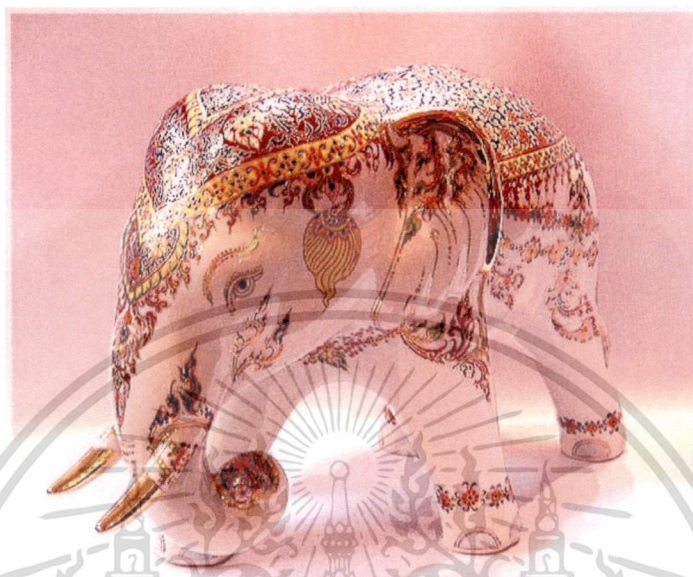

ภาพที่ 2.44 จีประดับรูปพระพิฆเนศ รูปพญานาค และรูปปี่เข็ญ

(สนुकคอกคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4 รูปลักษณะธรรมชาติ เป็นการนำเอาสิ่งที่มีหรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ นำมาทำเป็นรูปแบบของที่ระลึก ซึ่งอาจเป็นรูปแบบของคน สัตว์ โลก จักรวาล ฯลฯ

ภาพที่ 2.45 เเบญจรงค์รูปช้าง

(เบญจรงค์ค้อทเนท. 2553)

ภาพที่ 2.46 เทียนหอมรูปทรงจากธรรมชาติ

(bythai4u.tarad.com. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5 รูปลักษณะผลผลิตและเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นการนำเอาผลิตภัณฑ์สินค้าประเภทต่างๆที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประดับ ของบริโภค มาจัดทำให้อยู่ในลักษณะของที่ระลึก

ภาพที่ 2.47 แจกัน ถาดทองเหลืองสาน

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

ภาพที่ 2.48 ชุดกาน้ำชาเบญจรงค์

(เบญจรงค์คอตเนท. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6 รูปลักษณะอิสระ เป็นรูปลักษณะที่สร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยความคิดและจินตนาการ ที่ไม่ติดมัดอยู่กับรูปแบบธรรมชาติหรือรูปแบบใดๆ เป็นการสร้างสรรค์ถ่ายทอดให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดอย่างอิสระในทางรูปแบบ

ภาพที่ 2.49 เครื่องประดับรูปทรงอิสระ

(quinl.com. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.52 นาฬิกาไม้แบบโบราณ

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

ภาพที่ 2.53 ตะเกียงโบราณ

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3 ของที่ระลึกประเภทประโยชน์ตกต่าง มักจะถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองตอบต่อจิตใจ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งของที่ระลึกประเภทนี้มีทั้งที่ใช้ในการตกแต่งร่างกาย ตกแต่งอาคาร ตกแต่งสถานที่ พิธีการ ฯลฯ

ภาพที่ 2.54 ของที่ระลึกประเภทตกต่างสถานที่

(ไทยตำบลคอตคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4 ของที่ระลึกประเภทวัตถุทางศิลปะ ของที่ระลึกประเภทนี้ส่วนใหญ่สร้างสรรค์ขึ้นโดยศิลปิน ออกแบบและสร้างขึ้นโดยคนคนเดียว ศิลปวัตถุเหล่านี้แต่เดิมเป็นการถ่ายทอดสร้างสรรค์ของศิลปินเพื่อแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก อันเป็นความงามและความพึงพอใจมากกว่าจะมุ่งสร้างเพื่อประโยชน์ในทางซื้อขายแลกเปลี่ยน ภายหลังเมื่อสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ศิลปินเริ่มหันมาผลิตสร้างผลงานเพื่อซื้อขายกันมากขึ้น ส่วนใหญ่มักจะนำไปใช้ประโยชน์ในการตกแต่งมากกว่าประโยชน์อย่างอื่น

ภาพที่ 2.55 ของที่ระลึกประเภทวัตถุทางศิลปะ

(ไทยตำบลคอตคอม, 2553)
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.5 ของที่ระลึกจังหวัดนครราชสีมา

2.4.5.1 ประเภทอาหาร

ภาพที่ 2.56 ของที่ระลึกจังหวัดนครราชสีมา ประเภทอาหาร

(ไทยตำบลดอทคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.5.2 ประเภทเครื่องแต่งกาย

ภาพที่ 2.57 ของที่ระลึกจังหวัดนครราชสีมา ประเภทเครื่องแต่งกาย

(ไทยคำบลดอทคอม. 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.5.3 ประเภทของตกแต่งและของที่ระลึก

ภาพที่ 2.58 ของที่ระลึกจังหวัดนครราชสีมา ประเภทของตกแต่งและของที่ระลึก

(ไทยตำบลดอทคอม, 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.6 การออกแบบของที่ระลึก

2.4.6.1 ขั้นตอนของการออกแบบของที่ระลึก

1 กำหนดประเภทของรูปแบบ คือกำหนดเป้าหมายเบื้องต้นในเรื่องรูปแบบว่าจะให้มีแนวโน้มไปในลักษณะใด เช่น อาจกำหนดให้มีรูปแบบในลักษณะตามประเพณีนิยม ซึ่งอาจกำหนดให้ชัดเจนว่าจะเป็นประเพณีนิยมแบบสากลทั่วไป หรือเป็นรูปแบบเพณีนิยมเฉพาะของท้องถิ่น ของภูมิภาค ของหมู่บ้าน ฯลฯ หรืออาจกำหนดสร้างให้มีรูปแบบในลักษณะตามสมัยนิยมที่กำลังนิยมในปัจจุบัน หรือเป็นรูปแบบที่กำลังจะเป็นที่นิยมขึ้นใหม่ในอนาคตต่อไป และถ้าจะกำหนดเป้าหมายในเรื่องรูปแบบให้เป็นลักษณะเฉพาะนั้น เป็นรูปแบบเฉพาะของอะไร ของบุคคล เหตุการณ์ งาน สถานที่ใด

2 เก็บรวบรวมข้อมูล การออกแบบสร้างสื่อสัญลักษณ์สิ่งแทนบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ ฯลฯ หรือแทนสิ่งใดๆ ก็ตาม ผู้ออกแบบควรเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบให้มีลักษณะสอดคล้องกับความเป็นสิ่งนั้นอย่างแท้จริง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจจะเป็นประวัติเรื่องราวรายละเอียด รูปภาพ หลักฐานเอกสารสิ่งตีพิมพ์

3 ตำรวจำนิยม ในปัจจุบันของที่ระลึกมีส่วนผูกพันกับค่านิยม ทัศนียภาพของบุคคลอยู่มาก ผู้ที่สร้างสรรค์ต้องใช้ความสังเกตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมของผู้บริโภคไว้เป็นพื้นฐานประกอบการตัดสินใจในการออกแบบ

4 การจับประเด็นสำคัญของข้อมูลเพื่อกำหนดรูปแบบ จากข้อมูลที่เก็บรวบรวม ผู้ออกแบบจะต้องนำมาคัดเลือกถ่วงกรองเอาแต่เฉพาะช่วงตอนที่เป็นประเด็นสำคัญ เพื่อดำยทอดสร้างสรรค์เป็นรูปแบบ การจับประเด็นสำคัญในข้อมูลนั้นขึ้นอยู่กับผู้ออกแบบต้องการเน้นย้ำในด้านใด เช่น ความรัก ความกล้าหาญวีรกรรม ซึ่งเรื่องราวอันก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจจากข้อมูลเหล่านี้ ย่อมสามารถกระตุ้นเตือนหรือเน้นย้ำความทรงจำได้ต่างกัน ดังนั้นผู้ออกแบบจึงควรมีความเข้าใจในการแยกแยะข้อมูลและจับประเด็นความรู้สึกอันถูกกระตุ้นเร้าจากข้อมูลที่ได้ผนวกกับค่านิยม แปลค่าออกมาเป็นสื่อสัญลักษณ์สิ่งแทน

5 กำหนดคุณค่าและการนำไปใช้ การจับประเด็นของข้อมูลที่เป็นเนื้อหาเรื่องราวเพื่อกำหนดถ่ายทอดเป็นรูปแบบให้สอดคล้องกับค่านิยมนั้น สามารถกระตุ้นเร้าทางความรู้สึกให้เกิดความประทับใจอันเป็นคุณค่าทางความรู้สึกหรือคุณค่าภายใน ส่วนคุณค่าอีกประการหนึ่งที่ผู้ออกแบบควรคำนึงควบคู่กันไปด้วยคือ คุณค่าภายนอกหรือคุณค่าทางกายภาพของวัตถุ คุณค่านี้ อาจเกิดจากการนำวัสดุที่มีคุณค่าในตัวเองอยู่บ้างแล้วมาสร้างสรรค์เป็นของที่ระลึก หรือค่าของงานเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อยู่ที่ความเก๋ กะทัดรัด แปรลกตา น่าทึ่ง สวยงาม มีคุณค่าต่อการมอง สามารถบันดาลให้เกิดความภาคภูมิใจ มีเกียรติ มีสง่าราศี ดังนี้ เป็นต้น และคุณค่าอีกลักษณะหนึ่งคือคุณค่าที่เกิดจากการนำไปใช้ ผู้รับสามารถใช้ประโยชน์จากของที่ระลึกได้ซึ่งคิดไว้ตั้งไว้เพื่อคุณค่าทางจิตใจหรือคุณค่าทางความงามเฉยๆ เช่น ของที่ระลึกในรูปของสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องประดับ

6 ข้อควรคำนึงในด้านการผลิตและการตลาด หากของที่ระลึกนั้นเกี่ยวข้องกับการจัดจำหน่ายโดยผลิตขึ้นเป็นจำนวนมาก ผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

1 ของที่ระลึกนั้นจำเป็นหรือมีค่านิยมหรือไม่ ใช้ประโยชน์ได้หรือไม่

2 ของที่ระลึกนั้นผลิตขึ้นมาได้ง่ายหรือไม่ วัสดุที่นำมาประดิษฐ์นั้นมีอยู่เพียงพอและหาได้ยากง่ายประการใด

3 จะใช้วัสดุอะไร สีอะไร การชักเงาเคลือบผิวอย่างไร

4 การนำออกโชว์ การขนส่ง ทำได้ง่ายหรือไม่ จะต้องจัดใส่หีบห่อหรือต้องระมัดระวังเป็นพิเศษประการใด

5 วัสดุคืออะไร ชิ้นส่วนมากน้อยเพียงไหน ต้องใช้เครื่องมืออะไร เครื่องแรงงานเป็นอย่างไร ออกแบบแล้วผลิตขึ้นได้หรือไม่ จะผลิตให้ถูก มีคุณสมบัติดีและรวดเร็วขึ้นได้อย่างไร

6 จะซื้อวัสดุได้หรือไม่ ควบคุมคุณภาพได้อย่างไร จะใช้วัสดุอะไรแทนกันได้บ้าง และสามารถผลิตวันละเท่าไร เดือนหรือปีละเท่าไร

7 ตลาดสินค้าของที่ระลึกนั้น สำหรับคนไทยหรือชาวต่างประเทศ

8 ตลาดมีขอบเขตกว้างแค่ไหน เป็นตลาดท้องถิ่น ทั่วประเทศ หรือตลาดต่างประเทศ

9 จะนำสินค้าออกสู่ตลาดโดยวิธีใด

10 ลูกค้านิยมและไม่ชอบอะไร เช่น สี วัสดุ รูปร่าง ฯลฯ ลูกค้านต้องการอะไร จำเป็นต้องทำอะไร มีความสามารถซื้อได้หรือไม่

11 ของที่ระลึกประเภทเดียวกันนี้มีผู้ผลิตแข่งขันรายอื่นหรือไม่ มีอยู่แพร่หลายเพียงไร ราคาเป็นอย่างไร คุณภาพเป็นอย่างไร รูปร่างเป็นอย่างไร

(ประเสริฐ ศีลรัตนนา. 2544)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยด้านพฤติกรรมผู้บริโภค

โครงการการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของนักท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ของชอุย กำลังงามและคณะ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่จากทวีปยุโรปและอเมริกา ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นประชาชนในท้องถิ่นและอยู่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงกันเป็นส่วนมาก เหตุผลของการมาเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มนั้น เพราะมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวด้านโบราณสถานอันเก่าแก่มากกว่างานวัฒนธรรมและประเพณี โดยมีจุดประสงค์ในการมาเที่ยวเพื่อต้องการมาศึกษาหาประสบการณ์ และอนุรักษ์สืบสานคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและประเพณี (ชอุย กำลังงาม และคณะ. 2550 : บทคัดย่อ)

การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ของสุธิรา เจริญ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเกวียนของที่ระลึกที่นิยมซื้อหรือคิดจะซื้อ พบว่า ส่วนใหญ่น้อยละ 61.90นิยมซื้อโมบาย รองลงมาคือตุ๊กตาประดับ คิดเป็นร้อยละ 56.83 แจกัน โคมไฟ คิดเป็นร้อยละ 44.44 ที่คั่นหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 18.10 ที่ทับกระดาษ คิดเป็นร้อยละ 13.02 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.22 (สุธิรา เจริญ. 2551 : 35)

2.5.2 งานวิจัยด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

การวิจัยรูปแบบของที่ระลึกที่อาจพัฒนาขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวตามแม่น้ำมูล ของธนสิทธิ์ จันทะรี และคณะ ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบของที่ระลึกประเภทผลิตภัณฑ์สำหรับการใช้งานและการตกแต่งบ้าน มีการวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบโดยศึกษาศิลปกรรมในท้องถิ่นพบว่า จังหวัดนครราชสีมา มีรูปแบบศิลปกรรมแบบขอมและรูปแบบศิลปกรรมหัตถกรรมพื้นบ้าน สินค้าหัตถกรรมท้องถิ่นพบว่ามีสินค้าประเภทต่างๆ ได้แก่ เครื่องแต่งกาย ของใช้ในบ้านและสำนักงาน ยาและสมุนไพร ของกิน ของเล่นและของที่ระลึก วัสดุที่ใช้ทำผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ลักษณะผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศต้องการคือรูปทรงที่เรียบง่าย สวยงาม แปลกออกไปจากของที่มีอยู่ในท้องตลาด ใช้วัสดุธรรมชาติ การผลิตแบบดั้งเดิม เนื้อหาการออกแบบมีเอกลักษณ์ท้องถิ่น มีประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตแบบสมัยใหม่ (ธนสิทธิ์ จันทะรี และคณะ. 2546 : บทคัดย่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิจัยกระบวนการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวในภาคอีสาน ของพิทักษ์ น้อยวังคลั่ง ผลการวิจัยพบว่า การผลิตสินค้าหัตถกรรม สินค้าการแสดง และการผลิตสินค้าสิ่งยืดเหนียวจิตใจ แสดงถึงกระบวนการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าท่องเที่ยวในภาคอีสาน ว่ามีศักยภาพของวิถีการผลิตสินค้าวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ในวิถีการผลิต และการจัดการผลประโยชน์จากสินค้าวัฒนธรรมเหมือนและแตกต่างกัน กล่าวคือ การผลิต และการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมมีพลังการผลิตทั้งในปัจจัยการผลิต พลังงานการผลิต ความสัมพันธ์ทางการผลิต และความไม่เท่าเทียมกันในการครอบครองปัจจัยการผลิต กระบวนการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวในภาคอีสานเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นทางวัฒนธรรมในสังคมบริโภคนิยมผ่านวัตถุหรือสิ่งของ และร่างกายของมนุษย์ ล้วนมีนัยทำให้เป็นสินค้าได้ (พิทักษ์ น้อยวังคลั่ง. 2548 : บทคัดย่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาและพัฒนาของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ได้ นำมาศึกษาให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

3.2 ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช

3.3 ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้าน เพลงโคราช ที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

3.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

3.1.1.1 ด้านศิลปะพื้นบ้าน เพลงโคราช ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ หมอเพลงโคราช ในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นหมอเพลงโคราช ของสมาคมหมอเพลงโคราช สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน คือ นายบุญธรรมสังข์สูง นายสว่าง หมอสิมมฤทธิ์ นายธนากร กอบสันเทียะ นางจันทร์คัม เกร็นกระโทก และ นางลำชวน เกดใหม่

3.1.1.2 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผา ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ช่างทำเครื่องปั้นดินเผา จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นช่างปั้นดินเผา หมู่บ้านด่านเกวียน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 คน คือ นายเดช นานกลาง ร้านดินเผา นายแมน สิ่งทะเล ร้านบ้านป่าดินเผา นายมิตร สิ่งทะเล ร้านลุงหมีดินเผา นางนพรัตน์ ตั้งพรชูพงศ์ ร้านเจ้าจริงเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน และ นางสาวอินทนา เมืองกระโทก ร้านน้องมดตุ๊กตาดินเผาด่านเกวียน

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่กำหนดประเด็นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยในเรื่อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช คือ ลักษณะการแต่งกายของหมอลำเพลงโคราช ลักษณะท่าทางการร้องเพลงโคราช เวทีและอุปกรณ์ต่างๆ ในการร้องเพลงโคราช และกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผา คือ เอกลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน วัสดุและกรรมวิธีการผลิต ความงาม โดยใช้การจดบันทึก ร่วมกับการสังเกต และการบันทึกภาพ

3.1.3 การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช และภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อสรุปประเด็นการสัมภาษณ์

2. กำหนดรูปแบบในการสัมภาษณ์เพื่อให้คำถามมีความชัดเจน ตอบง่าย มีความกระชับรัดกุม โดยให้มีจำนวนคำถามไม่มากนักตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการตอบ และคำนึงถึงข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ร่างแบบสัมภาษณ์ โดยการนำประเด็นการสัมภาษณ์ที่สรุปแล้วมาประมวลสร้างเป็นคำถาม โดยเริ่มจากคำถามที่เป็นข้อมูลทั่วไปก่อน แล้วจึงถามคำถามในประเด็นที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในเชิงลึก

4. นำแบบการสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับวัตถุประสงค์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจภา สุทธิระพินทุ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธเนศ ภิรมย์การ อาจารย์ประจำสาขาศิลปอุตสาหกรรมภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมศรี ผลประพุดิ อาจารย์ประจำสาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

5. นำแบบการสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้ว ไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนการดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ขอนหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อขอความอนุเคราะห์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และเพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ติดต่อบริษัทงานกับสมาคมหมอลำเพลงโคราชสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และผู้ประกอบการร้านเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียนเพื่อขอสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

2.1 นายกสมาคมหมอลำเพลงโคราช และหมอลำเพลงโคราช ของสมาคมหมอลำเพลงโคราช สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2.2 ช่างทำเครื่องปั้นดินเผา หมู่บ้านด้านเกวียน ตำบลด้านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

3. ลักษณะการเก็บข้อมูล ใช้การบันทึกด้วยแถบบันทึกเสียง สมุดจด การบันทึกภาพ และการสังเกต

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาทำการบันทึกในรูปแบบของการบรรยาย แล้วนำมาวิเคราะห์และสรุปความคิดเห็นทางด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช

3.2 ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช

ขั้นตอนของการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ผู้วิจัยยึดหลักกระบวนการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของ Koberg and Bagnall (อ้างใน นวลน้อย บุญวงษ์. 2542 : 139-140) มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมวัสดุสภาพ ทำความเข้าใจเนื้อหาของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช

2. วิเคราะห์ การค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาความจริงตลอดจนข้อคิดเห็นจากผู้รู้ต่างๆ เกี่ยวกับปัญหา ได้แก่

2.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิจัย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับเบื้องต้นของการออกแบบการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน

2.2 ศึกษาศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช และภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผา ด้านเกวียน โดยการสัมภาษณ์ สังเกตและบันทึกภาพ

3. กำหนดขอบเขต เมื่อได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอย่างละเอียดแล้ว วางขอบเขต และจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้บรรลุอย่างเหมาะสม โดยการสรุปรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช

4. **คิดค้นออกแบบ** การใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในการร่างแบบเบื้องต้น (Idea Sketch) ตามแนวทางที่ได้ข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน 3 รูปแบบ

5. **คัดเลือก** นำภาพร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ทั้ง 3 รูปแบบ คัดเลือกโดยวิธีการนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อคัดเลือกแบบที่มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมิต สมิตะสิริ คณบดีคณะศิลปกรรมและออกแบบอุตสาหกรรม และอาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบเซรามิก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

2 นางวิลาวัลย์ วัชรเกียรติศักดิ์ ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3 นายเดช นานกลาง ผู้ประกอบการร้านดินเผา ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

6. **พัฒนาแบบ** นำแบบที่ผู้เชี่ยวชาญเลือกแล้วว่ามีเหมาะสมมากที่สุด มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาให้แนวทางที่เลือกนั้นมีความสมบูรณ์และนำไปสู่กระบวนการสร้างต้นแบบของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช

7. **ประเมินผล** การนำผลงานการออกแบบที่ผ่านการพัฒนาแล้วมาทบทวนผลที่เกิดขึ้น โดยการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช เพื่อให้รู้ว่าผลงานนั้น มีข้อดีและข้อบกพร่องในด้านความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ความดึงดูดใจจากการออกแบบ และมีขนาดรูปร่าง น้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง อย่างไรบ้าง

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยนี้ ได้แก่ แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เป็นแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาในด้านต่างๆ 3 ด้าน คือ

1. เอกลักษณ์ของท้องถิ่น
2. วัสดุและกรรมวิธีการผลิต
3. ความงาม

แบบประเมินมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าการวัดดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

3.2.2 การสร้างเครื่องมือ

1. กำหนดกรอบของคำถามเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน เพลง โคราช ด้านสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น วัสดุและกรรมวิธีการผลิต และความงาม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นที่จะถามตามวัตถุประสงค์

2. กำหนดรูปแบบของแบบประเมินเพื่อให้คำถามมีความชัดเจน ตอบง่าย มีความกระชับรัดกุม โดยให้มีจำนวนคำถามไม่มากนัก ตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการตอบ และคำนึงถึงข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3. สร้างแบบประเมิน และนำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสาหรณิพนธ์ และตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับวัตถุประสงค์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจภา สุธะพินทุ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธเนศ ภิรมย์การ อาจารย์ประจำสาขาศิลปอุตสาหกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมศรี ผลประพฤติ อาจารย์ประจำสาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

4. นำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้ว ไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนการดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

2. ดำเนินการเก็บข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้อัไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติต่อไป

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของทีระลีกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนา ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

3.3 ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของทีระลีกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน คือ นางวิลาวัลย์ วัชรเกียรติศักดิ์ ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม นายบุญสุข สัจจสุข นายกสภาคมหอมเพลงโคราช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกิตติ์ อินทร์สวรรค์ รองผู้อำนวยการฝ่ายงานวิชาการวัฒนธรรม นางวาสนา ภานุรักษ์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และ นางสาวเรขา อินทรกำแหง หัวหน้าฝ่ายเผยแพร่

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยนี้ ได้แก่ แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของทีระลีกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว เป็นแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของทีระลีกจากศิลปะพื้นบ้านกรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาในด้านต่างๆ 3 ด้าน คือ

- 1 สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
- 2 มีความดึงดูดใจจากการออกแบบ
- 3 ขนาดรูปร่างและน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าการวัดดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

3.3.3 การสร้างเครื่องมือ

1. กำหนดกรอบของคำถามเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน เพลง โคราช ด้านสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีความดึงดูดใจจากการออกแบบ ขนาดรูปร่างและน้ำหนัก ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นที่จะถามตามวัตถุประสงค์

2. กำหนดรูปแบบของแบบประเมินเพื่อให้คำถามมีความชัดเจน ตอบง่าย มีความกระชับรัดกุม โดยให้มีจำนวนคำถามไม่มากนักตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการตอบ และคำนึงถึงข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3. สร้างแบบประเมิน และนำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสาธิตนิพนธ์ และตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับวัตถุประสงค์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมา สุทธะพินทุ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชเนศ ภิรมย์การ อาจารย์ประจำสาขาศิลปอุตสาหกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมศรี ผลประพุดติ อาจารย์ประจำสาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

4. นำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้ว ไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนการดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการทำงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ขอนหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบุคลากรสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
2. นำแบบประเมินไปดำเนินการเก็บข้อมูลจากบุคลากรสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน
3. หลังจากเก็บข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติต่อไป

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

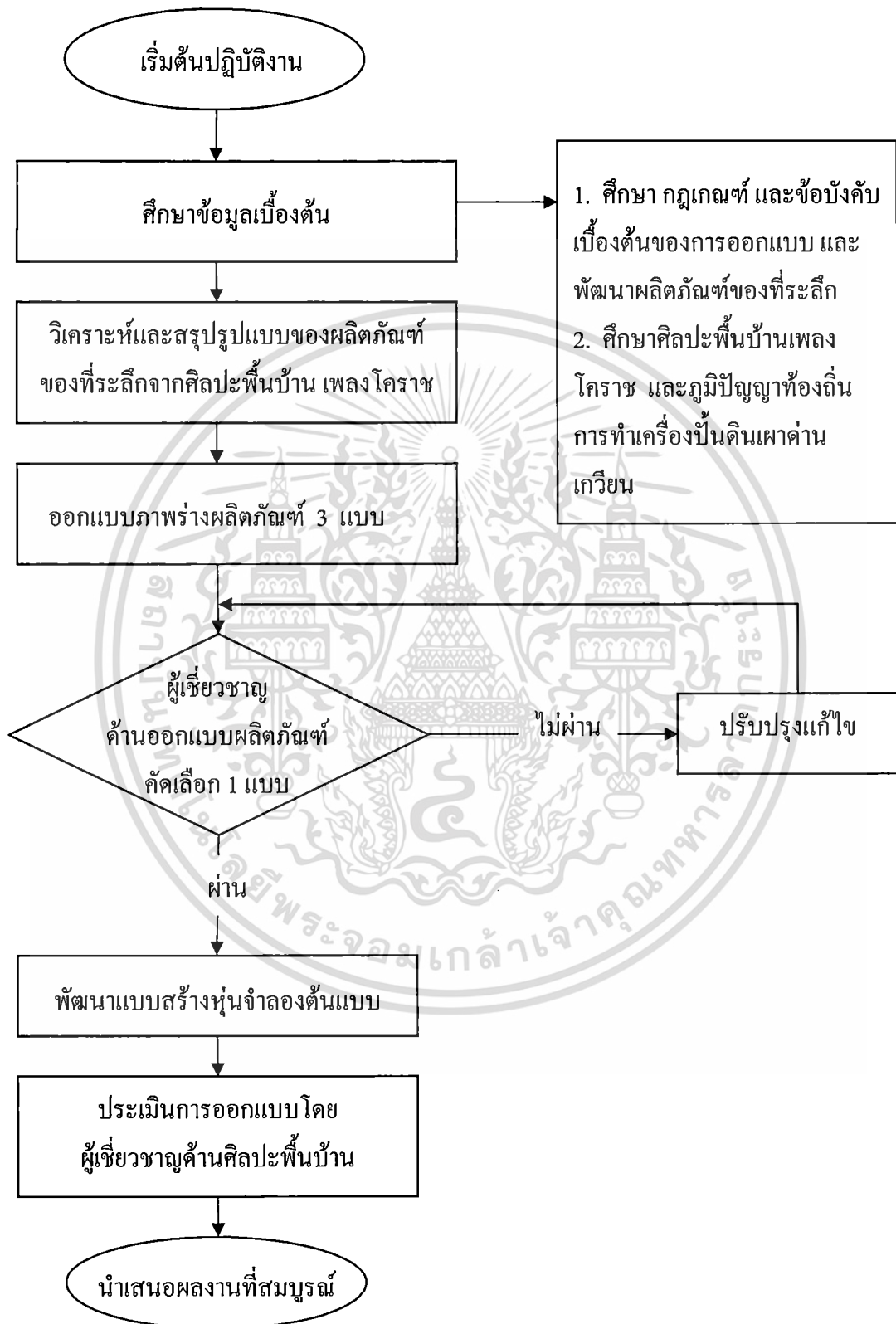
3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดังนี้

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน

กรณีศึกษาเพลงโคราช ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.1 ตารางขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนวิธีการวิจัย (วัตถุประสงค์)	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
<p>1. ศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัด นครราชสีมา</p>	<p>วิธนะ จูฑะวิภาต. (2545 : 21-26)</p> <p>1. วัสดุท้องถิ่น 2. แบบอย่างสกุลช่างท้องถิ่น 3. ความสวยงาม</p>	<p>1. หมอเพลงโคราช สมาคม หมอเพลงโคราช สำนักศิลปะ และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน 2. ช่างทำเครื่องปั้นดินเผา ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 คน</p>	<p>แบบสัมภาษณ์แบบมีโครง สร้าง ร่วมกับการสังเกตโดย การบันทึกภาพ</p> <p>1. ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช 2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำ เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน</p>	<p>สังเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ขั้นตอนวิธีการวิจัย (วัตถุประสงค์)	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
2. ออกแบบและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจาก ศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลง โคราช	ชีระชัย สุขสด. (2544 : 17-18) 1. ด้านวัสดุ 2. ด้านกรรมวิธีการผลิต 3. ด้านการออกแบบ	1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จำนวน 3 คน	แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก โดยพิจารณาแต่ละแบบเป็นรายด้าน 1. ด้านวัสดุ 2. ด้านกรรมวิธีการผลิต 3. ด้านการออกแบบ	วิเคราะห์ข้อมูลแบบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ขั้นตอนวิธีการวิจัย (วัตถุประสงค์)	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
<p>3. ประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านกรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว</p>	<p>ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (อ้างในจารุสิทธิ์ เครือจันทร์. 2552 : 6-7)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น 2. มีความดึงดูดใจจากการออกแบบ 3. ขนาดรูปร่างและน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง 	<p>1. บุคลากรสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน</p>	<p>แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านกรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว โดยพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น 2 มีความดึงดูดใจจากการออกแบบ 3 ขนาดรูปร่างและน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง 	<p>วิเคราะห์ข้อมูลแบบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน</p>

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนาของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถามประเมินความคิดเห็น นำมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางและเรียบเรียงโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาศิลปะพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยสังเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช โดยวิเคราะห์ข้อมูลแบบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว โดยวิเคราะห์ข้อมูลแบบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์หมอลำเพลงโคราช

จากการสัมภาษณ์หมอลำเพลงโคราช ของสมาคมหมอลำเพลงโคราช สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา สามารถวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

4.1.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

หมอลำเพลงโคราช อายุระหว่าง 40-60 ปี มีประสบการณ์การแสดงเพลงโคราช 6-10 ปี ได้รับการถ่ายทอดการแสดงเพลงโคราชจากบรรพบุรุษเป็นส่วนใหญ่ สถานที่แสดงเพลงโคราชประจำคือเวทีเพลงโคราช บริเวณอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี และวัดศาลาลอย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4.1.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะเฉพาะของการแสดงเพลงโคราช

1 เวทีเพลงโคราช เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 3 เมตร ยกพื้นสูง ด้วยเสา 4 ต้น มีหลังคา

ภาพที่ 4.1 เวทีแสดงเพลงโคราชบริเวณลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

ภาพที่ 4.2 เวทีแสดงเพลงโคราชบริเวณวัดศาลาลอย

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2 การแต่งกายของหมอเพลงโคราช

1 หมอเพลงโคราชชาย สวมเสื้อคอกลม แขนสั้น สีพื้นหรือมีลวดลาย นุ่งโจงกระเบนสีพื้น มีผ้าคาดเอว เน้นสีตัดสดใส

2 หมอเพลงโคราชหญิง สวมเสื้อแขนสั้นรัดรูป ไม่มีปก สีพื้นหรือมีลวดลาย นุ่งโจงกระเบนสีพื้น ไม่มีผ้าคาดเอว เน้นสีตัดสดใส

ภาพที่ 4.3 การแต่งกายของหมอเพลงโคราช ชาย-หญิง

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

3 ทำรำเพลงโคราช ประกอบด้วยทำรำ 4 ท่า คือ

1 ท่าโห่หรือท่าป้องหู เป็นท่าเริ่มต้นการร้องของหมอเพลงทั้งชายและหญิง เพื่อฟังระดับเสียงการออกเสียงร้องที่เหมาะสมของผู้ร้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.4 ทำโอหรือทำป็องหู

ที่มา : สุคนรัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2 ท่าช้างเทียมแม่ เป็นท่าเริ่มต้นการรำคู่ของหมอลำเพลงชายหญิง

ภาพที่ 4.5 ท่าช้างเทียมแม่

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

3 ท่าจกหรือท่าประจันบาน เป็นท่ารำสำหรับจังหวะเพลงเร็วโดยฝ่ายชายจะรำเดินหน้าเข้าหาฝ่ายหญิง และฝ่ายหญิงจะเดินถอยหลัง

ภาพที่ 4.6 ท่าจกหรือท่าประจันบาน

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4 ทำปลาไหลพันพวง เป็นทำรำสำหรับเพลงเกี่ยว ไม่ได้ใช้ในการแสดงบริเวณ
อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี และวัดศาลาลอย เนื่องจากการแสดงเพลงโคราชส่วนใหญ่เป็นการแสดง
แก้บน จึงไม่มีเนื้อร้องเพลงเกี่ยว

ภาพที่ 4.7 ทำปลาไหลพันพวง

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมิ่งคด. สิงหาคม 2553

4 จำนวนผู้แสดง ประกอบด้วย หมอเพลงโคราชชาย 2 คนหญิง 2 คนผลัดกันแสดงที่
ละคู่ ใช้ภาษาโคราชเป็นภาษาหลักในการแสดงโดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการแสดง

5 สิ่ง que แสดงลักษณะเฉพาะของเพลงโคราช ประกอบด้วย ภาษาโคราช การแต่งกาย
และทำรำ

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ช่างทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

โดยใช้การสัมภาษณ์ช่างทำเครื่องปั้นดินเผา หมู่บ้านด่านเกวียน ตำบลด่านเกวียน อำเภอ
โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา สามารถวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ช่างทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อายุระหว่าง 25-60 ปี มีประสบการณ์ทำเครื่องปั้นดินเผา 6-10 ปี ได้รับการถ่ายทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาจากบรรพบุรุษเป็นส่วนใหญ่

4.1.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะเฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

1 รูปแบบของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ของที่ระลึกในยุคแรกสร้างรูปนกฮูกด้วยเทคนิคการฉลุลายและติดแปะ ผิวดีธรรมชาติดำหรือสีแดงตามอุณหภูมิการเผา ปัจจุบันรูปแบบของที่ระลึกเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน มีหลายรูปแบบ เช่น รูปเด็กไทยในลักษณะต่างๆ รูปทรงธรรมชาติ รูปในวรรณคดี เป็นต้น

ภาพที่ 4.8 รูปแบบของที่ระลึกเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนยุคแรก

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.9 รูปแบบของที่ระลึกเครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียนยุคปัจจุบัน

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

2 วัสดุที่ใช้ทำเครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียน ใช้ดินผ่านเกวียนผสมดินชนิดอื่น เพื่อปรับคุณสมบัติของดิน ด้านการหดตัว ความแข็งแรง ให้มีความเหมาะสมกับการผลิตและการนำไปใช้งานของผลิตภัณฑ์ เช่น การปั้นงานติดผนัง หรือการปั้นงานชิ้นใหญ่ที่ต้องใช้ระยะเวลาการผลิตหลายวัน เป็นต้น

ภาพที่ 4.10 บ่อบ่มดินที่ผ่านการผสมดินแล้ว

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.11 ดินที่ผ่านการบ่มแล้วนำไปเข้าเครื่องรีดดิน

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

ภาพที่ 4.12 ก้อนดินที่พร้อมนำไปใช้งาน

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

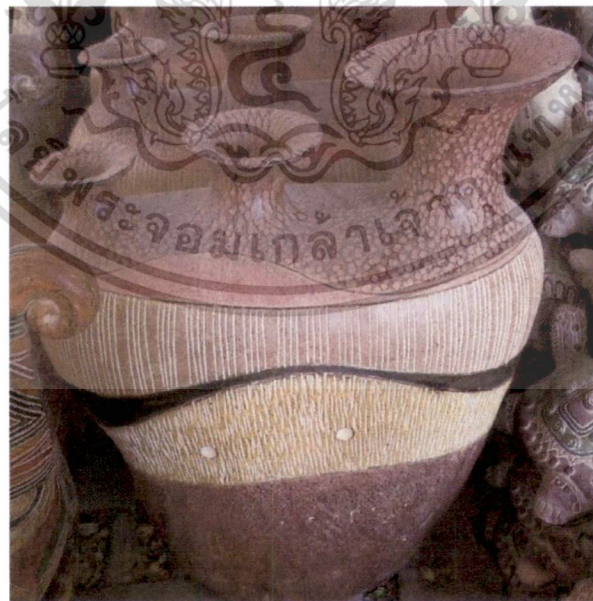
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3 การขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาต้านเกวียน มีวิธีขึ้นรูปตามความเหมาะสมของชิ้นงาน คือ วิธีอิสระหรือการปั้นมือ ใช้สำหรับการขึ้นรูปงานรูปทรงอิสระ เช่น รูปคน รูปสัตว์ วิธีกด ใช้สำหรับการขึ้นรูปงานที่มีขนาดใหญ่ วิธีแผ่นใช้สำหรับงานกลมแม่พิมพ์ และวิธีเป็นหมุน ใช้สำหรับการขึ้นรูปงานที่มีลักษณะกลม เช่น แจกัน

ภาพที่ 4.13 เครื่องปั้นดินเผาต้านเกวียนที่ขึ้นรูปด้วยวิธีอิสระ

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

ภาพที่ 4.14 เครื่องปั้นดินเผาต้านเกวียนที่ขึ้นรูปด้วยวิธีกด

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.15 เครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียนที่ขึ้นรูปด้วยวิธีแผ่น

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

ภาพที่ 4.16 เครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียนที่ขึ้นรูปด้วยวิธีปั้นหมุน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4 การเผาเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ใช้เตาเผาแบบเตาทุเรียง แบ่งการเผาเป็น 3 ประเภท คือ

1 การเผาไฟต่ำ ใช้อุณหภูมิในการเผาต่ำ 700-800 องศาเซลเซียส เครื่องปั้นดินเผาที่ได้จะมีสีแดง เนื้อดินไม่ทนต่อการกระแทก

2 การเผาไฟกลาง ใช้อุณหภูมิในการเผาต่ำ 900-1100 องศาเซลเซียส เครื่องปั้นดินเผาที่ได้จะมีสีแดง สามารถตกแต่งสีด้วยการทาหรือพ่นได้ดี เนื้อดินทนต่อการกระแทกปานกลาง

3 การเผาไฟสูง ใช้อุณหภูมิในการเผา 1100-1300 องศาเซลเซียส เครื่องปั้นดินเผาที่ได้จะมีสีเข้มเป็นเงา ไม่สามารถตกแต่งสีด้วยการทาหรือพ่นได้ เนื่องจากไม่มีการดูดซึมน้ำของเนื้อดิน มีความแข็งแกร่งต่อการกระแทกสูง

ภาพที่ 4.17 เตาเผาเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.19 เครื่องปั้นดินเผาแต่งสีสดใส

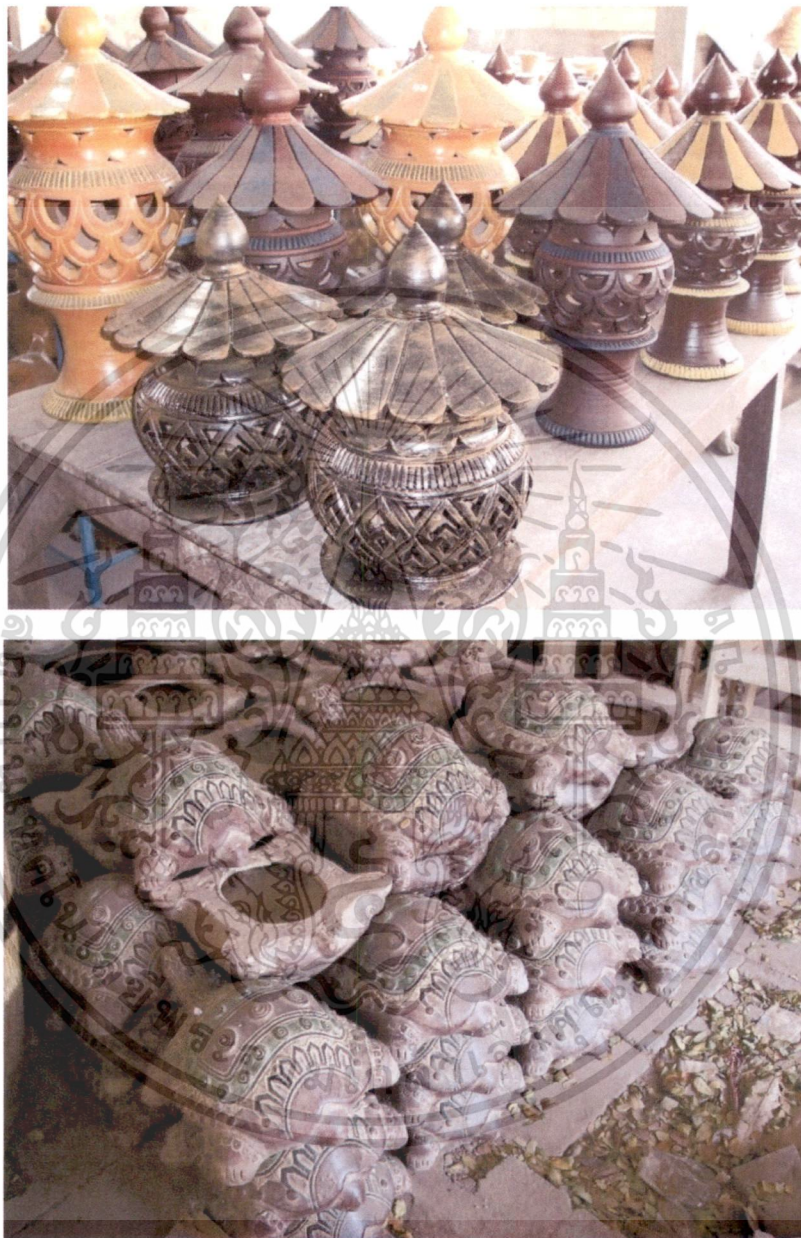
ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

ภาพที่ 4.20 เครื่องปั้นดินเผาแต่งสีแบบโบราณ

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6 การทำลวดลายเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ไม่มีลวดลายเฉพาะ ตกแต่งลายด้วย
วิธีการขีด ชูต ฉลุ และติดแปะ

ภาพที่ 4.21 ลวดลายที่ใช้ในเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7 สิ่ง que แสดงลักษณะเฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ประกอบด้วย
วัสดุที่มาจากดินด่านเกวียน การเผาแบบเตาทุเรียง และสีที่ได้จากการเผา คือ สีแดงและสีดำ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ ระลึก

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และได้นำข้อมูลจากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาค
พฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
ของสุธิตรา เจริญ เกี่ยวกับประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนของที่ระลึกที่นิยมซื้อหรือ
คิดจะซื้อ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.90 นิยมซื้อโมบาย รองลงมาคือตุ๊กตาประดับ คิดเป็นร้อยละ
56.83 แจกันโคมไฟ คิดเป็นร้อยละ 44.44 ที่คั่นหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 18.10 ที่ทับกระดาษ คิด
เป็นร้อยละ 13.02 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.22 ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่
ระลึก ซึ่งเป็นการนำทำรำเพลงโคราชมาออกแบบให้สามารถผลิตได้ด้วยกรรมวิธีการทำ
เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน โดยพิจารณาถึงคุณค่าแห่งการนำไปใช้ตกแต่งสถานที่ จากการ
วิเคราะห์ข้อมูล ผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาประดับ แจกันโคมไฟ และที่ทับกระดาษมีความเหมาะสมต่อการ
ออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช เนื่องจากสามารถตกแต่ง
ให้มีลวดลายทำรำเพลงโคราช ประติมากรรม และอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีได้ ส่วนผลิตภัณฑ์โมบาย
และที่คั่นหนังสือ จำเป็นต้องมีขนาดเล็กเนื่องจากข้อจำกัดในการใช้งาน จึงมีความเหมาะสมต่อการ
ตกแต่งลวดลายทำรำเพลงโคราช ประติมากรรม และอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีน้อย ผู้วิจัยทำการ
ออกแบบ 3 แบบ แล้วนำไปขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่
ระลึก มีผล ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะของที่ระลึก
ประเภท ตุ๊กตาดินเผาด่านเกวียน

ตุ๊กตาดินเผาด่านเกวียน นิยมปั้นรูปเด็กในลักษณะต่างๆ เพื่อใช้ตกแต่งบ้านและสวน มีสีธรรมชาติดินด่านเกวียน และตกแต่งด้วยสีสังเคราะห์

แนวทางการออกแบบของที่ระลึก
ประเภท ตุ๊กตาดินเผา

- เป็นตุ๊กตาแบบลอยตัว สามารถวางตั้งได้ ในลักษณะท่าร่วมของศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช
- มี 2 สี คือ
 - 1 สีธรรมชาติดินด่านเกวียน
 - 2 ตกแต่งด้วยสีสังเคราะห์

ภาพที่ 4.22 แบบที่ 1 ตุ๊กตาดินเผา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**ลักษณะของที่ระลึก
ประเภท โคมไฟดินเผาตำนานเกวียน**

มี 2 ลักษณะ คือ

- 1 แบบบลู นิยมใช้ธรรมชาติของเครื่องปั้นดินเผาเกวียน
- 2 แบบแจกัน ตกแต่งด้วยการขีดขีดลวดลาย การติดปะแต่งสีได้หลากหลายแบบ

**แนวทางการออกแบบของที่ระลึก
ประเภท โคมไฟ**

ออกแบบเป็นแจกัน โคมไฟดินเผาใช้ธรรมชาติดินเผาเกวียน ตกแต่งลายด้วยทำรา ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช และรูปทรงของประตูปฐมพล เพื่อแสดงถึงที่มาของสินค้า จังหวัดนครราชสีมา
กรรมวิธีการตกแต่งลายใช้วิธีขีดลวดเส้นและการติดปะ

ภาพที่ 4.23 แบบที่ 2 โคมไฟแจกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะของที่ระลึกประเภท ที่ทับกระดาษ

รูปแบบที่นิยมคือ งานลายไทย ลักษณะงานแกะนูนสูงและนูนต่ำ
ผลิตด้วยวิธีการกดพิมพ์

แนวทางการออกแบบของที่ระลึกประเภท ที่ทับกระดาษ

ออกแบบเป็นรูปแปดเหลี่ยม ตกแต่งด้วยลายทำรัศมีประดับบ้านเพลงโคราช และอักษรเพลงโคราช เพื่อแสดงถึงที่มาของสินค้าจังหวัดนครราชสีมา ใช้สีธรรมชาติ ดินด่านเกวียน
กรรมวิธีการผลิตใช้วิธีกดดินลงบนแม่พิมพ์

ภาพที่ 4.24 แบบที่ 3 ที่ทับกระดาษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

รายการ	แบบที่ 1			แบบที่ 2			แบบที่ 3		
	N = 3		ระดับความเหมาะสม	N = 3		ระดับความเหมาะสม	N = 3		ระดับความเหมาะสม
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
ความเหมาะสมด้านวัสดุ									
1. ความเหมาะสมด้านวัสดุท้องถิ่นที่ใช้ในการผลิต.....	3.33	2.08	ปานกลาง	4.67	0.58	มากที่สุด	4.67	0.58	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	3.33		ปานกลาง	4.67		มากที่สุด	4.67		มากที่สุด
ความเหมาะสมด้านกรรมวิธีการผลิต									
1. ความเหมาะสมด้านการขึ้นรูป.....	2.67	1.53	ปานกลาง	4.00	1.00	มาก	4.33	0.58	มาก
2. ความเหมาะสมด้านวิธีการตกแต่ง.....	3.00	1.73	ปานกลาง	3.67	0.58	มาก	4.33	0.58	มาก
3. ความเหมาะสมด้านระยะเวลาในการผลิต.....	2.67	0.58	ปานกลาง	3.67	0.58	มาก	4.33	0.58	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	2.78		ปานกลาง	3.78		มาก	4.33		มาก
ความเหมาะสมด้านการออกแบบ									
1. ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช.....	4.00	1.00	มาก	4.33	0.58	มาก	4.67	0.58	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	4.00	1.00	มาก	4.33	0.58	มาก	4.33	0.58	มาก
3. ความเหมาะสมด้านความสวยงามของรูปทรง.....	3.33	0.58	ปานกลาง	3.67	0.58	มาก	4.33	0.58	มาก
4. ความเหมาะสมด้านความสวยงามของลวดลาย.....	3.33	0.58	ปานกลาง	3.67	0.58	มาก	3.67	1.15	มาก
5. ความเหมาะสมด้านความสวยงามของสีสันทัน.....	3.33	0.58	ปานกลาง	3.67	0.58	มาก	4.33	0.58	มาก
6. ความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย.....	3.67	0.58	มาก	4.67	0.58	มากที่สุด	4.33	0.58	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	3.61		มาก	4.06		มาก	4.28		มาก

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	แบบที่ 1			แบบที่ 2			แบบที่ 3		
	N = 3		ระดับความ	N = 3		ระดับความ	N = 3		ระดับความ
	\bar{X}	S.D.	เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	เหมาะสม
รวมค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน	3.24		ปานกลาง	4.17		มาก	4.43		มาก

จากตารางที่ 4.1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก มีผลดังนี้
 ของที่ระลึก แบบที่ 1 ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านวัสดุ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านกรรมวิธีการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.78$) ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านการออกแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$)

ของที่ระลึก แบบที่ 2 ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านวัสดุ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านกรรมวิธีการผลิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านการออกแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$)

ของที่ระลึก แบบที่ 3 ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านวัสดุ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านกรรมวิธีการผลิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านการออกแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$)

ในภาพรวม แบบที่มีความเหมาะสมในการทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมากที่สุด คือ แบบที่ 3 ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือ แบบที่ 2 ($\bar{X} = 4.17$) และ รูปแบบที่ 1 ($\bar{X} = 3.24$) ตามลำดับ

4.3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำไปออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก และนำไปขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช มีผลดังนี้

ภาพที่ 4.25 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน เพลงโคราช
 ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลง โคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จากศิลปะพื้นบ้านกรณีศึกษาเพลง โคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้าน ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช		
	N = 5		ระดับความ เหมาะสม
	\bar{X}	S.D.	
ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ของท้องถิ่น			
1. ความเหมาะสมของการแสดงถึงเอกลักษณ์ศิลปะพื้นบ้าน เพลงโคราช.....	4.80	0.45	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของการแสดงถึงเอกลักษณ์เครื่องปั้นดินเผา ด้านเกี่ยว.....	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.90		มากที่สุด
ความเหมาะสมด้านการออกแบบ			
1. ความเหมาะสมของรูปทรง.....	4.00	0.71	มาก
2. ความเหมาะสมของการตกแต่งลวดลาย.....	4.40	0.55	มาก
3. ความเหมาะสมของสีที่ใช้ในการตกแต่ง.....	4.40	0.55	มาก
4. ความเหมาะสมของความงามตามศิลปะท้องถิ่น.....	4.40	0.55	มาก
5. ความเหมาะสมกับการเป็นสินค้าของที่ระลึก.....	4.40	0.89	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.32		มาก
ความเหมาะสมด้านขนาด รูปร่าง และน้ำหนัก ที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการ ขนส่ง			
1. รูปร่างมีความเหมาะสมในการนำมาบรรจุกล่องเพื่อการ ขนส่ง.....	4.60	0.55	มากที่สุด
2. ขนาดมีความเหมาะสมในการนำมาบรรจุกล่องเพื่อการ ขนส่ง.....	4.80	0.45	มากที่สุด
3. น้ำหนักมีความเหมาะสมในการนำมาบรรจุกล่องเพื่อการ ขนส่ง.....	4.60	0.55	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.67		มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน	4.63		มากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านกรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว มีผลดังนี้

ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$) ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านการออกแบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) ความคิดเห็นความเหมาะสมด้านขนาด รูปร่าง และน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ภาพรวมความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ไว้ดังนี้

- 5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 5.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 5.6 สรุปผลการวิจัย
- 5.7 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.8 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช
3. เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

5.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. กลุ่มศิลปะพื้นบ้าน คือ หมอเพลงโคราชในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นหมอเพลงโคราช ของสมาคมหมอเพลงโคราช สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน
2. กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผา คือ ช่างทำเครื่องปั้นดินเผาด่าน จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นช่างปั้นดินเผา หมู่บ้านด่านเกวียน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จำนวน 3 คน
4. ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช คือ ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากร สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ชุด ดังนี้

5.3.1 แบบสัมภาษณ์กลุ่มศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่กำหนดประเด็นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย

5.3.2 แบบสัมภาษณ์กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่กำหนดประเด็นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย

5.3.3 แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมด้านวัสดุ ความเหมาะสมด้านกรรมวิธีการผลิต และความเหมาะสมด้านการออกแบบ

5.3.4 แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ความเหมาะสมด้านการออกแบบ และความเหมาะสมด้านขนาด รูปร่าง และน้ำหนัก ที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย หมอเพลงโคราช สมาคมหมอเพลงโคราช สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 คน ช่างปั้นดินเผาด่านเกวียน จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช จำนวน 5 คน

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ที่ได้จากกลุ่มศิลปินพื้นบ้าน คือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ หมอเพลงโคราช สมาคมหมอเพลงโคราช สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปินพื้นบ้าน เพลงโคราช

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ที่ได้จากกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผา คือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ช่างปั้นดินเผา หมู่บ้านด้านเกวียน ตำบลด้านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา นำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปินพื้นบ้าน เพลงโคราช

3. ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เสนอตารางประกอบคำบรรยาย

4. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปินพื้นบ้าน เพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปินพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เสนอตารางประกอบคำบรรยาย

5.6 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาของที่ระลึกจากศิลปินพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศิลปินพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

ศิลปินพื้นบ้าน เพลงโคราช หมอเพลงโคราช ได้รับการถ่ายทอดการแสดงเพลงโคราชจากบรรพบุรุษเป็นส่วนมาก สถานที่แสดงเพลงโคราชประจำคือเวทีเพลงโคราช บริเวณอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี และวัดศาลาลอย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะเฉพาะของการแสดงเพลงโคราชประกอบด้วย เวทีเพลงโคราช การแต่งกายของหมอเพลงโคราช ท่ารำเพลงโคราช จำนวนผู้แสดงแบ่งเป็นหมอเพลงโคราชชาย 2 คน หญิง 2 คน ผลัดกันแสดงที่ละคู่ ใช้ภาษาโคราชเป็นภาษาหลักในการแสดง โดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการแสดง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียน ช่างทำเครื่องปั้นดินเผา หมู่บ้านด้านเกวียน ตำบลด้านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการถ่ายทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาจากบรรพบุรุษ ลักษณะเฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียน รูปแบบของที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระลึกยุคแรกสร้างรูปนกฮูกด้วยเทคนิคการฉลุลายและติดแปะ ผิวสีธรรมชาติดำหรือสีแดงตาม อุณหภูมิการเผา ปัจจุบันรูปแบบของที่ระลึกเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน มีหลายรูปแบบ เช่น รูป เด็กไทยในลักษณะต่างๆ รูปทรงธรรมชาติ รูปในวรรณคดี เป็นต้น วัสดุใช้ดินด่านเกวียนผสมดิน ชนิดอื่น เพื่อปรับคุณสมบัติของดิน ด้านการหดตัว ความแข็งแรง ให้มีความเหมาะสมกับการผลิต และการนำไปใช้งานของผลิตภัณฑ์ มีวิธีการขึ้นรูปตามความเหมาะสมของชิ้นงาน คือ วิธีอิสระ หรือการปั้นมือ ใช้สำหรับการขึ้นรูปงานรูปทรงอิสระ เช่น รูปคน รูปสัตว์ วิธีกด ใช้สำหรับการ ขึ้นรูปงานที่มีขนาดใหญ่ วิธีแผ่นใช้สำหรับงานกดแม่พิมพ์ และวิธีปั้นหมุน ใช้สำหรับการขึ้นรูป งานที่มีลักษณะกลม เช่น แจกัน ใช้เตาเผาแบบเตาทุเรียง แบ่งการเผาเป็น 3 ประเภท การเผาไฟต่ำ การเผาไฟกลาง การเผาไฟสูง การตกแต่งสีเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ สีดินธรรมชาติ สีสาดใส และ สีแบบของโบราณ ไม่มีลวดลายเฉพาะ ตกแต่งลายด้วยวิธีการขีด ขูด ฉลุ และติดแปะ

2. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลง โคราช ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก มีความเห็นว่า ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แบบที่ 3 มีความเหมาะสมในการทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมากที่สุด โดยภาพรวมความเหมาะสม ด้านวัสดุ ด้านกรรมวิธีการผลิต และด้านการออกแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$)

3. เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว ปรากฏ ผลการวิจัยดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช มีความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจาก ศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว มีภาพรวมความเหมาะสมด้าน เอกลักษณะของท้องถิ่น ด้านการออกแบบ และด้านขนาด รูปร่าง และน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อ การขนส่ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$)

5.7 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.7.1 เพื่อศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

จากผลการศึกษาศิลปะพื้นบ้าน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ศิลปะพื้นบ้านในทะเบียนข้อมูล ด้านศิลปะและวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา สาขาศิลปะการแสดง พื้นบ้าน มี 12 ประเภท ประกอบด้วย เพลงโคราช เพลงโคราชซิ่ง ลีเก หมอลำ วงแคน เพลง ซ้ำเจ้าหงส์คงลำไย เพลงซ้ำโครก รำโทนโคราช วงมโหรี วงกลองยาว มโหรีพิณพาทย์ และวง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดนตรีพื้นบ้านหรือวงปี่แก้ว จากการศึกษาศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช หมอเพลงโคราชจะได้รับการถ่ายทอดการแสดงเพลงโคราชจากบรรพบุรุษเป็นส่วนมาก สถานที่แสดงเพลงโคราชประจำคือเวทีเพลงโคราช บริเวณอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี และวัดศาลาลอย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานที่ดังกล่าวประชาชนที่มีความศรัทธาต่อท้าวสุรนารี นิยมมาสักการะและแก้บนด้วยเพลงโคราช ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาคุณลักษณะของศิลปะพื้นบ้านด้านแบบอย่างสกุลช่างของ วัฒนธรรม จุฑะวิภาต (2545 : 21-26) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงหรือการละเล่นแต่ละอย่างได้แสดงรูปแบบออกมาให้เราเข้าใจลักษณะของท้องถิ่น หรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่นกำเนิดที่เป็นพื้นบ้าน พื้นเมือง และแสดงให้เห็นวิถีชีวิตและบุคลิกของคนในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นอย่างดี เพราะชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรมที่หล่อหลอมมาแต่อดีตถึงปัจจุบัน มีความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่นจนเกิดเป็นเอกลักษณ์อันงดงาม มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาติ ลักษณะเฉพาะของการแสดงเพลงโคราชประกอบด้วย เวทีเพลงโคราช การแต่งกายของหมอเพลงโคราช ท่ารำเพลงโคราช จำนวนผู้แสดง แบ่งเป็นหมอเพลงโคราชชาย 2 คน หญิง 2 คน ผลัดกันแสดงทีละคู่ โดยใช้ภาษาโคราชเป็นภาษาหลักในการแสดงโดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการแสดง ท่ารำเพลงโคราชประกอบด้วยท่ารำ 4 ท่า คือ ท่าไอ ท่าช้างเทียมแม่ ท่าปลาไหลพันพวง และท่าจอกหรือท่าประจัญบาน ท่าที่ไม่นิยมใช้ในการแสดงเพลงแก้บนคือ ท่าปลาไหลพันพวง และท่าจอก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การร้องเพลงโคราชแก้บนส่วนใหญ่ไม่มีเนื้อหาเป็นเพลงเกี่ยวระหว่างชายหญิง

จากผลการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา พบว่า หัตถกรรมพื้นบ้านในทะเบียนข้อมูลด้านศิลปะและวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา มี 14 ประเภท ประกอบด้วย จักสานไม้ไผ่ จักสานผักตบชวา เสื่อทอ จักสานเครื่องหวาย เครื่องปั้นดินเผา เตา อั้งโล่ ไม้กวาด ผลิตภัณฑ์จากต้นตาล งานตีเหล็ก ทอผ้า จักสานป่านสรนารายณ์ งานตีหม้อ งานแกะสลักหิน และงานหล่อกระดิ่ง จากการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผา หมู่บ้านด่านเกวียน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ช่างปั้นดินเผาส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาจากบรรพบุรุษ ลักษณะเฉพาะด้านรูปแบบของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ปัจจุบัน มีหลายรูปแบบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการผลิตสินค้าความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่มีความหลากหลายและต้องการความแปลกใหม่ วัสดุใช้ดินด่านเกวียน ผสมดินชนิดอื่น เพื่อปรับคุณสมบัติของดินให้มีความเหมาะสมกับการผลิตและการนำไปใช้งานของผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาคุณลักษณะของศิลปะพื้นบ้านด้านวัสดุท้องถิ่นของ วัฒนธรรม จุฑะวิภาต (2545 : 21-26) ที่ได้กล่าวไว้ว่า วัสดุเป็นตัวกำหนดรูปแบบวิธีการและชนิดของศิลปกรรมพื้นบ้าน เพราะโดยทั่วไปศิลปกรรมพื้นบ้านจะแตกต่างกันไปตามถิ่นกำเนิด เอกลักษณ์ของศิลปะพื้นบ้านจึงมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวเป็นไปตามถิ่นกำเนิด ในแต่ละภาคจะมีรูปลักษณะแตกต่างกันอย่างเห็นชัด ทั้งนี้เนื่องมาจากวัสดุที่นำมาใช้ผลิตในท้องถิ่นนั้นมีจำนวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาก คุณภาพดี สะดวก ง่าย ราคาถูก หรือถือเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสิ่งหนึ่งนอกเหนือจากความชำนาญและการทำสีบดมาแต่บรรพบุรุษ ทุกวันนี้สภาพการณ์แบบดั้งเดิมเปลี่ยนไป ช่างฝีมือหรือศิลปินตามท้องถิ่นหนึ่งจะใช้วัสดุหรือวัตถุดิบจากอีกถิ่นหนึ่งนำมาผลิตผลงานของตน แต่อย่างไรก็ตามวัสดุในท้องถิ่นยังมีบทบาทสำคัญต่อการผลิตงานศิลปะพื้นบ้านโดยตรงอยู่ต่อไป การขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาผ่านกรรมวิธีขึ้นรูปด้วย 4 วิธีตามความเหมาะสมของชิ้นงาน คือ วิธีอิสระหรือการปั้นมือ ใช้สำหรับการขึ้นรูปงานรูปทรงอิสระ เช่น รูปคน รูปสัตว์ วิธีกด ใช้สำหรับการขึ้นรูปงานที่มีขนาดใหญ่ วิธีแผ่นใช้สำหรับงานกดแม่พิมพ์ และวิธีเป้นหมุน ใช้สำหรับการขึ้นรูปงานที่มีลักษณะกลม เช่น แจกัน ใช้เตาเผาแบบเตาทุเรียงแบ่งการเผาเป็น 3 ประเภท การเผาไฟต่ำ การเผาไฟกลาง การเผาไฟสูง เครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตส่วนใหญ่เป็นเครื่องปั้นดินเผาไฟปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การเผาไฟปานกลางไม่สิ้นเปลืองค่าเชื้อเพลิง และสามารถตกแต่งสีได้ตามความต้องการของผู้บริโภค การทำสีเครื่องปั้นดินเผาผ่านกรรมวิธีแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สีธรรมชาติ เป็นสีที่เกิดจากอุณหภูมิการเผา เครื่องปั้นดินเผาสีแดงคือเครื่องปั้นดินเผาที่ผ่านการเผาด้วยไฟปานกลาง ตกแต่งด้วยการย้อมสีและเคลือบเงาเพื่อให้ลวดลายมีความชัดเจนสวยงามมากขึ้น เครื่องปั้นดินเผาสีดำคือเครื่องปั้นดินเผาที่ผ่านการเผาด้วยไฟสูง มีผิวเป็นเงาสวยงาม จึงไม่นิยมตกแต่งสีเพิ่มเติม สีสังเคราะห์ เป็นการนำสีสังเคราะห์ชนิดต่างๆ มาทาหรือพ่น บนเครื่องปั้นดินเผาชนิดเผาไฟปานกลาง เพื่อให้มีสีสันสดใสหรือเพื่อทำสีเลียนแบบของโบราณ เครื่องปั้นดินเผาผ่านกรรมวิธีไม่มีลวดลายเฉพาะ ตกแต่งลายด้วยวิธีการขีด ขูด ฉลุ และติดแปะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาคุณลักษณะของศิลปะพื้นบ้านด้านความสวยงามของ วัฒนธรรม จุฑาวิภาต (2545 : 21-26) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความสวยงามแบบชาวบ้านอันมีความงดงามอย่างธรรมชาติ ศิลปินพื้นบ้านสร้างผลงานศิลปะเพื่อชาวบ้าน ตามวิถีอย่างช่างศิลป์เมื่อสร้างสรรค์งานสิ่งใดย่อมต้องการทำให้งานชิ้นนั้นมีความเรียบร้อย มีความน่าดู มีความสวยงามเท่าที่จะทำได้อย่างชาวบ้าน สิ่งสนับสนุน ประโยชน์ใช้สอย สภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่น ซึ่งเป็นเรื่องความจำเป็นบังคับที่ต้องทำให้ศิลปินชาวบ้านสร้างผลงานต่างๆ ขึ้น โดยไม่ได้คำนึงถึงความสวยงาม ความเป็นเลิศทางศิลปะ แต่ทว่างานที่สร้างสรรค์ออกมาที่มีความสวยงามอย่างไม่ตั้งใจแฝงอยู่ในตัวของมัน

5.7.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช

จากผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมด้านวัสดุ ความเหมาะสมด้านกรรมวิธีการผลิต และความเหมาะสมด้านการออกแบบ สามารถอภิปรายผลได้ว่า จากการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก 3 แบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกได้ประเมินความเหมาะสมเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบที่ 3 มีความเหมาะสมในการนำไปผลิตมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ลวดลาย มีความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช มีรูปทรงที่สามารถใช้วัสดุท้องถิ่นผลิตและตกแต่งได้ง่าย มีประโยชน์ใช้สอยโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของ ชีระชัย สุขสด (2544 : 17-18) ที่กล่าวไว้ว่า ขอบเขตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ด้านวัสดุ วัสดุที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติจากท้องถิ่น ด้านกรรมวิธีการผลิต พัฒนาจากกรรมวิธีดั้งเดิมของท้องถิ่น ใช้แรงงานและเครื่องทุ่นแรง ด้านการออกแบบ รูปแบบทำสืบทอดกันมา คำนี้ถึงประโยชน์ที่ใช้สอยโดยตรง รูปแบบมีลักษณะแสดงออกเฉพาะท้องถิ่น

5.7.3 เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

จากผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ความเหมาะสมด้านการออกแบบ และความเหมาะสมด้านขนาด รูปร่าง และน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง สามารถอภิปรายผลได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช มีความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว ใช้การตกแต่งลวดลายจากทำรำเพลงโคราชประกอบด้วยลายภาพประติมากรรมและภาพท้าวสุรนารี ซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะพื้นบ้าน จังหวัดนครราชสีมาได้ชัดเจน การตกแต่งใช้สีน้ำตาลเข้มและเคลือบเงาเพื่อช่วยเน้นลวดลายให้มีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งเป็นการตกแต่งสีสำหรับดินเผาต้านเกวียนชนิดเผาแดงหรือการเผาแบบไฟปานกลาง ซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องปั้นดินเผาต้านเกวียนได้ชัดเจน รูปทรงผลิตภัณฑ์รูปแปดเหลี่ยมด้านเท่า ขนาด 8 เซนติเมตร ทำให้สะดวกต่อใช้งานที่หีบกระดาด และสามารถบรรจุหีบห่อเพื่อการขนส่งได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาลักษณะสำคัญสินค้าของที่ระลึก ของ ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (อ้างใน จารุสิทธิ์ เครือจันทร์. 2552 : 6-7) ที่กล่าวไว้ว่า การที่คนจะเลือกสินค้าสิ่งใด สิ่งใดนั้นจะต้องเป็นที่ถูกใจและมีความน่าสนใจ ชวนให้อยากซื้อ สินค้าของที่ระลึกที่น่าสนใจควรมีลักษณะ เป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เมื่อมีผู้กล่าวถึงของที่ระลึกประเภทนี้แล้วทุกคนต้องรู้จักแหล่งที่มาของสิ่งนั้นได้ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่เกิดมาจากประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นนั้นๆ มีความดึงดูดใจจากการออกแบบ ลวดลาย ความประณีต สีสัน ความน่าสนใจ ความมีประโยชน์ใช้สอย ขนาด รูปร่าง และน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง และสอดคล้องกับผลการวิจัยรูปแบบของที่ระลึกที่อาจพัฒนาขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวตามแม่น้ำมูล ของธนสิทธิ์ จันทะรี และคณะ (2546 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวไว้ว่า ลักษณะผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวชาวไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และชาวต่างประเทศต้องการคือรูปทรงที่เรียบง่าย สวยงาม แปลกออกไปจากของที่มีอยู่ในท้องตลาด ใช้วัสดุธรรมชาติ การผลิตแบบดั้งเดิม เนื้อหาการออกแบบมีเอกลักษณ์ท้องถิ่น มีประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตแบบสมัยใหม่

5.8 ข้อเสนอแนะ

5.8.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาและพัฒนาของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราชในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกโดยนำเอาศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราชมาออกแบบโดยคำนึงถึงวัสดุ กระบวนการผลิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียน
2. เป็นแนวทางในการนำศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น โดยคำนึงถึงการออกแบบสินค้าให้มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
3. ควรนำผลผลิตที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาลงบนผลิตภัณฑ์อื่น ตามความเหมาะสมกับการใช้งาน และความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค

5.8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่สอดคล้องกับการผลิตที่เหมาะสมกับชุมชนอื่น เช่น งานทอผ้า งานจักสาน งานแกะสลัก เป็นต้น โดยออกแบบให้สอดคล้องกับการผลิตของชุมชนนั้นๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ช่วยสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้
2. ควรมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ควบคู่กับการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อป้องกันความเสียหายในการขนส่ง สามารถเป็นสื่อแจ้งให้ผู้บริโภคทราบข้อมูลและเห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะพื้นบ้าน และเป็นการส่งเสริมด้านการตลาดอีกทางหนึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กรมธนารักษ์. 2553. เหมืองเกลือที่ระลึกการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 24. [Online]. Available : <http://ecatalog.treasury.go.th/ecatalog/index.php?inputSearch=&myMod>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2553. ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น. [Online]. Available : <http://tkagri.doae.go.th/temp.php?gpg=title01>.
- กระเป๋าสานจากกระดาษลวดเตอรีและกล่องเครื่องดื่ม. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- ของที่ระลึกจังหวัดนครราชสีมา. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- ของที่ระลึกจากกิ่งและใบไม้. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- ของที่ระลึกจากวัสดุแก้ว. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- ของที่ระลึกจากวัสดุเงิน. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- ของที่ระลึกจากวัสดุทองเหลือง. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- ของที่ระลึกจากเปลือกหอย. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- ของที่ระลึกจากวัสดุพลาสติก. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- ของที่ระลึกประเภทตกแต่งสถานที่. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- ของที่ระลึกประเภทวัตถุทางศิลปะ. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- ของที่ระลึกประเภทอาหาร. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- เครื่องทองและเครื่องเงิน. 2553. [Online]. Available : <http://www.geocities.com/athens/troy/1991/Viman451.htm?20099>.
- เครื่องปั้นดินเผาदानเกวียน. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- เครื่องปั้นดินเผาจังหวัดนนทบุรี. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- เครื่องปั้นดินเผาจังหวัดอุดรธานี. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- เครื่องประดับ. 2553. [Online]. Available : http://www.quinl.com/layout_search_product.php.
- เครื่องประดับอักษรมงคลภาษาจีนและภาษาอินเดีย. 2553. [Online]. Available : http://shopping.sanook.com/buy/buy_detail.php?nitemID=286562.
- จารุสิทธิ์ เครื่องจันทร์. 2552. “เอกสารประกอบการสอนการออกแบบของที่ระลึก.” สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เอกสารอัดสำเนา.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- จีประดับรูปพระพิณเนศ. 2553. [Online]. Available : http://shopping.sanook.com/buy/buy_detail.php?nitemID=2830874.
- แจกัน ภาตทองเหลืองสถาน. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com/Tambon/tsmepdesc.asp?Prod=05830102832&ID=240102&SME=00912143810>.
- เฉลิมศรี จันทสิงห์. ม.ป.ป. “การวิจัยเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ.” หน้า 87-88. ใน สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. ผลงานวิจัยของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ประจำปี 2547-2549. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. 2553.
- ชมรมเอกลักษณ์แห่งกรุงสยาม. 2553. เข็มกลัดตราสัญลักษณ์ฉลอง 72 พรรษา. [Online]. Available : http://www.akekaluksiam.com/product_detail_39827_th_275963.
- ชุดกาน้ำชาเบญจรงค์. 2553. [Online]. Available http://www.benjarong.net/index.php?main_page=product_info&cPath=14&products_id=257.
- ชุย กำลังงาม, สุทธิศักดิ์ แก้วแกมจันทร์, นันทน์ภัส อยู่ประยงค์. 2550. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของนักท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์.
- ตะเกียงโบราณ. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- ตุ๊กตา. 2553. [Online]. Available : <http://www.jjtoy.com>.
- ตุ๊กตา. 2553. [Online]. Available : <http://www.siamdoll.com/DetailBB.php?gen=Petite Blythe 8th Fashion Obsession Jill&name=&year=2009>.
- ตุ๊กตาโคเคชิ. 2553. [Online]. Available : <http://www.sentabi.jp/5000/0003/0000/5000000300000000.html>.
- ตุ๊กตาที่ระลึกการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 24. 2553. [Online]. Available : <http://www.oknation.net/blog/wathuny/2007/12/11/entry-1>.
- ถาวร สุบงกช, ปรีชา อูยตระกูล, ลัดดา ปานุทัย, รังสรรค์ หันสันเทียะ. 2536. เพลงโคราช : การศึกษาในเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครุ นครราชสีมา.
- เทียนหอมรูปทรงธรรมชาติ. 2553. [Online]. Available : http://bythai4u.tarad.com/product_detail_78831_th_641372.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ธนสิทธิ์ จันทะรี,จันทนีย์ วงศ์คำ,ธาดา สุทธิธรรม. 2546. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ รูปแบบของทีระลึกที่อาจพัฒนาขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวตามลำแม่น้ำมูล. : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีระชัย สุขสด. 2544. การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- นวนน้อย บุญวงษ์. 2542. หลักการออกแบบ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นาฬิกาแขวนผนัง. 2553. [Online]. Available : <http://www.officemate.co.th/b2cv4/Product.aspx?pgID=81654>.
- นาฬิกาไม้แบบโบราณ. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- เบญจรงค์รูปช้าง. 2553. [Online]. Available : http://www.benjarong.net/index.php?main_page=product_info&products_id=280.
- ประเสริฐ สีลรัตน์. 2544. ของทีระลึก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2553. ศิลปะพื้นบ้าน. [Online]. Available : <http://rirs3.royin.go.th/new-search/word-38-search.asp>.
- พิทักษ์ น้อยวงศ์. 2548. กระบวนการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวในภาคอีสาน. : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- พิศ ป้อมสินทรัพย์. 2552. การพัฒนาเครื่องปั้นดินเผาบ้านแกวียน. : ม.ป.ท.. เอกสารอัดสำเนา.
- เพลงโคราช. 2553. [Online]. Available : <http://www.korainfo.com/samapi/koratsong/index.htm>
- ร่มผ้าป่าง่ามจำลอง. 2553. http://shopping.sanook.com/buy/buy_detail.php?nitemID=1379926.
- ร่มบ่อสร้างและหัตถกรรมล้านกำแพง. 2553. [Online]. Available : <http://เที่ยว-ไทย.com>.
- รูปหล่อท้าวสุรนารี. 2553. [Online]. Available : http://www.pornkruba.net/product_detail_41656_th_1588727#.
- เรือกอและจำลอง. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์จำลอง. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- วัฒนธรรม จุฑะวิภาต. 2545. ศิลปะพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : สิปประภา.
- วิกิพีเดีย. 2553. ภูมิปัญญาท้องถิ่น. [Online]. Available : <http://th.wikipedia.org>.
- ศูนย์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา หมู่บ้านบ้านแกวียน. 2553. [Online]. Available : <http://www.dan kwian.com/thai/evolution.php>.
- สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา. 2553. แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา 4 ปี พ.ศ. 2551-2554.

[Online]. Available : http://www.nakhonratchasima.go.th/download/plan51_54.pdf.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ในการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุธิรา เจริญ. 2551. รายงานการวิจัย การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา บ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- หมวกกุญแจ หมวกกะเหรี่ยง หมวกกรมยุทธหัตถี หมวกกะโล่. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- หมวกควบอยทำจากกระป๋องเครื่องดื่ม. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- หัวโขน. 2553. [Online]. Available : <http://www.thaitambon.com>.
- เหรียญที่ระลึกสงครามโลกครั้งที่สอง ปี 1941-1945. 2553. [Online]. Available : http://shopping.sanook.com/buy/buy_detail.php?nitemID=2906381#imgTitle.
- Techou(นามแฝง). 2553. ห้องแสดง แสง สี เสียง วีรกรรมท้าวสุรนารี. [Online]. Available : <http://www.koratpost.net/forum/index.php?topic=1462.0>.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์ หอมเพลงโคราช สมาคมหอมเพลงโคราช

โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน

กรณีศึกษาเพลงโคราช

สัมภาษณ์โดย นางสาวศุภนรัตน์ ศรีมงคล

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา
- 2 เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช
- 3 เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

แบบสัมภาษณ์ หอมเพลงโคราช ชมรมหอมเพลงโคราช เพื่อศึกษาศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช

แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านลักษณะเฉพาะของการแสดงเพลงโคราช

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

สถานที่สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ชื่อ-สกุล.....

1.2 ชื่อที่ใช้ในการแสดงเพลงโคราช.....

1.3 เพศ () ชาย () หญิง

1.4 อายุ.....ปี

1.5 ประสบการณ์การแสดงเพลงโคราช

() 1-5 ปี () 6-10 ปี () มากกว่า 10 ปี

1.6 ท่านได้รับการถ่ายทอดการแสดงเพลงโคราชอย่างไร

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.7 ท่านแสดงเพลงโคราชประจำสถานที่ใด

() เวทีเพลงโคราช ณ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี

() เวทีอื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านลักษณะเฉพาะของการแสดงเพลงโคราช

2.1 ลักษณะเฉพาะของเวที

.....

.....

.....

.....

2.2 ลักษณะเฉพาะของการแต่งกาย

.....

.....

.....

.....

2.3 ลักษณะเฉพาะของท่ารำ

.....

.....

.....

.....

2.4 ลักษณะเฉพาะของภาษา

.....

.....

.....

.....

2.5 ลักษณะเฉพาะของจำนวนผู้แสดง

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์ ช่างทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน
โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน
กรณีศึกษาเพลงโคราช

สัมภาษณ์โดย นางสุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา
 - 2 เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช
 - 3 เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว
- แบบสัมภาษณ์ ช่างทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน เพื่อศึกษาศิลปะพื้นบ้านเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านลักษณะเฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

สถานที่สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ชื่อ-สกุล.....

1.2 ชื่อกลุ่ม/ร้าน..... ตำแหน่ง.....

1.3 เพศ () ชาย () หญิง

1.4 อายุ.....ปี

1.5 ประสบการณ์ทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

() 1-5 ปี () 6-10 ปี () มากกว่า 10 ปี

1.6 ท่านได้รับการถ่ายทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนอย่างไร

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษานั้น เมื่อนุญเห็นใบใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านลักษณะเฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

2.1 ลักษณะเฉพาะด้านรูปแบบ

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ลักษณะเฉพาะด้านวัสดุ

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ลักษณะเฉพาะด้านการขึ้นรูป

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 ลักษณะเฉพาะด้านการเผา

.....

.....

.....

.....

.....

2.5 ลักษณะเฉพาะด้านการทำสี

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6 ลักษณะเฉพาะด้านการทำลาย

.....

.....

.....

.....

.....

2.7 ลักษณะเฉพาะด้านอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.8 ท่านคิดว่าสิ่งใดแสดงลักษณะเฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยวย่นได้มากที่สุด

- () 1. รูปแบบ
- () 2. วัสดุ
- () 3. การขึ้นรูป
- () 4. การเผา
- () 5. การทำสี
- () 6. การทำลาย
- () 7. อื่นๆ.....

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้เผยแพร่ข้อมูล
 ขอบขอบคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก
โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน
กรณีศึกษาเพลงโคราช

คำชี้แจง

1. โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้
 - 1 เพื่อศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา
 - 2 เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช
 - 3 เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว
2. แบบประเมินนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบของที่ระลึกต่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช โดยพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้
 1. ด้านวัสดุ
 2. ด้านกรรมวิธีการผลิต
 3. ด้านการออกแบบ
3. กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยมีความหมายของระดับค่าความคิดเห็น ดังนี้
 - 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
 - 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
 - 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
 - 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
 - 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล

นางสุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแบบที่ 1 ตุ๊กตาดินเผาผ่านเกวียน

ข้อที่	รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ความเหมาะสมด้านวัสดุ					
	1.1 ความเหมาะสมด้านวัสดุที่องถื่นที่ใช้ในการผลิต					
2	ความเหมาะสมด้านกรรมวิธีการผลิต					
	2.1 ความเหมาะสมด้านการขึ้นรูป					
	2.2 ความเหมาะสมด้านวิธีการตกแต่ง					
	2.3 ความเหมาะสมด้านระยะเวลาในการผลิต					
3	ความเหมาะสมด้านการออกแบบ					
	3.1 ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช					
	3.2 ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ภูมิปัญญาที่องถื่น					
	3.3 ความเหมาะสมด้านความสวยงามของรูปทรง					
	3.4 ความเหมาะสมด้านความสวยงามของลวดลาย					
	3.5 ความเหมาะสมด้านความสวยงามของสีสันทัน					
	3.6 ความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย					
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ						

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแบบที่ 2 แจกัน โคมไฟดินเผาผ่านเกวียน

ข้อที่	รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ความเหมาะสมด้านวัสดุ					
	1.1 ความเหมาะสมด้านวัสดุที่องถื่นที่ใช้ในการผลิต					
2	ความเหมาะสมด้านกรรมวิธีการผลิต					
	2.1 ความเหมาะสมด้านการขึ้นรูป					
	2.2 ความเหมาะสมด้านวิธีการตกแต่ง					
	2.3 ความเหมาะสมด้านระยะเวลาในการผลิต					
3	ความเหมาะสมด้านการออกแบบ					
	3.1 ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช					
	3.2 ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ภูมิปัญญาที่องถื่น					
	3.3 ความเหมาะสมด้านความสวยงามของรูปทรง					
	3.4 ความเหมาะสมด้านความสวยงามของลวดลาย					
	3.5 ความเหมาะสมด้านความสวยงามของสีส้น					
	3.6 ความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย					
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ						

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแบบที่ 3 ที่ทับกระดาษดินเผาदानเกวียน

ข้อที่	รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ความเหมาะสมด้านวัสดุ					
	1.1 ความเหมาะสมด้านวัสดุที่อื่นที่ใช้ในการผลิต					
2	ความเหมาะสมด้านกรรมวิธีการผลิต					
	2.1 ความเหมาะสมด้านการขึ้นรูป					
	2.2 ความเหมาะสมด้านวิธีการตกแต่ง					
	2.3 ความเหมาะสมด้านระยะเวลาในการผลิต					
3	ความเหมาะสมด้านการออกแบบ					
	3.1 ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช					
	3.2 ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
	3.3 ความเหมาะสมด้านความสวยงามของรูปทรง					
	3.4 ความเหมาะสมด้านความสวยงามของลวดลาย					
	3.5 ความเหมาะสมด้านความสวยงามของสีสันท					
	3.6 ความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย					
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ						

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**แบบประเมินการออกแบบสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช
ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว
โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน
กรณีศึกษาเพลง โคราช**

คำชี้แจง

1. โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้
 - 1 เพื่อศึกษาศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา
 - 2 เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช
 - 3 เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว
2. แบบประเมินนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงโคราชที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว โดยพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้
 1. สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
 2. มีความดึงดูดใจจากการออกแบบ
 3. ขนาดรูปร่างและน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง
3. กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยมีความหมายของระดับค่าความคิดเห็น ดังนี้

5	หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
4	หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
3	หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
2	หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
1	หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล

นางสุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล

นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตอุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานภายในเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปยังบุคคลอื่น
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของทีระลึก กรณีศึกษาเพลงโคราช ที่ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ข้อที่	รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ความเหมาะสมด้านเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
	1.1 ความเหมาะสมของการแสดงถึงเอกลักษณ์ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช					
	1.2 ความเหมาะสมของการแสดงถึงเอกลักษณ์เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน					
2	ความเหมาะสมด้านการออกแบบ					
	2.1 ความเหมาะสมของรูปทรง					
	2.2 ความเหมาะสมของการตกแต่งลวดลาย					
	2.3 ความเหมาะสมของสีที่ใช้ในการตกแต่ง					
	2.4 ความเหมาะสมของความงามตามศิลปะท้องถิ่น					
	2.5 ความเหมาะสมกับการเป็นสินค้าของทีระลึก					
3	ความเหมาะสมด้านขนาด รูปร่าง และน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง					
	3.1 รูปร่างมีความเหมาะสมในการนำมาบรรจุกล่องเพื่อการขนส่ง					
	3.2 ขนาดมีความเหมาะสมในการนำมาบรรจุกล่องเพื่อการขนส่ง					
	3.3 น้ำหนักมีความเหมาะสมในการนำมาบรรจุกล่องเพื่อการขนส่ง					
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ						

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1984

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

3๐ มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.เบญจภา สุทธะพินทุ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินเพื่อการวิจัย

ด้วย นางสาวศุคนรัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษานและพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน
กรณีศึกษา เพลงโคราช”

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่อง
ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินดังที่แนบมา
พร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของ
นางสาวศุคนรัตน์ ศรีมงคล มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูริย์ พิมพ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. ส่วนบริหารงานทั่วไป โทร.3692

ที่ ศช 0524.04 / 1984

วันที่ 30 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ชเนศ ภิรมย์การ

ด้วย นางสาวสุนรัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านกรณีศึกษา เพลงโคราช” คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของนางสุนรัตน์ ศรีมงคล มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินเพื่อการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมติ)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

อ.ชเนศ ภิรมย์การ

6 ก.ค. 53

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1179

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า

คุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒๘ มีนาคม 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบประเมินและแบบสัมภาษณ์

เรียน ผศ.สมศรี ผลประพฤดี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์

ด้วย นางสาวสุนรัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน
กรณีศึกษา เพลงโคราช”

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว
เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบประเมินและแบบสัมภาษณ์ ของ นางสาวสุนรัตน์ ศรีมงคล
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็น
อย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพพหุย์ พิมดิ)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1986

คณะกรรมการอุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๓๐ มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอลความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษา

เรียน นายสมภาคหม่อมเพลงโคราช สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ด้วย นางสุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์จะขอถ่ายภาพ ขอถ่ายวีดีโอเกี่ยวกับการแสดงศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช และขอสัมภาษณ์ท่าน เรื่อง ศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช เพื่อประกอบการจัดทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน ภูมิศึกษา เพลงโคราช”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษาดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมพ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

หม่อมในจอมพล เรื่อง เพลงโคราช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1986

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

30 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษา

เรียน ผู้จัดการร้านเจี๊จิงเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

ด้วย นางสาวสุนรัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์จะขอถ่ายภาพเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน และขอสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน เพื่อประกอบการจัดทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษาดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมดี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1986

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

30 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษา

เรียน ผู้จัดการร้านดินเผา

ด้วย นางสาวศุคนรัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์จะขอถ่ายภาพเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน และขอสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน เพื่อประกอบการจัดทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษาดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมพ์ดี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

พิมพ์ดีด

พิมพ์ดีด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1986

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๓๐ มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษา

เรียน ผู้จัดการร้านน้องมดตุ๊กตาดินเผาด่านเกวียน

ด้วย นางสาวศุคนรัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์จะขอถ่ายภาพเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน และขอสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน เพื่อประกอบการจัดทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษาดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพชญูย์ พิมพ์ดี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศบ 0524.04/ 1986

คณะครูศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

30 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษา

เรียน ผู้จัดการร้านบ้านป่าดินเผา

ด้วย นางสาวศุคนรัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์จะขอถ่ายภาพเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียน และขอสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียน เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียน เพื่อประกอบการจัดทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษาดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมพ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1986

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

30 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน ผู้จัดการร้านลุงหมื่นดินเผา

ด้วย นางศุคนรัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์จะขอถ่ายภาพเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยว และขอสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านเครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยว เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยว เพื่อประกอบการจัดทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงโคราช”

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมพ์ดี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานค่านิยมและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1985

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

30 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกฯ เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมิต สมิตะศิริ

ด้วย นางสุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน
กรณีศึกษา เพลงโคราช"

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว
เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกฯ เพื่อการวิจัยของ
นางสุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็น
อย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมพ์)

รองอธิการบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 0383

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒ กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

เรียน นายเดช นานกลาง

ด้วย นางสาวศุคนรัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน
กรณีศึกษา เพลงโคราช”

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว
เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อการวิจัยของ
นางสาวศุคนรัตน์ ศรีมงคล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็น
อย่างยี่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมพ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1985

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

3๐ มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ฯ และด้านศิลปะพื้นบ้าน
เพลงโคราช เพื่อการวิจัย

เรียน นางวิลาวัลย์ วัชรเกียรติศักดิ์

ด้วย นางสุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำ
สารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านกรณีศึกษา เพลงโคราช”

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว
เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ฯ และด้านศิลปะพื้นบ้าน
เพลงโคราช เพื่อการวิจัย ของนางสุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็น
อย่างอภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมิตี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศษ 0524.04/ 1985

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า

คุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

30 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช เพื่อการวิจัย

เรียน นายบุญสม สังข์สุข

ด้วย นางสาวศุคนรัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน
กรณีศึกษา เพลงโคราช”

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว
เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช เพื่อการวิจัย
ของนางสาวศุคนรัตน์ ศรีมงคล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็น
อย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมพ์ดี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

อ.ไพฑูรย์ พิมพ์ดี
รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1985

คณะกรรมาธิการ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

3๐ มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช เพื่อการวิจัย

เรียน นางวาสนา ภาณุรักษ์

ด้วย นางสาวสุนรัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านกรณีศึกษา เพลงโคราช"

คณะกรรมาธิการ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช เพื่อการวิจัยของนางสุนรัตน์ ศรีมงคล

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาและหวังว่าจะ ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมพ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1985

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

30 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช เพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวเรขา อินทรกำแหง

ด้วย นางสาวสุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้าน
กรณีศึกษา เพลงโคราช"

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว
เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช เพื่อการวิจัย
ของนางสุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็น
อย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ พิมพ์ดี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 1985

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า

คุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

30 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกิตติ์ อินทร์สุวรรณศรี

ด้วย นางสาวศุคนรัตน์ ศรีมิ่งกล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารระนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านกรณีศึกษา เพลงโคราช"

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช เพื่อการวิจัยของนางศุคนรัตน์ ศรีมิ่งกล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ หิมดี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

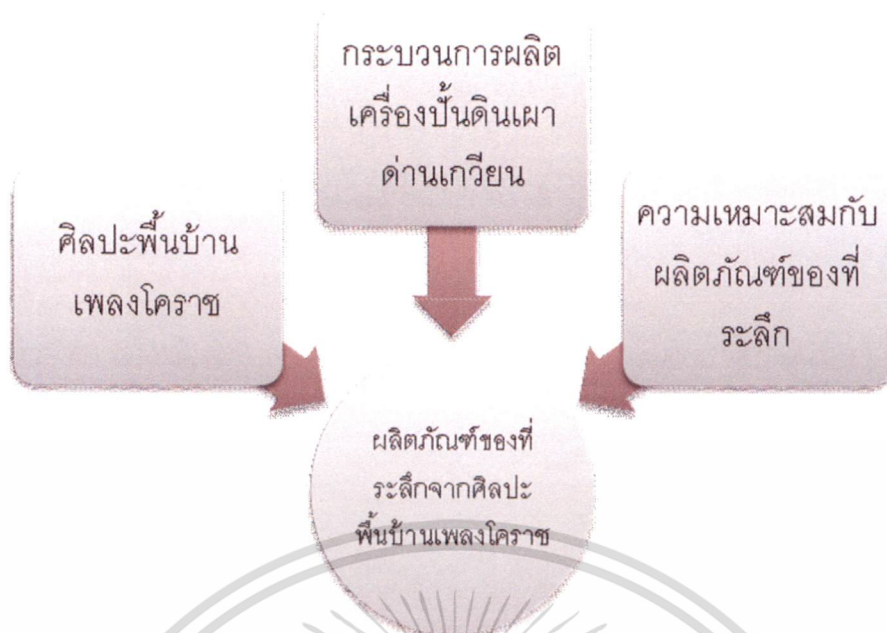
ติดต่อนักศึกษา โทร.086-245-8323

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ค
ขั้นตอนการดำเนินงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

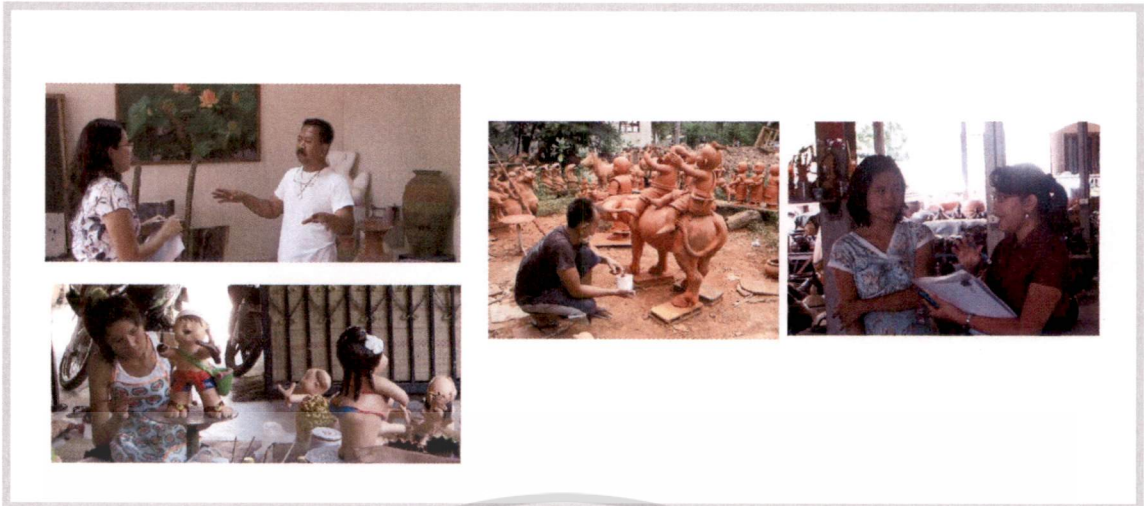
ภาพที่ ค 1 กรอบการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราช

ภาพที่ ค 2 ศึกษาศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราชโดยการสัมภาษณ์

ที่มา : สุคนรัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ค 3 ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียนโดยการสัมภาษณ์

ที่มา : สุนทรรัตน์ ศรีมงคล. สิงหาคม 2553

แนวทางการออกแบบของที่ระลึก ประเภท ตุ๊กตาจีนหวา

เป็นลูกตามแบบของตัว
ชนบททางฝั่งใต้ ในลักษณะ
ทำไว้ของโต๊ะที่บ้านของ
โคราช
มี 2 สี คือ
1 สีรวมชาติได้แก่เหลือง
2 สีกว่าตัวสีเงินและขาว

แนวทางการออกแบบของที่ระลึก ประเภท โคมไฟ

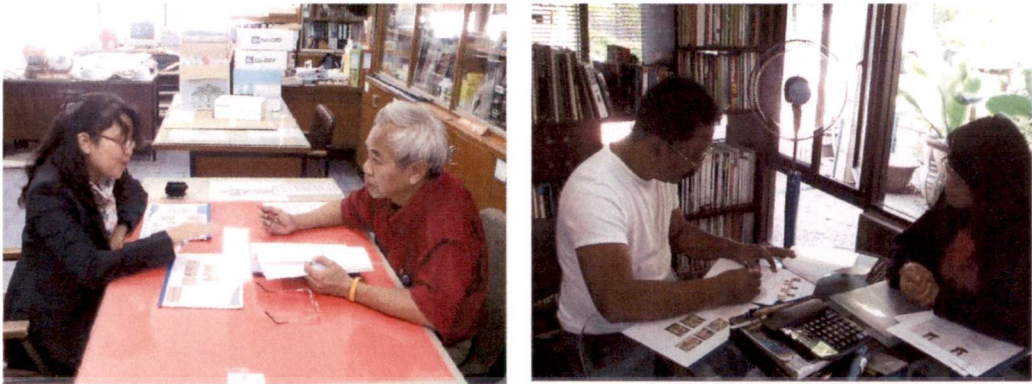
ออกแบบเป็นเจดีย์ไทยไป
ตามวิถีธรรมชาติดินแดน
เกวียน ลวดลายของตัวทำ
ศิลปะพื้นบ้านของโคราช
และรูปทรงของประติมากรรม
เพื่อแสดงถึงที่มาของสินค้า
จึงมีลวดลายที่
กรรมวิธีการตกแต่งด้วยวิธี
ขัดลายเส้นและการติดประ

แนวทางการออกแบบของที่ระลึก ประเภท ที่หมั้นกระดาน

ออกแบบเป็นรูปไตหรือถั่ว
ตกแต่งด้วยลวดลายที่ศิลปะ
พื้นบ้านของโคราช และ
อักษรของโคราช เพื่อแสดง
ถึงที่มาของสินค้าจึงมีลวด
ลายที่รวมชาติได้แก่เหลือง
และขาว
กรรมวิธีการผลิตใช้วิธีการดิน
บนแม่พิมพ์

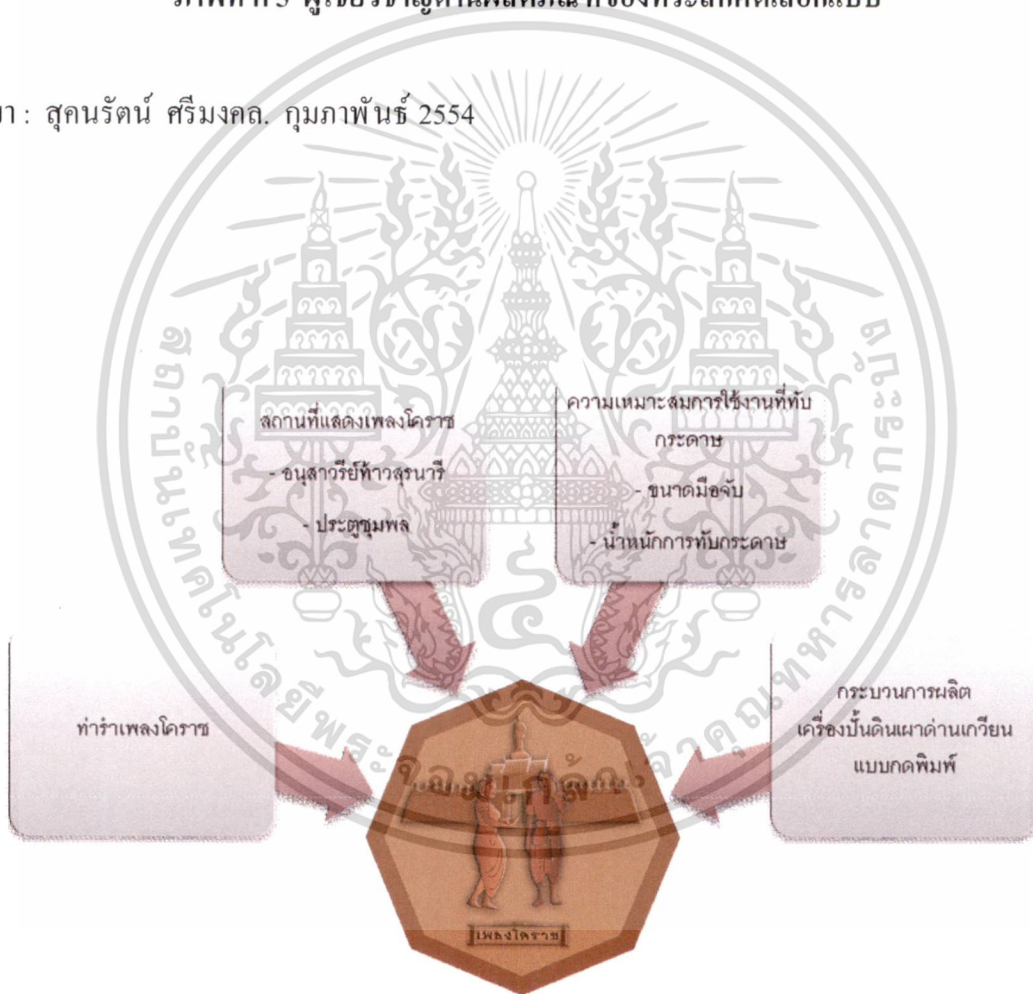
ภาพที่ ค 4 ออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

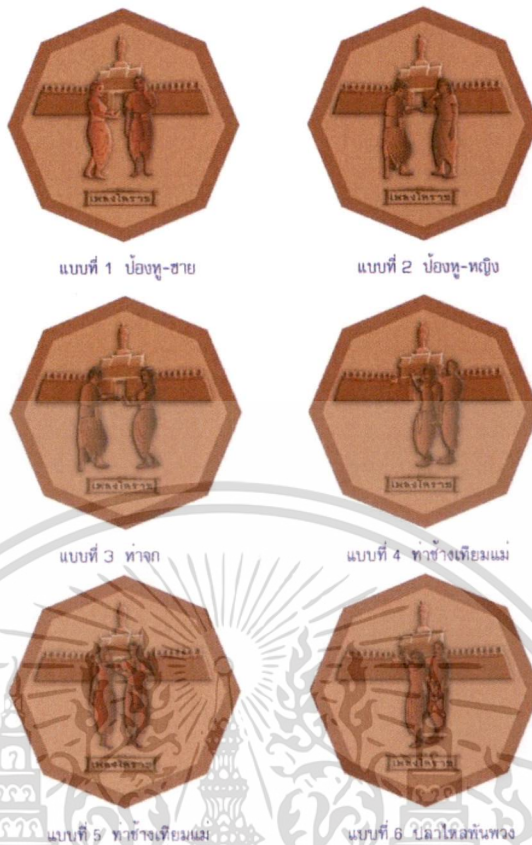
ภาพที่ 5 ผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกคัดเลือกแบบ

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

ภาพที่ 6 การวิเคราะห์สวดลายเพลงโครახบนผลิตภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบที่ 1 บ็องหุ-ชาย

แบบที่ 2 บ็องหุ-หญิง

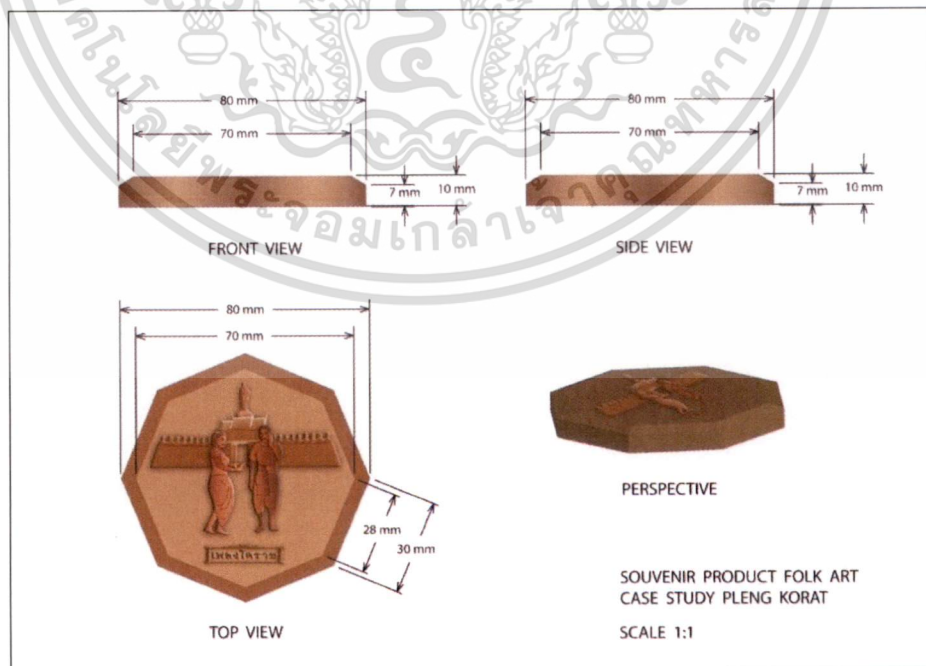
แบบที่ 3 ท่าง

แบบที่ 4 ท่างเทียมแม่

แบบที่ 5 ท่างเทียมแม่

แบบที่ 6 บลิ่วโหล่พันทอง

ภาพที่ ค 7 ลวดลายเพลงโคราชบนผลิตภัณฑ์

ภาพที่ ค 8 แบบร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ค 9 ค้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

ภาพที่ ค 10 แม่พิมพ์สำหรับกดดินเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ค 11 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ผ่านการเผาไฟปานกลาง

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

ภาพที่ ค 12 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ผ่านการตกแต่งสี

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ค 13 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ผ่านการตกแต่งเรียบร้อยแล้ว

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. กุมภาพันธ์ 2554

ภาพที่ ค 14 ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้านเพลงโคราชประเมินผลผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ผ่านการตกแต่งเรียบร้อยแล้ว

ที่มา : สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล. มีนาคม 2554

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – สกุล	สุคนธ์รัตน์ ศรีมงคล
วัน เดือน ปี เกิด	4 กันยายน พ.ศ. 2515
สถานที่เกิด	จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	256 หมู่ 10 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา	
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2537 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาครุ ศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิชาศิลปอุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ปีการศึกษา 2553 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาครุ ศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2537 อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม คณะออกแบบอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียง เหนือ นครราชสีมา พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบ บรรจุภัณฑ์ คณะศิลปกรรมและออกแบบอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้